

ความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพกับแหล่งที่อยู่อาศัยในชุมชนบนพื้นที่
สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์: กรณีศึกษา ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา
เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร

นางสาวอัญชลี เงินโพธิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเคหะพัฒนาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาที่อยู่อาศัย ภาควิชาเคหะการ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2555

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR) are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

THE LINKAGE OF JOB OPPORTUNITIES AND HOUSING LOCATION IN THE AREA OF
THE CROWN PROPERTY BUREAU: A CASE STUDY OF RUNG MANEE PATTANA
COMMUNITY, WANGTHONGLANG, BANGKOK METROPOLITAN AREA.

MISS ANCHALEE NGERNPHO

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Housing Development in Housing

Department of Housing

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2012

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพกับแหล่งที่อยู่อาศัยใน
ชุมชนบนพื้นที่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
: กรณีศึกษา ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา เขตวังทองหลาง
กรุงเทพมหานคร

โดย

นางสาวอัญชลี เงินโพธิ์

สาขาวิชา

การพัฒนาที่อยู่อาศัย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณทิพย์ พานิชภาคี

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

นายปรีดี บุรณศิริ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ศักดิ์ วัฒนสินธุ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ สุปรীชา หิรัญใจ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณทิพย์ พานิชภาคี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(นายปรีดี บุรณศิริ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(นายธนุช อิศรเสนา ณ อยุธยา)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(นางอุไรวรรณ ช่อวีเชียร)

อัญชลี เงินโพธิ์: ความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพกับแหล่งที่อยู่อาศัยในชุมชนบนพื้นที่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์: กรณีศึกษา ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร. (THE LINKAGE OF JOB OPPORTUNITIES AND HOUSING LOCATION IN THE AREA OF THE CROWN PROPERTY BUREAU: A CASE STUDY OF RUNG MANEE PATTANA COMMUNITY, WANGTHONGLANG, BANGKOK METROPOLITAN AREA) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ.ดร.กฤษณัททิพย์ พานิชภักดิ์, อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม: นายปรีดี บุรณศิริ, 135 หน้า.

การประกอบอาชีพ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยในเมืองจึงมีการศึกษาอยู่มาก แต่ยังไม่พบว่ามีการศึกษาถึงความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพและแหล่งที่อยู่อาศัย การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความเชื่อมโยงทางอาชีพภายในและภายนอกชุมชนและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำเลที่ตั้งของที่อยู่อาศัยและชุมชนกับความเชื่อมโยงทางอาชีพ เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาชุมชนที่อยู่อาศัยในอนาคต โดยเลือกชุมชนรุ่งมณีพัฒนา ซึ่งเป็นชุมชนนำร่องในการพัฒนาที่อยู่อาศัยตามโครงการบ้านมั่นคงบนพื้นที่ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ที่มีแผนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจชุมชน โดยใช้วิธีการสำรวจ การสัมภาษณ์เชิงลึกจากครัวเรือน กลุ่มอาชีพและกิจกรรมในชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนรุ่งมณีพัฒนาเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยที่เชื่อมโยงกับแหล่งอาชีพของผู้อยู่อาศัย ทั้งในชุมชน 17.24% และโดยรอบชุมชน 82.76% กิจกรรมที่เป็นแหล่งอาชีพในชุมชนมี 2 ประเภท คือ ภาคทางการ ได้แก่ บริษัท รอยัลเทค อินเทอร์เน็ต อินเทอร์เน็ต จำกัด ร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้างไทยนิยมเทพ ลีลา โรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ บ้านเช่า หอพักที่มีสัญญาเช่า และภาคนอกทางการ ได้แก่ อาชีพขายของชำ อาชีพขายอาหาร อาชีพขายรถยนต์เก๊ยว จักรยานยนต์รับจ้าง และบ้านเช่า หอพักที่ไม่มีสัญญาเช่า โดยภาคทางการมีความเชื่อมโยงด้านแรงงานกับการอยู่อาศัยในชุมชนมากที่สุด เป็นแรงดึงดูดสำคัญให้แรงงานเข้ามาอยู่อาศัยในชุมชน ส่วนภาคนอกทางการ กิจกรรมที่มีความเชื่อมโยงด้านอาชีพมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมหอพัก และบ้านเช่า โดยมีความเชื่อมโยงก่อให้เกิดอาชีพขายของชำ ขายอาหารและจักรยานยนต์รับจ้างตามมา อาชีพที่หลากหลายในชุมชนจึงมีความเชื่อมโยงระหว่างกัน ทั้งด้านแรงงาน แหล่งวัตถุดิบและสินค้า ทำเลที่ตั้งของแหล่งอาชีพและที่อยู่อาศัยมีความแตกต่างกันตามคุณลักษณะของแต่ละอาชีพ และทำเลที่ตั้งเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพและความเชื่อมโยงทางอาชีพด้วย ชุมชนที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยจึงจำเป็นต้องตั้งใกล้พื้นที่ประกอบอาชีพในเมือง และต้องมีระบบคมนาคมที่เอื้ออำนวยต่อการเชื่อมโยงแหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งอาชีพ

การกำหนดที่ตั้งของชุมชน การวางผังชุมชน และการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนผู้มีรายได้น้อย จึงต้องพิจารณาและให้ความสำคัญกับความเชื่อมโยงทางอาชีพ เพื่อเอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมอาชีพของครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชน อันจะส่งผลให้เกิดความยั่งยืนของชุมชนต่อไป

ภาควิชา.....เคหการ.....
สาขาวิชา.....การพัฒนาที่อยู่อาศัย.....
ปีการศึกษา.2555.....

ลายมือชื่อ.....
ลายมือชื่อ.....ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
ลายมือชื่อ.....ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม.....

5473570125 : MAJOR HOUSING DEVELOPMENT

KEYWORDS: LOW INCOME HOUSING / LINKAGE OF OCUPATIONS.

THE LINKAGE OF JOB OPPORTUNITIES AND HOUSING LOCATION IN THE AREA OF THE CROWN PROPERTY BUREAU: A CASE STUDY OF RUNG MANEE PATTANA COMMUNITY, WANGTHONGLANG, BANGKOK METROPOLITAN AREA. ADVISOR: ASST. PROF. KUNDOLDIBYA PANITCHPAKDI, PH.D., 135 pp.

Job opportunities are critical to the economic development of low income housing in the city, but while there are many studies relating the economic results of programs to support the provision of these job opportunities, there have been no studies on the linkage between job opportunities and housing location. Therefore, the purpose of this study is to examine the linkage of occupations inside and outside the community and analyze the relationship between housing location and community with available job opportunities. As a model for community development in the future, the Rung Manee Pattana community was used as a case study because the community is a pilot in the housing development project "Baan Mankong" in the area of the crown property bureau. The Rung Manee Pattana community has a plan to increase the quality of life of its inhabitants, especially in times of economic distress. The instruments used in this study included a survey, a structured interview and an in-depth interview given to households, workers and businesses.

The results showed that the Rung Manee Pattana community is a habitat that has proven to be effective in regards to providing its occupants with jobs. The proportion of occupants with jobs inside the community stands at 17.24%, and the remaining portion (82.76%) has jobs outside the community. Furthermore, the businesses that employ the citizens of the community can be divided into those in the formal and informal sector. The businesses in the formal sector consist of Royaltec International Co.,Ltd, a company that sells construction materials, Thai Niyom Thep Lila, a tent factory, and Pabai Settee, which rents commercial real estate. Businesses that make up the informal sector include grocery stores, cafeterias, dessert vendors, motorcycle services and subleased property rental. The formal sector has shown a high degree of labor linkage with the community and recruiting a labor force to live in the community. Among the informal industries, the subleased business has shown a high degree of linkage with job opportunities of the grocery, cafeteria and motorcycle services. The Rung Manee Pattana community has a variety of occupations linked to labor, sources, goods and location of occupation. Since the location of each job is different, job location, as well as the distance between location and work, is a key factor or obstacle facing the provision of job opportunities. As such, the development of low income housing must be located in the city or business area and be supported with convenient transportation.

Therefore, in order to bring about sustainable development within low income housing communities, the location of the community should be carefully planned; the social and economic development of these communities should be emphasized to link these communities with job opportunities so that the habitants of these communities can help support and contribute to the sustainability of the community.

Department : Housing Student's Signature

Field of Study : Housing Development Advisor's Signature

Academic Year : 2012 Co-advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประสบผลสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี อันเกิดจากความช่วยเหลือของผู้ช่วยศาสตราจารย์ กุณฑลทิพย์ พานิชภักดิ์ อาจารย์ปรีดี บุรณศิริ อาจารย์อุไรวรรณ ช่อวิเชียร และคุณณัฐ อิศรเสนา ณ อยุธยา ที่คอยให้คำปรึกษา และขอแนะนำในประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาดูตลอดระยะเวลาดำเนินงานวิจัย ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบคุณอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณหน่วยงานต่างๆ ที่อนุเคราะห์ให้ข้อมูลในการดำเนินงานวิจัย ไม่ว่าจะเป็น สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา คณะกรรมการชุมชนรุ่งมณีพัฒนา คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณกัลยาศรี หมอกมณี ประธานกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา ที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์จนเสร็จสิ้นงานวิจัย

ขอขอบคุณสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ที่เป็นผู้ให้การสนับสนุนทุนการศึกษาและดำเนินงานวิจัย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ นิสิต ตลอดจนเจ้าหน้าที่ภาควิชาเคหการที่ให้คำปรึกษาด้านการจัดทำวิทยานิพนธ์และเอกสารต่างๆ และเจ้าหน้าที่กองโครงการชุมชน 1 ทุกท่านที่คอยให้การสนับสนุน และเป็นกำลังใจให้กับผู้วิจัย

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณ มารดาและพี่สาวที่คอยให้กำลังใจเสมอมา ซึ่งประโยชน์อันเกิดจากงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบแด่บุคคลต่างๆ ที่ได้กล่าวมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
สารบัญแผนที่.....	ฉ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
1.2 สมมติฐานในการวิจัย.....	16
1.3 วัตถุประสงค์.....	17
1.4 ขอบเขตการศึกษา.....	17
1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	19
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย.....	20
1.7 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	21
1.8 การออกแบบเครื่องมือในงานวิจัย.....	23
1.9 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	24
1.10 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	26
1.11 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	28
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	29
2.1 แนวคิดเศรษฐศาสตร์เมือง.....	30
2.2 แนวคิดด้านการเจริญเติบโตของเมืองและการเลือกที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย.....	31
2.3 แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน.....	32
2.4 ทฤษฎีความสมดุลระหว่างจำนวนแหล่งงานกับที่พักอาศัย.....	47

2.5	แนวคิดวิสาหกิจชุมชน.....	47
2.6	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	48
บทที่ 3	สภาพที่อยู่อาศัยและลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคมของชุมชนรุ่งมณีพัฒนา	52
3.1	ประวัติความเป็นมาชุมชนรุ่งมณีพัฒนา.....	52
3.2	ภาพรวมการพัฒนาพื้นที่ของชุมชนรุ่งมณีพัฒนา.....	54
3.3	ลักษณะที่อยู่อาศัยในชุมชน.....	62
3.4	สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน.....	64
3.5	กลุ่มการเงินของชุมชน.....	68
บทที่ 4	สภาพที่อยู่อาศัยและความเชื่อมโยงด้านอาชีพ.....	70
4.1	ข้อมูลพื้นฐานของกิจการและอาชีพ.....	70
4.2	ความเชื่อมโยงด้านอาชีพ.....	90
บทที่ 5	ความสัมพันธ์ระหว่างทำเลที่ตั้งของที่อยู่อาศัยครัวเรือนและชุมชนกับ ความเชื่อมโยงด้านอาชีพ.....	96
5.1	ความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพ.....	98
5.2	ความเหมาะสมด้านทำเลที่ตั้งของที่อยู่อาศัยและชุมชน.....	103
5.3	ความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพกับแหล่งที่อยู่อาศัย.....	106
บทที่ 6	สรุปแนวทางการออกแบบและปรับปรุงที่อยู่อาศัย.....	107
6.1	สรุปผลการศึกษา.....	107
6.2	ข้อเสนอแนะ.....	108
	รายการอ้างอิง.....	112
	ภาคผนวก.....	114
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	135

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	แสดงรายละเอียดโครงการ Land Sharing แบบอาคารสูง.....	7
1.2	แสดงรายชื่อ 39 ชุมชนนำร่องโครงการบ้านมั่นคง.....	10
1.3	แสดงการแบ่งกลุ่มกิจการและกลุ่มอาชีพ.....	21
1.4	แสดงตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	22
1.5	แสดงสรุปกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนในชุมชนรุ่งมณีพัฒนา.....	25
1.6	แสดงสรุปกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการหอพัก.....	26
1.7	แสดงกรอบงานวิจัย.....	27
3.1	แสดงจำนวนที่อยู่อาศัยในแต่ละเฟสการพัฒนาของชุมชน.....	58
4.1	แสดงพัฒนาการของบริษัท รอยัลเทค อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล จำกัด.....	72
4.2	แสดงรายละเอียดพัฒนาการของร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้างไทยนิยมเทพลีลา.....	72
4.3	แสดงรายละเอียดพัฒนาการของโรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ.....	72
4.4	แสดงทิศทางการเติบโตของกิจการ.....	73
4.5	แสดงข้อมูลแรงงานของบริษัท รอยัลเทค อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล จำกัด.....	73
4.6	แสดงข้อมูลแรงงานของร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้างไทยนิยมเทพลีลา.....	74
4.7	แสดงข้อมูลแรงงาน โรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ.....	75
4.8	แสดงแหล่งวัตถุดิบบริษัท รอยัลเทค อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล จำกัด.....	76
4.9	แสดงลูกค้าบริษัท รอยัลเทค อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล จำกัด.....	76
4.10	แสดงแหล่งวัตถุดิบร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้างไทยนิยมเทพลีลา.....	77
4.11	แสดงลูกค้าร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้างไทยนิยมเทพลีลา.....	77
4.12	แสดงแหล่งวัตถุดิบโรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ.....	78
4.13	แสดงลูกค้าของโรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ.....	78
4.14	แสดงแหล่งสินค้าและแหล่งจำหน่ายของร้านขายของชำ: ร้านขายของส่ง.....	84
4.15	แสดงแหล่งสินค้าและแหล่งจำหน่ายของร้านขายของชำและร้านขายอาหาร...	84
4.16	แสดงแหล่งสินค้าและแหล่งจำหน่ายขนมโตเกียว.....	84
4.17	แสดงรายได้ของกลุ่มอาชีพจักรยานยนต์รับจ้าง.....	85
4.18	แสดงประเภทอาคารของผู้ประกอบการหอพัก บ้านเช่า อพาร์ทเมนท์.....	87

ตารางที่		หน้า
4.19	แสดงรายได้และรายจ่ายผู้ประกอบการหอพัก.....	89
4.20	แสดงผลสรุปความเชื่อมโยงในและนอกชุมชนของกิจการและกลุ่มอาชีพ.....	95
5.1	แสดงลักษณะที่อยู่อาศัยกลุ่มตัวอย่าง 100 หลังคาเรือน.....	97
4.16	แสดงประเภทอาคารของผู้ประกอบการหอพัก บ้านเช่า อพาร์ทเมนท์.....	77
4.17	แสดงรายได้และรายจ่าย ผู้ประกอบการหอพัก	82
4.18	แสดงแหล่งสินค้าร้านขายของชำ : ร้านขายของส่งซอย 4.....	83
4.19	แสดงแหล่งสินค้าร้านขายของชำ ในชุมชนเทพลีลา.....	83
4.20	แสดงรายได้ของกลุ่มอาชีพจักรยานยนต์รับจ้าง.....	84
5.1	แสดงลักษณะการอยู่อาศัย.....	91
5.2	แสดงวิธีการเดินทางไปประกอบอาชีพของแรงงานในชุมชน.....	93

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	แสดงรายละเอียดการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สำนักงานทรัพย์สินฯ.....	5
1.2	แสดงรายละเอียดการพัฒนาชุมชนในช่วงแรก Land Sharing แบบอาคารสูง..	6
1.3	แสดงรายละเอียดการพัฒนาชุมชนในช่วงที่สอง Land Sharing แบบแนวราบ.....	9
1.4	แสดงที่ตั้ง 39 ชุมชนนำร่องโครงการบ้านมั่นคงบนพื้นที่สำนักงานทรัพย์สินฯ...	12
3.1	แสดงสภาพที่อยู่อาศัยทั่วไปของชุมชนรุ่งมณีพัฒนา.....	53
3.2	แสดงผังชุมชนรุ่งมณีพัฒนาก่อนและหลังการออกแบบ.....	55
3.3	แสดงการพัฒนาถนนในชุมชน.....	57
3.4	แสดงการพัฒนาที่อยู่อาศัยเฟสที่ 1.....	59
3.5	แสดงกระบวนการวางผังออกแบบชุมชน.....	60
3.6	แสดงการดำเนินงานพัฒนาชุมชนรุ่งมณีพัฒนาที่ผ่านมา.....	61
3.7	แสดงลักษณะที่อยู่อาศัยของชุมชนรุ่งมณีพัฒนา.....	62
3.8	แสดงสภาพทั่วไปและลักษณะสิ่งปลูกสร้างบริเวณที่มีและไม่มีสัญญาเช่า.....	63
3.9	แสดงการประโยชน์ที่ดินในชุมชนรุ่งมณีพัฒนา.....	64
3.10	แสดงการเก็บเงินออมของชุมชน.....	69
4.1	แสดงที่ตั้งบริษัท รอยัลเทค อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด.....	70
4.2	แสดงที่ตั้งร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้างไทยนิยมเทพลิลลา.....	71
4.3	แสดงที่ตั้งโรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ.....	71
4.4	แสดงร้านขายของชำ.....	79
4.5	แสดงกลุ่มจักรยานยนต์รับจ้าง.....	80
4.6	แสดงที่ตั้งกลุ่มอาชีพร้านขายของชำ จำนวน 12 ร้าน และร้านขายอาหาร 17 ร้าน..	82
4.7	แสดงที่ตั้งของกลุ่มอาชีพจักรยานยนต์รับจ้าง.....	83
4.8	แสดงรูปแบบหอพัก บ้านเช่า และอพาร์ทเมนท์.....	86
4.9	แสดงที่ตั้งกลุ่มอาชีพ ผู้ประกอบการหอพัก.....	88
5.1	รูปแบบที่อยู่อาศัยในชุมชนรุ่งมณีพัฒนาจากกลุ่มตัวอย่าง 100 หลังคาเรือน	96

ภาพที่		หน้า
5.2	แสดงความเชื่อมโยงด้านที่อยู่อาศัยของแรงงานในกิจการ.....	101
5.3	แสดงความเชื่อมโยงระหว่างร้านขายของส่งและร้านขายของชำในชุมชน.....	101
5.4	แสดงความเชื่อมโยงด้านลูกค้าของจักรยานยนต์รับจ้าง.....	102

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1.1	แสดงสัดส่วนเจ้าของที่ดินซึ่งมีการตั้งที่อยู่อาศัยของชุมชนเมือง.....	2
1.2	แสดงกระบวนการสู่พันธกิจของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.....	4
1.3	แสดงการเปรียบเทียบจำนวนบ้านและประชากรเขตวังทองหลางและเขตดุสิต....	13
1.4	แสดงจำนวนครัวเรือนในชุมชนรุ่งมณีพัฒนา.....	20
1.5	แสดงกระบวนการในการศึกษา.....	22
2.1	แสดงกรอบแนวคิดความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพ กิจการ ทำเลที่ตั้งและที่อยู่อาศัย..	51
3.1	แสดงปัจจัยในการเลือกที่อยู่อาศัยของครัวเรือน.....	63
3.2	แสดงอาชีพของครัวเรือนในชุมชนรุ่งมณีพัฒนา.....	65
3.3	แสดงสัดส่วนที่ตั้งแหล่งงานในและนอกชุมชน.....	66
3.4	แสดงวิธีการเดินทางไปยังแหล่งงานของครัวเรือน.....	67
4.1	แสดงแหล่งซื้อสินค้าของร้านขายของชำ.....	83
5.1	แสดงที่ตั้งที่อยู่อาศัยของแรงงานในกิจการและวิธีการเดินทางมาทำงาน.....	99
6.1	แสดงหน่วยงานผู้มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน.....	109

สารบัญแผนที่

แผนที่		หน้า
1.1	แสดงที่ตั้งชุมชนชุมชนที่เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงเขตวังทองหลาง 7 ชุมชน..	14
1.2	แสดงขอบเขตชุมชนรุ่งมณีพัฒนา.....	17
3.1	แสดงขอบเขตชุมชนรุ่งมณีพัฒนา.....	52

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

กรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา การประกอบอาชีพ และเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยขนาดใหญ่ ซึ่งมีความแออัดในอัตราที่สูง จากการสำรวจชุมชนแออัดในพื้นที่ทั่วประเทศ พบว่าในกรุงเทพมหานครมีชุมชนแออัด หรือชุมชนที่เดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยเป็นจำนวนถึง 225,440 ครัวเรือน จาก 1,266 ชุมชน¹ โดยมากชุมชนแออัดมักจะต้องอยู่ใกล้แหล่งงาน ศูนย์กลางเมืองที่มีความเจริญหรือมีการเลือกที่ตั้งที่อยู่อาศัยมาจากความพยายามทำให้ค่าใช้จ่ายในการเดินทางต่ำที่สุด² โดยเฉพาะชุมชนผู้มีรายได้น้อยซึ่งมีปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นส่วนสำคัญในการเลือกที่ตั้งที่อยู่อาศัย³ เนื่องจาก เรื่อง ปากท้อง การกินอยู่ คือสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต การอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีความเจริญ หรือเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ และแหล่งงานมีทางเลือกในการประกอบอาชีพได้หลากหลาย จึงเป็นแรงจูงใจหลักในการเลือกที่ตั้งที่อยู่อาศัยอันทำให้เกิดชุมชนเมืองในกรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้ ในการพัฒนาเมือง โดยเฉพาะระบบเศรษฐกิจนั้น องค์ประกอบหลักที่สำคัญ คือ แรงงาน อันเป็นฟันเฟืองที่ขับเคลื่อนระบบให้ดำเนินต่อไปได้ ในเมืองใหญ่ที่เป็นศูนย์กลาง จำเป็นจะต้องพึ่งพาแรงงานในหลายระดับ แรงงานที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองจึงเป็นตัวจักรที่สำคัญ เพราะกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่คนเหล่านี้ประกอบ ล้วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่แรงงานในระดับอื่นๆ เลือกว่าจะไม่ทำ หรือถูกกำหนดด้วยคุณสมบัติเฉพาะอื่นๆ เช่น ระดับการศึกษา ความชำนาญเฉพาะทาง เป็นต้น แรงงานจากชุมชนเมืองเหล่านั้นจึงเป็นแรงงานที่ขับเคลื่อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับต่างๆ ซึ่งมีส่วนในการขับเคลื่อนหรือสนับสนุนระบบเศรษฐกิจอยู่ไม่

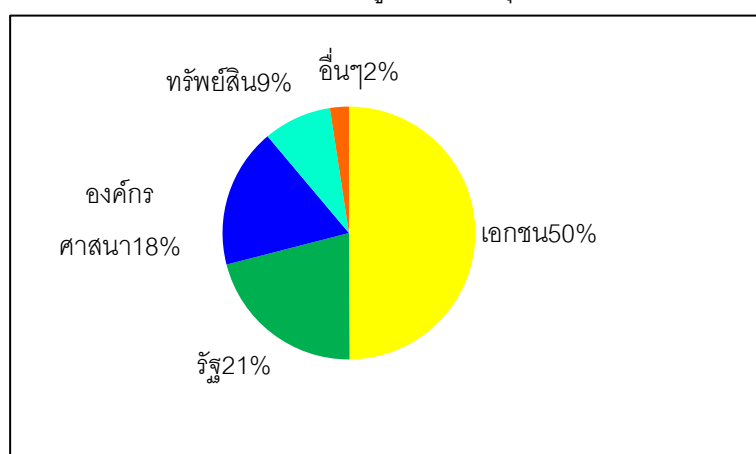
¹ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), สไลด์)

² ประจักษ์ ศกุนตลักษณ์, เศรษฐศาสตร์เมือง. พิมพ์ครั้งที่ 1. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531). หน้า 26.

³ ปริญญา วชิระเวศ, “ความต้องการที่อยู่อาศัยของบุคลากรผู้มีรายได้น้อยของสภาอากาศไทย”. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541).

น้อย การพัฒนาที่อยู่อาศัยของแรงงานหรือผู้อยู่อาศัยในชุมชนเมือง จึงจำเป็นต้องเข้าใจลักษณะของอาชีพของแรงงาน ตลอดจนความเชื่อมโยงใน การประกอบอาชีพหรือความสัมพันธ์ของแต่ละอาชีพที่เกาะเกี่ยว โยงใยกันและกัน พึ่งพาอาศัยกันในการประกอบอาชีพหรือเอื้อประโยชน์ต่อกัน เพื่อให้เข้าใจโครงสร้างของชุมชนที่อยู่อาศัยในเมืองอย่างถ่องแท้ อันจะส่งผลถึงการพัฒนาในด้านต่างๆ ต่อไป ซึ่งจากการศึกษาที่ผ่านมา มีเพียงการศึกษาในลักษณะของที่อยู่อาศัยกับแหล่งงานหรือค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ยังไม่มีการศึกษาในเรื่องของความเชื่อมโยงทางอาชีพกับแหล่งที่อยู่อาศัย ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมาก ทั้งนี้ การตั้งที่อยู่อาศัยของชุมชนเมืองในกรุงเทพมหานคร มีลักษณะของการครอบครองที่แตกต่างกันไป จากผลการดำเนินงานพัฒนาที่อยู่อาศัยของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ในปี 2546–2551 พบว่าการตั้งที่อยู่อาศัยของชุมชนเมือง มีทั้งลักษณะของการเช่าที่ดินของเอกชนซึ่งมีสัดส่วนมากที่สุดถึง 50% รองลงมา คือการเช่าที่ดินของรัฐ 21% การเช่าที่ดินขององค์กรศาสนา 18% การเช่าที่ดินของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ 9% และอื่นๆอีก 2%⁴ นอกจากนี้การตั้งที่อยู่อาศัยของชุมชนเมืองดังกล่าวนี้ ยังมีลักษณะกลุ่มคนที่อยู่ภายนอกกลไกของรัฐ หรือไม่ได้อยู่ภายใต้กฎหมายของรัฐ เช่น ไม่มีสัญญาเช่าที่ดินหรือการบุกรุก ทั้งที่อยู่บนที่ดินเอกชน หรือ หน่วยงานของราชการ เช่น สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ซึ่งมีชุมชนอาศัยอยู่บนพื้นที่จำนวนมากทั้งที่มีและไม่มีสัญญาเช่า

แผนภูมิที่ 1.1 สัดส่วนเจ้าของที่ดินซึ่งมีการตั้งที่อยู่อาศัยของชุมชนเมือง

⁴ (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), สไลด์)

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์⁵ เป็นหน่วยงานที่มีฐานะเป็นองค์กรนิติบุคคล ซึ่งจัดตั้งขึ้นในภายใต้พระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ พุทธศักราช 2479 (ฉบับที่ 1) ทั้งนี้ได้แบ่งแยกทรัพย์สินส่วนพระองค์ ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และทรัพย์สินส่วนสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ออกจากกันและให้สำนักงานทรัพย์สินฯ อยู่ในความดูแลของกระทรวงการคลัง และได้จัดตั้งสำนักงานขึ้น โดยให้ชื่อว่า สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ โดยมีฐานะเทียบเท่ากอง สังกัดกรมคลัง หรือ ปัจจุบันคือ กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง และรับโอนหน้าที่การงาน ตลอดจนข้าราชการ ให้อยู่ในความดูแลของสำนักงานทรัพย์สินฯ นับจากนั้นเป็นต้นมา มีการจัดระเบียบทรัพย์สินฯ อีก 2 ครั้ง เพื่อให้เกิดความเหมาะสม โดยประกาศใช้พระราชบัญญัติ จัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2484 เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2584 และพระราชบัญญัติจัดระเบียบทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2491 เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2491 โดยยกฐานะสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ขึ้นเป็นนิติบุคคล มีหน้าที่ในการดูแลรักษาและจัดประโยชน์อันเกี่ยวกับทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ โดยคำนึงถึงประโยชน์อย่างยั่งยืนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายอันเป็นพันธกิจของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ด้านทรัพย์สินส่วนที่อยู่ในความดูแลรักษาและจัดประโยชน์ดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นอสังหาริมทรัพย์ ทั้งประเภทที่ดินและประเภทอาคาร ซึ่งได้นำออกให้เช่าโดยมีนิติสัมพันธ์ตามสัญญา และได้มีการกำหนดเงื่อนไขและระยะเวลาของการเช่าไว้โดยชัดเจนในแต่ละรายสัญญา การจัดประโยชน์ที่ดินและอาคาร ส่วนหนึ่งเป็นไปในลักษณะของการเช่าเพื่อการอยู่อาศัย และอีกส่วนหนึ่งเป็นไปในลักษณะการเช่าเพื่อการใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของผู้เช่า โดยเมื่อเทียบสัดส่วนแล้ว ที่ดินประมาณ 93% ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เป็นการเช่าเพื่อการอยู่อาศัยของผู้เช่ารายย่อย สถานที่ราชการ หน่วยงานเพื่อสังคม ส่วนที่เหลืออีก 7 % เป็นการเช่าเชิงพาณิชย์

⁵ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, ประวัติสำนักงานฯ [ออนไลน์], 10 กุมภาพันธ์ 2556. แหล่งที่มา www.crownproperty.or.th/about_us_01.php

⁶ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, บทสัมภาษณ์ นายสมบุรณ์ ชัยเดชสุริยะ กางโรดแมป บริหารที่ดินกลางเมือง [ออนไลน์], 10 กุมภาพันธ์ 2556. แหล่งที่มา <http://www.crownproperty.or.th/interview.php>

การบริหารจัดการทรัพย์สินด้านอสังหาริมทรัพย์ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ยึดหลักการพัฒนาตามความจำเป็นและเพื่อประโยชน์ของบ้านเมือง โดยมีหลัก 4 ประการ ดังนี้

1. การพัฒนาต้องสอดคล้องกับการพัฒนาของเมือง
2. การพัฒนาโครงการต่าง ๆ นั้น ต้องเกิดประโยชน์และคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
3. การพัฒนาโครงการต้องมีการเปิดโอกาสให้กับผู้อยู่อาศัยเดิม สามารถกลับมาอยู่ในพื้นที่เดิมได้ มีการดูแลผู้เช่า
4. ผู้ที่ได้รับสิทธิในการเข้ามาพัฒนาพื้นที่กับสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จะต้องมีความคิดไปในทิศทางเดียวกันกับสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ คือ การไม่มุ่งหวังผลกำไรเชิงพาณิชย์สูงสุด

นอกจากนี้ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ยังมีพันธกิจที่สำคัญในการบริหารจัดการทรัพย์สิน โดยคำนึงถึงประโยชน์อย่างยั่งยืนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จากการบริหารจัดการบุคลากร และองค์กรตามแนวทางขององค์กรแห่งการเรียนรู้ มุ่งให้เกิดมาตรฐานและมีคุณภาพ และเป็นต้นแบบด้านการบริหารจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

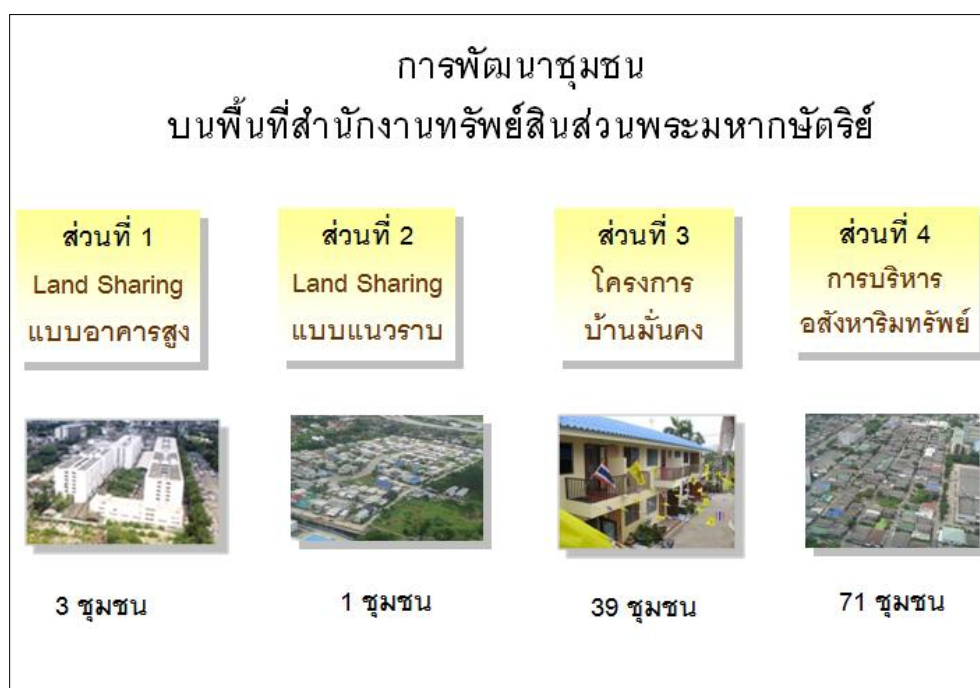
แผนภูมิที่ 1.2 กระบวนการสู่พันธกิจของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์⁷

⁷ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, กระบวนการสู่พันธกิจ [ออนไลน์], 10 กุมภาพันธ์ 2556. แหล่งที่มา

การดำเนินนโยบายในการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์และชุมชนบนพื้นที่ได้ยึดหลักการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์อย่างยั่งยืนของทุกฝ่าย ปัจจุบันการให้เช่าที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยบนที่ดินของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ มีลักษณะของการเช่าที่มีชุมชนเช่าอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก⁸ ซึ่งจากการรวบรวมข้อมูลชุมชนของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ในปี พ.ศ. 2554 พบว่ามีชุมชนที่ตั้งและอาศัยอยู่บนที่ดินของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จำนวนทั้งสิ้น 114 ชุมชน ทั้งที่มีสัญญาเช่า และไม่มีสัญญาเช่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาชุมชนที่ยังไม่มีสัญญาเช่า เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางด้านที่อยู่อาศัย มีนโยบายที่จะส่งเสริมความแข็งแกร่งแก่ชุมชน พัฒนาชุมชนควบคู่ไปกับการดูแลรักษาและบริหารอสังหาริมทรัพย์ที่มีอยู่ โดยสามารถแบ่งส่วนการพัฒนาพื้นที่ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ได้ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 การพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

⁸ พิชิตศักดิ์ มีมาก. “กระบวนการในการพัฒนาโครงการที่อยู่อาศัยในพื้นที่ชุมชนที่ถูกเพลิงไหม้: กรณีศึกษาชุมชนหลังตลาดแก้ววัดพระยาไกร เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร”. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.)

การพัฒนาพื้นที่ในช่วงแรกของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เป็นการแบ่งปันที่ดิน (Land Sharing) เพื่อขอคืนพื้นที่บางส่วน เกิดการประสานประโยชน์ระหว่างเจ้าของที่ดินและผู้อยู่อาศัย ทำให้ผู้อยู่อาศัยสามารถอาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมต่อไปได้ ขณะที่เจ้าของที่ดินก็สามารถนำพื้นที่ส่วนที่ขอคืนไปพัฒนาตามศักยภาพ ยึดหลักความสอดคล้องเหมาะสมตามสภาพ และภูมิสังคม ในช่วงการพัฒนาดังกล่าวทำให้เกิดโครงการทั้งสิ้นจำนวน 3 โครงการ คือ โครงการสามยอด เขตพระนคร โครงการคลองไผ่สิงโต และโครงการเทพประทาน เขตคลองเตย

ภาพที่ 1.2 การพัฒนาชุมชนในช่วงแรก Land Sharing แบบอาคารสูง

ตารางที่ 1.1 รายละเอียดโครงการ Land Sharing แบบอาคารสูง

รายละเอียดโครงการ	ที่ตั้ง	ก่อนการพัฒนา	หลังการพัฒนา
<p>โครงการสามยอด ดำเนินการเมื่อ พ.ศ.2525 ประกอบไปด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> อาคารพาณิชย์-พักอาศัย รวม 3 ชั้น และ 4 ชั้น อาคารพักอาศัย 10 ชั้น รวม 182 ยูนิต 	<p>สี่แยกสามยอดเขตพระนคร</p> 		
<p>โครงการคลองไผ่สิงโต ดำเนินการเมื่อ พ.ศ.2531 โครงการประกอบไปด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> อาคาร 26 ชั้น ห้องพัก อาศัย 284 ยูนิต อาคารพาณิชย์ 20 ยูนิต อาคาร 7 ชั้น ห้องพัก อาศัย 96 ยูนิต รวม 400 ยูนิต 	<p>ถนนพระรามที่ 4 ตัดถนนรัชดาภิเษก เขตคลองเตย</p> 		

ตารางที่ 1.1 รายละเอียดโครงการ Land Sharing แบบอาคารสูง (ต่อ)

รายละเอียดโครงการ	ที่ตั้ง	ก่อนการพัฒนา	หลังการพัฒนา
<p>โครงการเทพประทาน ดำเนินการเมื่อ พ.ศ.2531 โครงการประกอบไปด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. แพลต 8 ชั้น จำนวน 4 อาคาร ที่พักอาศัย จำนวน 832 ยูนิต 2. อาคารพาณิชย์ 3 ชั้นครึ่ง 54 คูหา <p>รวม 886 ยูนิต</p>	<p>ถนนพระรามที่ 4 ตัดถนนรัชดาภิเษก เขตคลองเตย</p> 		

ต่อมาในปี 2533 ได้มีการพัฒนาแบบการแบ่งปันที่ดิน (Land Sharing) ในแนวราบ โดยมีการจัดให้มีที่อยู่อาศัยในแนวราบแตกต่างจากการพัฒนาในช่วงแรกที่มีการจัดให้มีที่อยู่อาศัยในแนวสูง โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยแบบแบ่งปันที่ดินในแนวราบดังกล่าวคือ โครงการพัฒนาเขตวังทองหลาง ซึ่งโครงการประกอบไปด้วยที่อยู่อาศัยประเภท บ้านเดี่ยว บ้านแฝด และทาวน์เฮาส์ บนพื้นที่ 46 ไร่ จำนวน 280 ยูนิต และพื้นที่ 30 ไร่ จำนวน 200 ยูนิต รวมทั้งสิ้นรวม 480 ยูนิต

ภาพที่ 1.3 การพัฒนาชุมชนในช่วงที่สอง Land Sharing แบบแนวราบ

จากการพัฒนาที่ผ่านมาของทั้ง 4 โครงการ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์พบว่า ผู้อยู่อาศัยยังมีปัญหาในด้านการอยู่อาศัย เช่น ปัญหาความเสื่อมโทรมของพื้นที่ส่วนกลาง และที่อยู่อาศัย อันเกิดจากความไม่สอดคล้องของลักษณะที่อยู่อาศัยกับวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชน ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวคือ ชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาที่อยู่อาศัยของตนเอง การพัฒนาที่อยู่อาศัยไม่ได้เกิดจากความต้องการของชุมชนเป็นหลัก ชุมชนจึงไม่เกิดความเข้มแข็ง และขาดความภาคภูมิใจในที่อยู่อาศัย จนก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมในที่อยู่อาศัย

และเป็นกลายเป็นความรับผิดชอบในการดูแลและบริหารจัดการของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

จนกระทั่งปี 2547 สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ได้ร่วมมือกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. ภายใต้โครงการบ้านมั่นคง ซึ่งรูปแบบของการพัฒนาได้กำหนดตามความต้องการของชุมชนเป็นหลัก ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีรูปแบบ ที่อยู่อาศัยใหม่หรือปรับปรุงบางส่วน พร้อมกับระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ตามมาตรฐานของการอยู่อาศัยที่ถูกต้องตามกฎหมาย ภายใต้ข้อกำหนดของพระราชบัญญัติการผังเมือง พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร และพระราชบัญญัติควบคุมสิ่งแวดล้อม ภายใต้วัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนได้มีที่อยู่อาศัยที่ถูกต้องลักษณะ ปลอดภัย และมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน ในลักษณะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนเดิมด้วยการกำหนดแนวทางดำเนินงานโครงการพัฒนาที่ดินดังกล่าวโดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในกรอบหลักการสำคัญคือเพื่อการแก้ปัญหาความแออัดในพื้นที่ เพื่อการสนองตอบโครงการภายใต้นโยบายของรัฐบาลอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมทางสังคม และเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยตามแนวนโยบายของภาครัฐโดยตรง ตามที่ได้พิจารณาขอความสนับสนุนจาก พอช.ตามแนวทาง โครงการบ้านมั่นคงดังกล่าว โดยสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ได้คัดเลือกชุมชนนำร่องซึ่งอยู่บนพื้นที่ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เพื่อพัฒนาตามแนวทางโครงการบ้านมั่นคง ทั้งสิ้น 39 ชุมชนจาก 14 เขต ดังนี้

ตารางที่ 1.2 รายชื่อ 39 ชุมชนนำร่องโครงการบ้านมั่นคง

ที่	เขต	ชุมชน
1	ดุสิต	จำนวน 9 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนชอยโชดา ชุมชนตรอกตันโพธิ์ ชุมชนนครไชยศรี ชุมชนร่วมจิตต์หลังธนาคารกรุงไทย ชุมชนชอยสันติสุข ชุมชนสุขโขทัยชอย 9 ชุมชนถนนสุคันธาราม ชุมชนข้างวัดสุคันธาราม และชุมชนทำน้ำสามเสน
2	พระนคร	จำนวน 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนวังกรมพระสมมตอมรินทร์ ชุมชนหลังวัดราชนัดดาและ ชุมชนท่าวัง

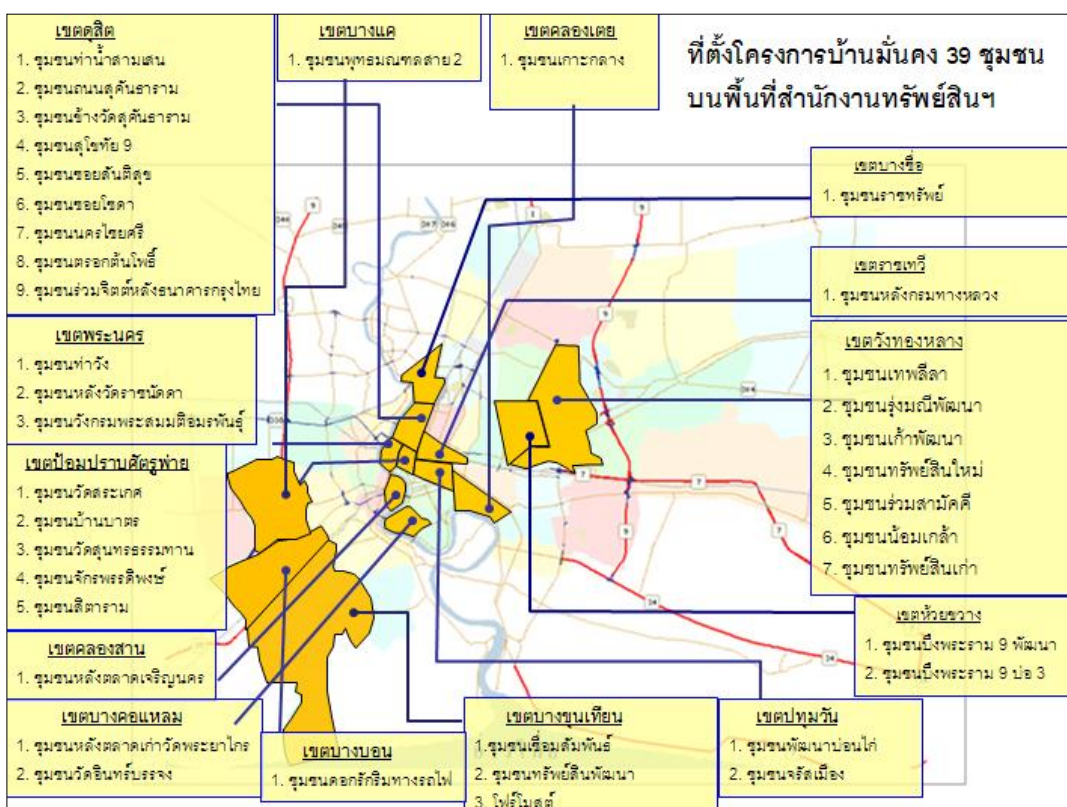
ตารางที่ 1.2 รายชื่อ 39 ชุมชนนำร่องโครงการบ้านมั่นคง (ต่อ)

ที่	เขต	ชุมชน
3	ป้อมปราบศัตรูพ่าย	จำนวน 5 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนสิตาราม ชุมชนวัดสุนทรธรรมทาน ชุมชนจักรพรรดิพงษ์ ชุมชนบ้านบาตร และชุมชนวัดสระเกศ
4	บางคอแหลม	จำนวน 2 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนหลังตลาดเก่าวัดพระยาไกร และชุมชนวัดอินทร์บรรจง
5	วังทองหลาง	จำนวน 7 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนเทพลีลา ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา ชุมชนแก้วพัฒนา ชุมชนทรัพย์สินใหม่ ชุมชนร่วมสามัคคี ชุมชนน้อมเกล้า และชุมชนทรัพย์สินเก่า
6	ห้วยขวาง	จำนวน 2 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบึงพระราม 9 พัฒนา ป่อ 3 และชุมชนบึงพระราม9 พัฒนา
7	บางแค	จำนวน 1 ชุมชน คือ ชุมชนพุทธมณฑลสาย 2
8	คลองสาน	จำนวน 1 ชุมชน คือ ชุมชนหลังตลาดเจริญนคร 55
9	บางขุนเทียน	จำนวน 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนเชื่อมสัมพันธ์ ชุมชนทรัพย์สินพัฒนา และชุมชนไพโรโมสต์
10	บางบอน	จำนวน 1 ชุมชน คือ ชุมชนดอกกรักริมทางรถไฟ
11	คลองเตย	จำนวน 1 ชุมชน คือ ชุมชนเกาะกลาง
12	ปทุมวัน	จำนวน 2 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนจรัสเมือง และชุมชนพัฒนาบ่อนไก่
13	ราชเทวี	จำนวน 1 ชุมชน คือ ชุมชนหลังกรมทางหลวง
14	บางซื่อ	จำนวน 1 ชุมชน คือ ชุมชนราชทรัพย์

นอกจากการพัฒนาทางด้านกายภาพให้มีลักษณะที่เหมาะสมต่อการอยู่อาศัย
ถูกสุขลักษณะแล้ว การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัยก็ถือเป็นสิ่งสำคัญ เช่นเดียวกับการ
พัฒนาทางด้านกายภาพ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จึงมีนโยบายด้านการพัฒนา

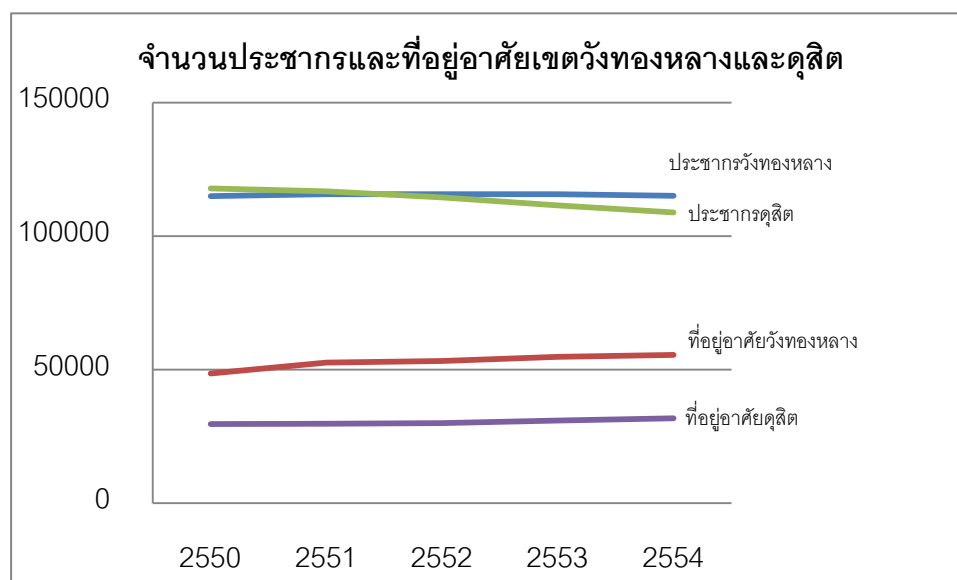
คุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัยบนพื้นที่ในด้านต่างๆทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพของผู้อยู่อาศัยอันเป็นตัวชี้วัดถึงความกินดี อยู่ดีของผู้อยู่อาศัย การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจของชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นต่อการกำหนดแนวทาง การพัฒนาและนโยบายในการพัฒนาชุมชนต่อไป ทั้งนี้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจนั้น จะต้องทราบโครงสร้างพื้นฐาน และความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพของชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และสามารถส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านอาชีพได้อย่างเหมาะสม โดยพื้นที่ในการพัฒนาชุมชนของสำนักงานทรัพย์สินฯตามแนวทางโครงการบ้านมั่นคงในปัจจุบัน ทั้งสิ้น 39 ชุมชนดังได้กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าประกอบไปด้วย ชุมชนในแต่ละเขตพื้นที่ที่มีความหลากหลายและบริบททางสังคมแตกต่างกันออกไปตามสภาพแวดล้อมและลักษณะทางกายภาพ จากข้อมูลด้านความหนาแน่นของประชากรในปี 2554 ของชุมชนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยนำร่องในโครงการบ้านมั่นคงบนพื้นที่ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ทั้ง 39 ชุมชนจะเห็นได้ว่าพื้นที่เขตดุสิตและเขตวังทองหลางมีจำนวนชุมชนที่เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงมากที่สุด คือเขตดุสิตจำนวน 9 ชุมชนและเขตวังทองหลางจำนวน 7 ชุมชน ดังแสดงข้างต้นในตารางที่ 1.2 และมีที่ตั้งโครงการ ดังนี้

ภาพที่ 1.4 ที่ตั้ง 39 ชุมชนนำร่องโครงการบ้านมั่นคง บนพื้นที่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

เมื่อพิจารณาข้อมูลของเขตดุสิตและเขตวังทองหลาง จะเห็นได้ว่า สัดส่วนระหว่างที่อยู่อาศัยกับจำนวนประชากร ของเขตวังทองหลางมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมากกว่าเขตดุสิต ซึ่งเป็นเขตกรุงเทพมหานครชั้นใน และมีแนวโน้มของที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง ขณะที่ประชากรมีแนวโน้มลดลง ในที่นี้ไม่นับรวมจำนวนประชากรแฝง ทำให้เราทราบได้ว่าแนวโน้มทิศทางการขยายตัวของที่อยู่อาศัยและจำนวนประชากรในเขตวังทองหลาง มีมากกว่าเขตดุสิตเช่นเดียวกับทิศทางการเจริญเติบโต และการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจของเขตวังทองหลางจึงมีแนวโน้มมากกว่าเขตดุสิต อันเป็นเขตกรุงเทพมหานครชั้นใน มีความเจริญเติบโตเต็มที่แล้ว

แผนภูมิที่ 1.3 เปรียบเทียบจำนวนบ้านและจำนวนประชากรเขตวังทองหลางและเขตดุสิต⁹

ทั้งนี้ การพัฒนาที่อยู่อาศัยในโครงการบ้านมั่นคงของเขตวังทองหลางประกอบไปด้วย 7 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนร่วมสามัคคี ชุมชนทรัพย์สินใหม่ ชุมชนเก่าพัฒนา ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา ชุมชนเทพลีลา ชุมชนทรัพย์สินเก่า และชุมชนน้อมเกล้า มีที่ตั้งดังนี้

⁹ สำนักบริหารการทะเบียน, จำนวนประชากรและบ้าน [ออนไลน์], 12 ธันวาคม 2555. แหล่งที่มา <http://stat.dopa.go.th/xstat/popyear.html>

แผนที่ที่ 1.1 ที่ตั้งชุมชนที่เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง เขตวังทองหลางทั้ง 7 ชุมชน

เมื่อพิจารณาชุมชนที่เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงในเขตวังทองหลางทั้ง 7 ชุมชนซึ่งตั้งอยู่บนถนนรามคำแหง 39 อันเป็นตำแหน่งกรุงเทพชั้นกลางและมีศักยภาพของเมืองที่กำลังเติบโต ตั้งใกล้สถาบันการศึกษา แหล่งงาน อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่มีการดำเนินโครงการบ้านมั่นคง มากเป็นอันดับที่ 2 รองจากเขตดุสิต ชุมชนในเขตวังทองหลางมีความหลากหลายในการพัฒนาที่อยู่อาศัย ทั้งการวางผังออกแบบชุมชนและที่อยู่อาศัย การก่อสร้างใหม่ การปรับปรุงบางส่วน และด้านกรรมสิทธิ์ซึ่งมีทั้งสัญญาเช่าและในส่วนที่ยังไม่มีสัญญาเช่า ความคืบหน้าของการดำเนินการพัฒนาที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน พบว่า มีสองชุมชนที่มีการพัฒนาที่อยู่อาศัยแล้วเสร็จ คือ ชุมชนร่วมสามัคคี ชุมชนเก้าพัฒนา ชุมชนที่อยู่ระหว่างการก่อสร้างที่อยู่อาศัยจำนวน 2 ชุมชน คือ ชุมชนน้อมเกล้า และชุมชนรุ่งมณีพัฒนา และชุมชนที่อยู่ระหว่างการจัดสิทธิและการเสนอของบสิ้นเชื่อในการพัฒนาที่อยู่อาศัย จำนวน 3 ชุมชน คือชุมชนทรัพย์สินใหม่ ชุมชนทรัพย์สินเก่า และชุมชนเทพลีลา ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการศึกษาชุมชนที่อยู่ระหว่างการพัฒนาที่อยู่อาศัย กล่าวคือ อยู่ระหว่างการก่อสร้างที่อยู่อาศัย โดยมีเฟสที่อยู่อาศัยที่ก่อสร้างแล้วเสร็จ เข้าอยู่อาศัยแล้วระยะหนึ่ง อันจะทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ด้านอาชีพระหว่างกลุ่มที่พัฒนาที่อยู่อาศัยแล้วเสร็จ และกลุ่มที่อยู่ระหว่างการพัฒนาอย่างชัดเจน จากการศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพกับความเชื่อมโยงด้านที่อยู่อาศัย โดยมีชุมชนที่อยู่ในเกณฑ์ดังกล่าวจำนวน 2 ชุมชน คือ ชุมชน

น้อมเกล้า และชุมชนรุ่งมณีพัฒนา จากการรวบรวมข้อมูลของทั้งสองชุมชน พบว่า ชุมชนทั้งสอง นอกจากจะมีการพัฒนาด้านที่อยู่อาศัยแล้ว ยังมีการจัดตั้งกลุ่มทางการเงินของตนเองด้วย โดยชุมชนน้อมเกล้า มีกลุ่มทางการเงินจำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัยตามแนวทางโครงการบ้านมั่นคง ซึ่งวัตถุประสงค์ของกลุ่มคือการออมทรัพย์เพื่อนำข้อมูลไปเสนอขอสินเชื่อในการก่อสร้างที่อยู่อาศัยกับ พอช. เช่นเดียวกับสหกรณ์เคหสถานชุมชนน้อมเกล้า ซึ่งจัดตั้งเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยของชุมชน และกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ เพื่อเป็นการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก ขณะที่ชุมชนรุ่งมณีพัฒนามีกลุ่มทางการเงินจำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนรุ่งมณีพัฒนาเพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัยตามแนวทางโครงการบ้านมั่นคงเป็นการออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัย กองทุนแม่ เป็นกองทุนสำหรับกิจกรรมต่อต้านยาเสพติด สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนรุ่งมณีพัฒนา (กองทุนหมู่บ้าน) และกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์กองทุนสตรีรุ่งมณีพัฒนา ซึ่งเป็นกองทุนที่มีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ และธนาคารชุมชน เป็นกลุ่มทางการเงินเพื่อจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบทั้งสองชุมชน จะพบว่าชุมชนรุ่งมณีพัฒนามีกลุ่มทางการเงินที่ทั้งด้านที่อยู่อาศัย สวัสดิการ และการประกอบอาชีพจึงมีความน่าสนใจในการศึกษาถึงความเชื่อมโยงด้านอาชีพ และโดยเฉพาะความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพกับที่อยู่อาศัย รายละเอียดของชุมชนรุ่งมณีพัฒนา มีดังนี้

ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา เขตวังทองหลาง เป็นชุมชนหนึ่งที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์บริเวณถนนรามคำแหง 39 มีจำนวน 529 หลังคาเรือน ประกอบด้วยผู้มีสัญญาเช่าจำนวน 110 อัตรา มีสิ่งปลูกสร้างจำนวน 286 หลังคาเรือน และ 243 หลังคาเรือนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยในโครงการบ้านมั่นคง โดยมีผู้ได้สิทธิในการเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงจากครอบครัวหลัก และครอบครัวขยายทั้งสิ้นจำนวน 265 ราย แบ่งเฟสการก่อสร้างได้ 5 เฟส โดยปัจจุบันได้ดำเนินการพัฒนาที่อยู่อาศัยในเฟสที่ 1 จำนวน 50 หน่วยแบ่งเป็นก่อสร้างใหม่ 42 หน่วย ปรับปรุงจำนวน 8 หน่วย สำหรับการก่อสร้างใหม่แล้วเสร็จและเข้าอยู่อาศัยแล้ว จำนวน 15 หน่วย อยู่ระหว่างการก่อสร้าง 27 หน่วย ด้านการประกอบอาชีพครัวเรือนส่วนใหญ่ในชุมชนรุ่งมณีพัฒนาร้อยละ 60 ประกอบอาชีพรับจ้าง รองลงมาคือค้าขาย ร้อยละ 25 ประกอบธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 10 และรับราชการร้อยละ 5 ผู้อยู่อาศัยในชุมชน ซึ่งมีแหล่งงานทั้งในชุมชน แหล่งงานรอบๆชุมชน มีความหลากหลายในการประกอบอาชีพ จากรูปแบบการพัฒนาที่

ที่อยู่อาศัยในชุมชนรุ่มงมณีพัฒนาซึ่งมีการก่อสร้างใหม่ ผสมกับการปรับปรุงที่อยู่อาศัยบางส่วน การประกอบอาชีพของครัวเรือนมีความหลากหลายและมีแผนการดำเนินงานการพัฒนาชุมชน เรื่องการจัดตั้งสหกรณ์ รวมถึงสัญญาเช่าระยะยาวจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ชุมชนรุ่มงมณีพัฒนาจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัย มีการพัฒนาในหลาย มิติไม่เพียงด้านกายภาพ นอกจากนี้ยังเป็นชุมชนเดียวในบริเวณชอยรามคำแหง 39 ที่มีกลุ่ม การเงินมากที่สุดตั้งได้กล่าวมาแล้ว จากข้อมูลดังกล่าวที่ทำให้ผู้ศึกษาเกิดความสนใจที่จะศึกษาถึง ประเภทของอาชีพในชุมชน ความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพทั้งภายในและภายนอกชุมชน ความ เชื่อมโยงระหว่างอาชีพและแหล่งที่อยู่อาศัย รวมถึงระยะทางระหว่างทำเลที่ตั้งของความเชื่อมโยง ทางอาชีพนั้นๆ เพื่อตอบสนองมาตรฐานในการวิจัย ด้านความเหมาะสมของที่ตั้งของที่อยู่อาศัยและ ชุมชนต่อไป ประกอบกับการศึกษาที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นการศึกษาความสัมพันธ์เฉพาะด้านทำเล ที่ตั้งของที่อยู่อาศัยกับแหล่งงาน ปัจจัยในการเลือกที่ตั้งที่อยู่อาศัยของแรงงาน ยังไม่มีการศึกษาถึง ความเชื่อมโยงด้านอาชีพกับแหล่งที่อยู่อาศัย หรือความเชื่อมโยงทางทำเลที่ตั้ง อันเกิดจาก ความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างการประกอบอาชีพมาก่อน ซึ่งอาชีพ ถือเป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ สำคัญและบ่งบอกถึงคุณภาพชีวิตของครัวเรือน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพของที่อยู่อาศัยอันเป็น ปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาด้านอื่นๆของชุมชนต่อไป

1.2 สมมติฐานในการศึกษา

ชุมชนรุ่มงมณีพัฒนา มีความเหมาะสมในด้านของทำเลที่ตั้งในฐานะที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัย ของแรงงานซึ่งมีแหล่งงานในบริเวณละแวกชุมชน และเป็นแหล่งงานที่ดึงดูดและรองรับแรงงานเข้า มาในพื้นที่ นอกจากนี้การประกอบอาชีพของครัวเรือน กลุ่มอาชีพ และกิจการในชุมชนมีความ เชื่อมโยงและแรงเกาะเกี่ยวระหว่างกัน โดยเฉพาะด้านทำเลที่ตั้งตามคุณลักษณะแต่ละอาชีพ

1.3 วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพในชุมชน และนอกชุมชน กับความสัมพันธ์ด้านทำเลที่ตั้งของแหล่งที่อยู่อาศัยของชุมชนรุ่งมณีพัฒนา

1. ศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคมและลักษณะที่อยู่อาศัย ของครัวเรือนและชุมชนในชุมชนรุ่งมณีพัฒนา เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ
2. ศึกษาความเชื่อมโยงด้านอาชีพของครัวเรือนในชุมชน ทั้งความเชื่อมโยงภายในชุมชนและความเชื่อมโยงภายนอกชุมชน
3. วิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างทำเล ที่ตั้งของบ้านและชุมชนกับความเชื่อมโยงด้านอาชีพ
4. เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับชุมชนผู้มีรายได้น้อยให้สอดคล้องกับลักษณะโครงสร้างและความเชื่อมโยงด้านอาชีพ

1.4 ขอบเขตการศึกษา

1.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ศึกษา คือ ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร

แผนที่ที่ 1.2 ขอบเขตชุมชนรุ่งมณีพัฒนา

ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บนถนนรามคำแหง 39 (ซอยเทพลีลา) เขตวังทองหลาง ตั้งแต่ซอยเทพลีลาแยก 2 ถึง ซอยเทพลีลาแยก 8 มีสิ่งปลูกสร้างจำนวน 529 หลังคาเรือน ประกอบด้วยผู้เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงจำนวน 265 สิทธิ

จาก 243 หลังคาเรือน และผู้มีสัญญาเช่าจำนวน 110 อัตรา มีสิ่งปลูกสร้าง 286 หลังคาเรือน ชุมชนตั้งอยู่บนพื้นที่ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เริ่มมีการเข้ามาอาศัยในชุมชน ตั้งแต่ปี 2518 ลักษณะการครอบครองทั้งมีและไม่มีสัญญาเช่า มีพื้นที่รวม 31 ไร่ 2 งาน 18 ตารางวา สภาพสิ่งปลูกสร้าง ส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ชั้นเดียว และบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้ บางแห่งเป็นพื้นที่ลุ่มมีน้ำท่วมขังตามใต้ถุนบ้าน บางส่วนไม่มีสัญญาเช่า มีความเป็นอยู่อย่างไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัยทำให้มีคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี ต่อมาเมื่อปี 2547 สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ มีนโยบายที่จะพัฒนาที่อยู่อาศัย โดยร่วมมือกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน) หรือ พอช.ตามนโยบายแก้ไข ปัญหาความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัย จึงทำให้ชุมชนรุ่งมณีพัฒนาเป็นหนึ่งใน 39 ชุมชนนำร่องที่เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง โดยมี สำนักงานเขตวังทองหลาง สหพันธ์พัฒนาองค์กรชุมชนคนจนเมืองแห่งชาติ (สอช.) เครือข่ายความร่วมมือพัฒนาชุมชนบนพื้นที่ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์(คพชส.) และหน่วยงานภาคีต่างๆ ให้ความรู้และสนับสนุน ในการดำเนินงานเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ เน้นในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง ความเชื่อมโยงทางอาชีพ กับทำเลที่ตั้งของบ้านและชุมชน ในชุมชนรุ่งมณีพัฒนา โดยแบ่งเนื้อหาในการศึกษา ออกเป็น 3 ประเด็นดังนี้

- 1.4.2.1 ภาพรวมของชุมชนรุ่งมณีพัฒนา ลักษณะทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอาชีพ สภาพสังคมของชุมชนรุ่งมณีพัฒนา
- 1.4.2.2 ความเชื่อมโยงทางอาชีพของครัวเรือน กลุ่มอาชีพ และกิจการทั้งในและนอกชุมชน
- 1.4.2.3 ความเชื่อมโยงด้านทำเลที่ตั้งของที่อยู่อาศัย ของครัวเรือน กลุ่มอาชีพ และกิจการ

1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

1.5.1 ความเชื่อมโยงของอาชีพ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพอันก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างกันทั้งทางด้านแหล่งวัตถุดิบ/สินค้าแหล่งจำหน่าย/ลูกค้าแรงงานและทำเลที่ตั้ง โดยมี 2 ลักษณะ คือ การเชื่อมโยงไปข้างหน้า และการเชื่อมโยงไปข้างหลัง ดังนี้

1.5.1.1 การเชื่อมโยงไปข้างหน้า หมายถึง การที่อาชีพหนึ่งมีความสัมพันธ์กับอาชีพอื่นในลักษณะที่ผลผลิตของอาชีพดังกล่าวถูกนำไปใช้เป็นปัจจัยการผลิตของอาชีพอื่น

1.5.1.2 การเชื่อมโยงไปข้างหลัง หมายถึง การที่อาชีพหนึ่งมีความสัมพันธ์กับอาชีพอื่นในลักษณะที่ผลผลิตของอาชีพดังกล่าว กระตุ้นให้เกิดการผลิตในอาชีพ หรืออาชีพอื่นๆ ตามมา

1.5.2 โครงสร้างอาชีพ หมายถึง ส่วนประกอบในการประกอบอาชีพ ทั้งด้านแรงงาน วัตถุดิบ วิธีการจำหน่ายสินค้าและบริการ สถานประกอบการ

1.5.3 ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา หมายถึง ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา ซอยเทพลีลาแยก 2-8 เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร

1.5.4 ผู้อยู่อาศัย หมายถึง คริวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนรุ่งมณีพัฒนา จำนวน 1,920 คริวเรือน

1.5.5 กลุ่มอาชีพ หมายถึง กลุ่มอาชีพในชุมชนที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 5 กลุ่ม ดังนี้

1.5.5.1 กลุ่มอาชีพผู้ประกอบการหอพัก บ้านเช่า อพาร์ทเมนท์ จำนวน 23 ราย

1.5.5.2 กลุ่มอาชีพค้าขายของชำ จำนวน 12 ราย

1.5.5.3 กลุ่มอาชีพค้าขายอาหาร จำนวน 17 ราย

1.5.5.4 กลุ่มขนมโตเกียว จำนวน 17 ราย

1.5.5.5 กลุ่มจักรยานยนต์รับจ้าง จำนวน 11 ราย

1.5.6 กิจการ หมายถึง กิจการในชุมชนที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาจำนวน 3 กิจการ ดังนี้

1.5.6.1 บริษัท รอยัลเทค อินเทอร์เน็ตเซ็นแนล จำกัด

1.5.6.2 ร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้างไทยนิยมเทพลีลา

1.5.6.3 โรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ

1.6 วิธีดำเนินการศึกษา

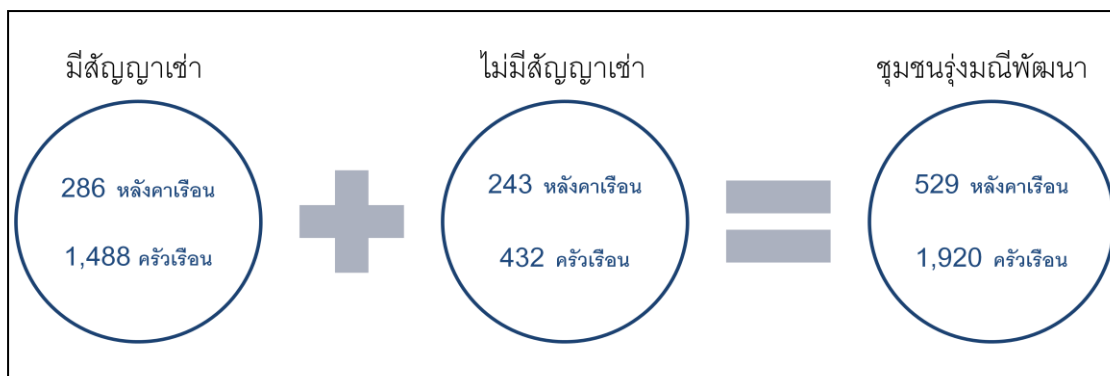
การศึกษาเรื่องความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพกับแหล่งที่อยู่อาศัยในชุมชนรุ่งมณีพัฒนาเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมในรูปแบบของอาชีพ ซึ่งมีแรงเกาะเกี่ยวยึดโยงกันจากกลุ่มตัวอย่างอาชีพในชุมชนรุ่งมณีพัฒนากับแหล่งที่อยู่อาศัยทั้งในด้านของความสัมพันธ์ของแหล่งวัดดูดิบ แหล่งจำหน่าย ปริมาณรายได้ รายจ่าย การพึ่งพาอาศัยกันด้านการประกอบอาชีพ อันแสดงออกถึงคุณลักษณะและโครงสร้างของแต่ละอาชีพ โดยเชื่อมโยงกับแหล่งที่อยู่อาศัยในด้านทำเลที่ตั้งทั้งที่อยู่อาศัยและชุมชน พิจารณาระยะทางระหว่างที่อยู่อาศัยที่ประกอบอาชีพกับความเชื่อมโยงทางอาชีพภายนอกชุมชน โดยสามารถกำหนดกระบวนการในการศึกษาได้ดังนี้

1.6.1 กระบวนการในการศึกษา

กระบวนการศึกษาประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.6.1.1 การศึกษาในภาพรวม โดยใช้เครื่องมือการสำรวจ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อศึกษาสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การประกอบอาชีพ ทำเลที่ตั้งและลักษณะที่อยู่อาศัยของครัวเรือน จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 ครัวเรือน ที่ระดับความน่าเชื่อถือ 90% ของ Yamane ซึ่งคัดเลือกจากจำนวนประชากรในชุมชน 1,920 ครัวเรือน ของชุมชนรุ่งมณีพัฒนา

แผนภูมิที่ 1.4 จำนวนครัวเรือนในชุมชนรุ่งมณีพัฒนา

1.6.1.2 การแบ่งกลุ่มประเภทของอาชีพและกิจการ จากการสำรวจอาชีพและกิจการ ทั้งหมดในชุมชนเพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างของอาชีพและกิจการ ในการศึกษาปริมาณรายได้ รายจ่าย การประกอบอาชีพ ความสัมพันธ์ของอาชีพ ระดับการพึ่งพา อันจะนำไปสู่คุณลักษณะ ของอาชีพและโครงสร้างของอาชีพและกิจการ

1.6.1.3 เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจะดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อจัดประเภทของ ความเชื่อมโยง วิเคราะห์ประเภทอาชีพที่มีระดับความเชื่อมโยงมากปานกลาง และน้อย โดยเฉพาะ ประเด็นเรื่องที่ตั้งของบ้านและชุมชน

ตารางที่ 1.3 การแบ่งกลุ่มกิจการและกลุ่มอาชีพ

เศรษฐกิจภาคทางการ (Formal Sector)	เศรษฐกิจนอภาคทางการ (Informal Sector)
กลุ่มกิจการ จำนวน 3 กิจการ ได้แก่ บริษัท รอยัลเทค อินเทอร์เน็ต จำกัด ร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้างไทยนิคมเทศบาล โรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ	กลุ่มอาชีพทั้ง 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มค้าขายของชำ จำนวน 12 ราย กลุ่มค้าขายอาหาร จำนวน 17 ราย กลุ่มขนมโตเกียว จำนวน 17 ราย กลุ่มจักรยานยนต์รับจ้าง 11 ราย
กลุ่มผู้ประกอบการหอพัก บ้านเช่า อพาร์ทเมนท์ จำนวน 23 ราย	

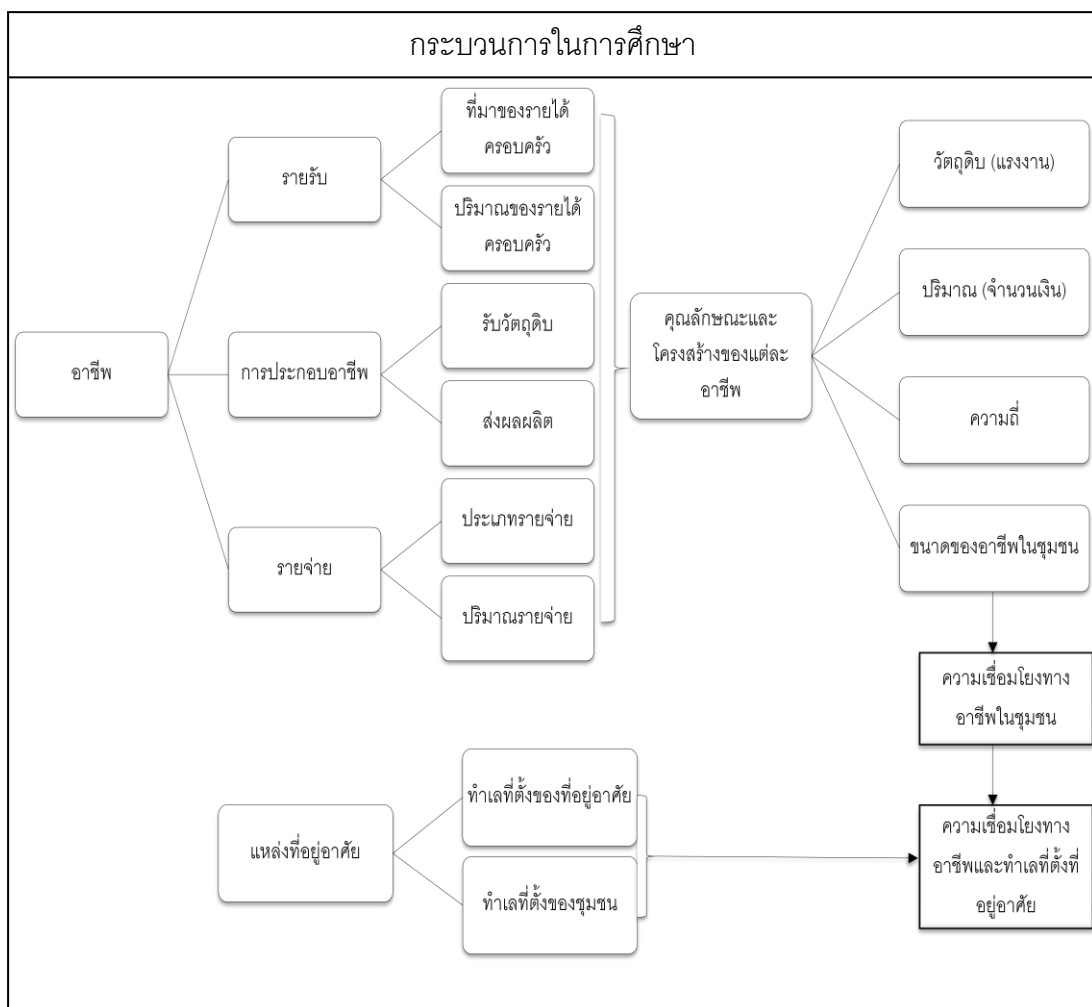
1.7 ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย

ในการศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพกับแหล่งที่อยู่อาศัยในชุมชนแบ่งการศึกษา ออกเป็น 2 ส่วน คือ การศึกษาด้านอาชีพและที่อยู่อาศัยว่ามีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างไร ดังนั้น ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1.7.1 ตัวแปรด้านอาชีพ ซึ่งจะแสดงถึงคุณลักษณะและโครงสร้างของแต่ละอาชีพ และความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน โดยประกอบด้วยตัวแปรต้น คือ รายได้ รายจ่าย การประกอบอาชีพ และคุณลักษณะของแต่ละอาชีพ

1.7.2 ตัวแปรด้านแหล่งที่อยู่อาศัย ประกอบด้วยทำเลที่ตั้งของชุมชน และที่อยู่อาศัย โดยพิจารณาระยะทางระหว่างที่อยู่อาศัยที่ประกอบอาชีพ กับความเชื่อมโยงทางอาชีพภายนอก ชุมชน

แผนภูมิที่ 1.5 กระบวนการในการศึกษา

ตารางที่ 1.4 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ด้าน	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม
อาชีพ	รายได้ รายจ่าย การประกอบอาชีพ คุณลักษณะของแต่ละอาชีพ	ความเชื่อมโยงทางอาชีพในชุมชน การพึ่งพาอาศัยกันด้านการประกอบอาชีพ
แหล่งที่อยู่อาศัย	ทำเลที่ตั้งของที่อยู่อาศัย ทำเลที่ตั้งของชุมชน	ระยะทางระหว่างที่อยู่อาศัยที่ประกอบอาชีพ กับความเชื่อมโยงทางอาชีพภายนอกชุมชน

1.8 การออกแบบเครื่องมือในงานวิจัย

ในการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ ใช้เครื่องมือการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 5 แบบ ดังนี้

1.8.1 แบบสัมภาษณ์ครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 ครัวเรือนที่ระดับความน่าเชื่อถือ 90% ของ Yamane จากจำนวนประชากร 1,920 ครัวเรือน ของชุมชนรุ่งมณีพัฒนา ประกอบด้วย 4 ส่วน ที่ครอบคลุมเรื่องสภาพเศรษฐกิจของครัวเรือน ข้อมูลด้านการอยู่อาศัย ด้านการประกอบอาชีพ รายได้ รายจ่าย ที่ตั้งสถานที่ประกอบอาชีพ ตลอดจนเหตุผลในการเลือกที่ตั้งที่อยู่อาศัย ดังนี้

1.8.1.1 ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือน

1.8.1.2 ข้อมูลด้านที่อยู่อาศัย

1.8.1.3 ข้อมูลสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งครอบคลุมถึง ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน อาชีพ ที่ตั้งสถานที่ประกอบอาชีพ วิธีการและเดินทางไปประกอบอาชีพ รายได้ และรายจ่าย ของครัวเรือน

1.8.1.4 ข้อมูลด้านเหตุผลในการเลือกที่ตั้งที่อยู่อาศัย ขนาด รูปแบบที่เอื้ออำนวยต่อการอยู่อาศัยและประกอบอาชีพ และข้อเสนอแนะ

1.8.2 แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการสถานกิจการซึ่งอยู่ในภาคทางการที่ตั้งอยู่ในชุมชนรุ่งมณีพัฒนา ทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ จำนวน 3 สถานประกอบการ คือ บริษัท รอยัลเทค อินเตอร์เนชันแนล จำกัด ร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้างไทยนิยมเทพลีลา และโรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ โดยแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

1.8.2.1 ข้อมูลทั่วไปของกิจการ

1.8.2.2 ข้อมูลแหล่งวัตถุดิบและกลุ่มลูกค้า

1.8.2.3 ข้อมูลด้านแรงงาน

1.8.2.4 ข้อมูลด้านการเลือกทำเลที่ตั้งและพัฒนากิจการของกิจการ

1.8.2.5 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1.8.3 แบบสัมภาษณ์แรงงานในกิจการทั้งบริษัท รอยัลเทค อินเตอร์เนชันแนล จำกัด ร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้างไทยนิยมเทพลีลา และโรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ โดยแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

1.8.3.1 ข้อมูลทั่วไปของแรงงาน

1.8.3.2 ข้อมูลด้านที่อยู่อาศัย

1.8.3.3 ข้อมูลการเดินทางไปประกอบอาชีพ

1.8.3.4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1.8.4 แบบสัมภาษณ์กลุ่มอาชีพในชุมชน จำนวน 4 กลุ่มอาชีพ ซึ่งอยู่ในภาคนอกทางการ ได้แก่ กลุ่มขายของชำ กลุ่มขายอาหาร กลุ่มขายอาหารเร่ชนมโตเกียว และจักรยานยนต์รับจ้าง แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 4 ส่วนดังนี้

- 1.8.4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบอาชีพ
- 1.8.4.2 ข้อมูลด้านการประกอบอาชีพ
- 1.8.4.3 ข้อมูลด้านที่ตั้งของแหล่งวัตถุดิบ และแหล่งจำหน่าย
- 1.8.4.4 ข้อมูลด้านการอยู่อาศัย

1.8.5 แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการห้องพัก ห้องเช่า และอพาร์ทเมนต์ ซึ่งมีอยู่ทั้งในส่วนของภาคทางการและนอกทางการ จากการตั้งอยู่ในพื้นที่มีและไม่มีสัญญาเช่า แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 4 ส่วนดังนี้

- 1.8.5.1 ข้อมูลทั่วไป
- 1.8.5.2 ข้อมูลห้องพักและรายได้
- 1.8.5.3 ข้อมูลการดำเนินงานในกิจการ
- 1.8.5.4 ข้อมูลด้านการเลือกทำเลที่ตั้งและพัฒนาการของกิจการ

1.9 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างและการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.9.1 การศึกษาเรื่องลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และลักษณะที่อยู่อาศัยของครัวเรือน และชุมชนจากจำนวนครัวเรือนของชุมชนรุ่งมณีพัฒนา ทั้งที่อยู่บนพื้นที่ที่มีสัญญาและไม่มีสัญญา โดยจำแนกตามลักษณะการใช้ประโยชน์ จำนวน 1,920 ครัวเรือน เมื่อหากกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 90% จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 94.049 ครัวเรือน หรือประมาณ 100 ครัวเรือน จำแนกดังตาราง

ตารางที่ 1.5 สรุปกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนในชุมชนรุ่งมณีพัฒนา

รายละเอียด	จำนวน(ครัวเรือน)	จำนวนแบบสอบถาม (ชุด)
1. ผู้มีสัญญาเช่า จำนวน 286 หลังคาเรือน 110 อัตรา 1,488 ครัวเรือน		
1.1 บ้านเช่า /อพาร์ทเมนท์/หอพัก อย่างเดียว	1,299	67
1.2 บ้านเช่า /อพาร์ทเมนท์/หอพักและอยู่อาศัย	141	8
1.3 หาประโยชน์ (กิจการทุกประเภทยกเว้นหอพักโดยไม่อยู่อาศัยในชุมชน)	11	1
1.4 หาประโยชน์และอยู่อาศัย	29	1
1.5 อู่อาศัยอย่างเดียว	8	1
2. ผู้ที่ไม่มีสัญญาเช่า จำนวน 243 หลังคาเรือน 265 สิทธิ 432 ครัวเรือน		
2.1 บ้านเช่า /อพาร์ทเมนท์/หอพักและอยู่อาศัย	213	11
2.2 อู่อาศัยและหาประโยชน์	78	4
2.3 อู่อาศัยอย่างเดียว	141	7
รวม	1,920	100

1.9.2 กรณีศึกษาเรื่องความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพของครัวเรือนในชุมชนและความเชื่อมโยงภายนอก ซึ่งมีการคัดเลือกกลุ่มที่มีระดับการเชื่อมโยงระหว่างอาชีพกับแหล่งที่อยู่อาศัยของครัวเรือนในชุมชน กล่าวคือ เป็นประเภทกลุ่มอาชีพที่มีระดับของความถี่ ปริมาณเงิน ระยะเวลา และที่ตั้ง ที่แสดงออกถึงคุณลักษณะของอาชีพนั้นและความเชื่อมโยงระหว่างกัน โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จะทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างอาชีพ 3 ส่วน ดังนี้

1.9.2.1 ภาคทางการ (Formal Sector) ได้แก่ กิจการที่ตั้งอยู่ในชุมชน ทั้งนี้ แบ่งขนาดของกิจการตามจำนวนแรงงานและปริมาณเงินลงทุนในกิจการ ซึ่งกิจการขนาดใหญ่ คือ บริษัท ราชอาณาจักร อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด ขนาดกลาง คือ ร้านขายวัสดุก่อสร้างไทยนิยมเทพลีลา และกิจการขนาดเล็ก คือ โรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ

1.9.2.2 ภาคนอกทางการ (Informal Sector) จากตัวอย่างกลุ่มอาชีพจำนวน 4 ตัวอย่าง คือ กลุ่มร้านขายของชำ จำนวน 12 ราย กลุ่มขายอาหาร จำนวน 17 ราย กลุ่มขายอาหารเร่งนมโตเกียว จำนวน 17 ราย และกลุ่มจักรยานยนต์รับจ้างจำนวน 11 ราย

1.9.2.3 กลุ่มผู้ประกอบการหอพัก บ้านเช่า อพาร์ทเมนต์ ซึ่งเป็นกลุ่มที่อยู่ในภาคทางการ คือ อยู่บนพื้นที่มีสัญญาเช่า จำนวน 61 ราย และภาคนอกทางการ ในพื้นที่ยังไม่มีสัญญาเช่า จำนวน 18 ราย รวมทั้งสิ้นมีผู้ประกอบการ 79 ราย

ตารางที่ 1.6 กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการหอพัก

ผู้ประกอบการหอพัก บ้านเช่า อพาร์ทเมนต์	จำนวน (ราย)	กลุ่มตัวอย่างที่ 30 % (ชุด)
มีสัญญา	61	18
ไม่มีสัญญา	18	5
รวม	79	23

1.10 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1.10.1 คริวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนรุ่งมณีพัฒนา จำนวน 100 คริวเรือน ใช้วิธีจำแนกลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และลักษณะที่อยู่อาศัย ของคริวเรือนและชุมชน เพื่อให้ทราบสัดส่วนของจำนวนแรงงานที่ประกอบอาชีพในและนอกชุมชน พร้อมทั้งระยะทางระหว่างแหล่งที่อยู่อาศัยกับแหล่งงานบันทึกลงบนผังชุมชน ปริมาณรายได้ รายจ่ายของคริวเรือน โดยเฉพาะด้านการอยู่อาศัย พร้อมทั้งความเอื้ออำนวยของที่อยู่อาศัยต่อการประกอบอาชีพ

1.10.2 กลุ่มกิจการและกลุ่มอาชีพ ทั้ง 3 ภาคส่วน จำนวน 8 ตัวอย่าง ได้แก่

บริษัท รอยัลเทค อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด ร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้างไทยนิคมเทพลีลา โรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ กลุ่มขายของชำ กลุ่มขายอาหาร กลุ่มขายอาหารเร่งนมโตเกียว กลุ่มจักรยานยนต์รับจ้าง และกลุ่มผู้ประกอบการหอพัก บ้านเช่า อพาร์ทเมนต์ที่ใช้วิธีการศึกษาความเชื่อมโยงด้านอาชีพ ทั้งภายในและนอกชุมชน โดยจำแนกคุณลักษณะของแต่ละอาชีพ กิจการ ระดับความเชื่อมโยง พร้อมระบุในผังแสดงความเชื่อมโยง

ตารางที่ 1.7 กรอบงานวิจัย

ที่	วัตถุประสงค์	เครื่องมือที่ใช้	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	วิธีวิเคราะห์
1	ศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคมและลักษณะที่อยู่อาศัยของครัวเรือนและชุมชน	- เก็บข้อมูลเอกสาร - สํารวจพื้นที่ - สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง	ครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนรุ่งมณีพัฒนา จำนวน 1,920 ครัวเรือน	100 ครัวเรือน	จำแนกลักษณะการประกอบอาชีพของครัวเรือน ความเชื่อมโยงในและนอกชุมชน
2	ศึกษาความเชื่อมโยงด้านอาชีพของครัวเรือนในชุมชนและภายนอกชุมชน	สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง	ครัวเรือน กิจการ กลุ่มอาชีพ	-ภาคทางการ 3 กิจการ -ภาคนอกทางการ 4 กลุ่มอาชีพ -ผู้ประกอบการ หอพัก บ้านเช่า อพาร์ทเมนท์	จำแนกคุณลักษณะของแต่ละอาชีพ โครงสร้างความสัมพันธ์ของอาชีพจัดประเภทระดับความสัมพันธ์ของแต่ละอาชีพ นำมาเขียนผังแสดงความเชื่อมโยง
3	วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำเลที่ตั้งของแหล่งที่อยู่อาศัยและชุมชนกับความเชื่อมโยงด้านอาชีพ	สำรวจพื้นที่ชุมชน สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง	ครัวเรือน กิจการ กลุ่มอาชีพ	- 100 ครัวเรือน -ภาคทางการ จำนวน 3 กิจการ -ภาคนอกทางการ จำนวน 4 กลุ่ม อาชีพ -ผู้ประกอบการ หอพัก บ้านเช่า อพาร์ทเมนท์	จำแนกประเภทความเชื่อมโยงระหว่างภายในและนอกชุมชน จัดลำดับทำเลที่ตั้งระยะทางในการเดินทางไปประกอบอาชีพ เขียนผังแสดงความเชื่อมโยง
4	เสนอแนะแนวทางการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับชุมชนบนพื้นที่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ให้สอดคล้องกับลักษณะโครงสร้างอาชีพและความเชื่อมโยงด้านอาชีพ	สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง	ครัวเรือน กิจการ กลุ่มอาชีพ	- 100 ครัวเรือน -ภาคทางการ จำนวน 3 กิจการ -ภาคนอกทางการ จำนวน 4 กลุ่ม อาชีพ -ผู้ประกอบการ หอพัก บ้านเช่า อพาร์ทเมนท์	อภิปรายผลการศึกษาทำเลที่ตั้งที่อยู่อาศัยและชุมชน ความเชื่อมโยงอาชีพของครัวเรือน กลุ่มอาชีพและกิจการ เพื่อเสนอแนะแนวทางในการวางผังแบบที่อยู่อาศัยและการส่งเสริมอาชีพ

1.11 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.11.1 เห็นความสำคัญและเข้าใจลักษณะ ทางเศรษฐกิจ อาชีพ สังคมและลักษณะที่อยู่อาศัย ของครัวเรือนและชุมชนซึ่งอยู่บนพื้นที่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เพื่อให้ประกอบการพิจารณาวางนโยบายในการพัฒนาชุมชนด้านอื่นๆ

1.11.2 สามารถส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชาวชุมชนได้อย่างเหมาะสม และตรงกับความต้องการของชาวชุมชนอันจะก่อให้เกิดความเป็นชุมชนเข้มแข็ง เศรษฐกิจชุมชนเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืนสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง จากการทราบถึงความสำคัญความเชื่อมโยงด้านอาชีพของครัวเรือนในชุมชน ทั้งความเชื่อมโยงภายในชุมชนและความเชื่อมโยงภายนอกชุมชน อันจะเป็นการช่วยลดภาระและค่าใช้จ่ายในการดูแลบริหารจัดการชุมชนบนพื้นที่ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ต่อไป

1.11.3 เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับชุมชนบนพื้นที่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ให้สอดคล้องกับลักษณะโครงสร้างอาชีพและความเชื่อมโยงด้านอาชีพ เกิดความเป็นชุมชนให้เอื้อต่อการพัฒนาและน่าอยู่ต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการในการพัฒนาชุมชนหลังการพัฒนาที่อยู่อาศัยมีรูปแบบและลักษณะของการพัฒนาที่หลากหลาย วิธีการแตกต่างกัน ตามลักษณะและสภาพของชุมชน ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา ซึ่งอยู่บนที่ดินของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่มีลักษณะของการเกิดปัญหาที่มาจากสภาพความแออัดของชุมชน การบุกรุกพื้นที่ ประกอบกับการจัดระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และถนนทางเข้าออกภายในชุมชน ที่ไม่ได้มาตรฐานของการอยู่อาศัย จนทำให้นำไปสู่ปัญหาคุณภาพชีวิต ไม่มีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย เมื่อได้รับการพัฒนาที่อยู่อาศัยทางด้านกายภาพแล้ว กระบวนการต่อไปของการพัฒนาที่จะต้องทำควบคู่กันไป คือ การส่งเสริมคุณภาพชีวิตในด้านต่างๆ ทั้งสิ่งแวดล้อม เยาวชน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งถือว่าชุมชนตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีศักยภาพ เพื่อให้การศึกษากระบวนการในการพัฒนา ส่งเสริมคุณภาพชีวิตบนที่ดินของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เป็นไปโดยมีหลักการหรือแนวทางเทียบเคียง การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสอดคล้องกับกระบวนการแก้ปัญหาและพัฒนาที่อยู่อาศัยจึงเป็นส่วนสำคัญโดยลำดับ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 แนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์เมือง
- 2.2 แนวคิดด้านการเจริญเติบโตของเมืองและการเลือกที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย
- 2.3 แนวคิดด้านเศรษฐกิจชุมชน
- 2.4 ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนแหล่งงานกับที่พักอาศัย
- 2.5 แนวคิดวิสาหกิจชุมชน
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์เมือง¹

สำหรับแนวคิดเศรษฐศาสตร์เมือง เป็นการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการกระจายตัวของทรัพยากรในโลกซึ่งมีการกระจายทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกัน เป็นผลให้เกิดการรวมตัวกันของประชากรในพื้นที่บางแห่ง และการเพิ่มขึ้นของทรัพยากรตามศักยภาพของพื้นที่ การเปลี่ยนแปลงของประชากรในพื้นที่หนึ่ง จะส่งผลไปยังการกระจายตัวของทรัพยากรในอีกพื้นที่หนึ่ง การเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจจึงประกอบไปด้วยปัจจัย 4 ประการคือ การกระจายของทรัพยากร เครื่องมือที่ใช้ในการผลิต ระดับของอุปสงค์ และประสิทธิภาพของระบบราคา โดยการกระจายตัวของทรัพยากรในพื้นที่ต่างๆ หน่วยผลิตจะเลือกที่ตั้งที่เหมาะสมที่สุด เครื่องมือและวิธีการที่เหมาะสมที่สุด เพื่อให้สามารถสนองความต้องการของตลาดได้มากที่สุด ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นปัจจัยที่กำหนดความเจริญเติบโตของเมือง

ทั้งนี้ แนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์เมืองยังระบุว่า การเลือกที่ตั้งของหน่วยทางเศรษฐกิจยังต้องพิจารณาปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการคือ กลไกของตลาดรวมถึงข้อจำกัดในการทำงานของกลไกตลาด การประหยัดภายนอกและการประหยัดที่เกิดจากการรวมกลุ่ม และประการสุดท้ายคือ ค่าขนส่ง ซึ่งการประหยัดภายนอกและการประหยัดจากการรวมกลุ่ม รวมถึงค่าขนส่ง มีอิทธิพลต่อการที่ประชากรและกิจกรรมต่างๆ จะถูกดึงเข้าสู่เมืองด้วยความต้องการที่จะเข้าถึงซึ่งกันและกัน โดยง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจุดที่เป็นที่อยู่อาศัยกับจุดที่เป็นสถานที่ทำงาน ซึ่งระยะทางระหว่างทั้งสองกิจกรรมมีผลด้านค่าใช้จ่ายในการขนส่ง การตัดสินใจเกี่ยวกับที่ตั้งเพื่อการอยู่อาศัย ในเมืองซึ่งเป็นเรื่องที่มีความจำเป็น จากผลกระทบของการกระจายเชิงพื้นที่ของที่อยู่อาศัยในเขตเมืองต่อโครงสร้างของมูลค่าที่ดินภายในตัวเมือง โดยมีสมมติฐานในการเลือกที่ตั้ง 2 แนวทางด้วยกันคือ แนวทางแรก ระบุว่า การตัดสินใจเลือกที่ตั้งเพื่อการอยู่อาศัย มาจากรูปแบบของการพยายามทำให้ค่าใช้จ่ายในการเดินทางต่ำที่สุด ซึ่งแบบจำลองนี้เน้นความสำคัญของการแลกเปลี่ยนระหว่างค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าใช้จ่ายสำหรับที่อยู่อาศัย ส่วนแนวทางที่สองเน้นว่าการเลือกที่ตั้งของที่อยู่อาศัยทั้งทำเลและขนาด รวมถึงความพอใจในสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือก ซึ่งแนวทางนี้บทบาทด้านค่าใช้จ่าย และเวลาในการเดินทางไปประกอบอาชีพจะถูกลดลงเป็นเพียงข้อจำกัดภายนอกเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม สามารถสรุปการตั้งที่ตั้งของหน่วยผลิตและแรงงาน ได้ว่า การเลือกที่ตั้งมีแนวโน้มในการเลือกที่ตั้ง ตามปัจจัยด้านแหล่งวัตถุดิบ หรือ ตลาดอันเป็นแหล่งจำหน่าย และ ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่มีความเหมาะสมในการดำเนินกิจการและการประกอบอาชีพ

¹ ประจักษ์ ศกุนตลักษณ์, หน้า 20.

2.2 แนวคิดด้านการเจริญเติบโตของเมืองและการเลือกที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย

การเจริญเติบโตของเมืองและประชากร มีความสัมพันธ์กับแหล่งงาน โดยประชากรจะมีความโน้มเอียงในการเข้าหาจุดศูนย์กลาง หรือ ความเจริญทางเศรษฐกิจ ซึ่งความเจริญทางเศรษฐกิจอาจวัดได้จาก อัตราค่าจ้างที่เพิ่มขึ้น หรืออัตราการว่างงานที่ลดลง และประชากรจะถูกผลักดันให้ออกจากพื้นที่ที่มีค่าจ้างต่ำ ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อ แรงดึง และ แรงผลักดัน ขึ้นอยู่กับระยะห่างระหว่างสองเมือง

กรุงเทพมหานครมีลักษณะการเจริญเติบโตภายในเขตชั้นในเป็นศูนย์กลางของแหล่งงาน และกิจการด้านการบริการ เนื่องจากมีการพัฒนาสิ่งใหม่ และการพัฒนาเปลี่ยนแปลงใหม่ที่หมดสภาพในขนาดใหญ่ขึ้นสำหรับธุรกิจของภาคเอกชนและบริการของรัฐ ส่วนในบริเวณนอกเมือง ซึ่งรวมถึงที่ติดกรุงเทพใน 5 จังหวัด ได้มีการพัฒนาที่อยู่อาศัยเพื่อรองรับการเพิ่มของประชากร และการย้ายจากเขตชั้นในไปอยู่นอกเมืองในสิ่งแวดล้อมที่ดีกว่าของผู้มีรายได้น้อยปานกลางถึงสูง แผนการพัฒนาของรัฐไปสู่รอบนอกของกรุงเทพฯ ในจังหวัดใกล้เคียงและแผนการพัฒนาที่อยู่อาศัยของเอกชนมิได้มีความสัมพันธ์กันเพื่อที่จะสร้างชุมชนใหม่ที่สมบูรณ์ ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตชั้นนอกของเมืองส่วนใหญ่ จะเป็นพวกที่เดินทางมายังเขตชั้นในของเมือง ซึ่งสร้างปัญหาการจราจรคับคั่ง เพื่อเข้ามาทำงาน มาจับจ่าย และมาใช้บริการสังคม

ทำเลที่ตั้งของที่อยู่อาศัยในเขตเมืองทั้งที่เป็นบ้านหรือที่อยู่อาศัยใหม่ ซึ่งถูกสร้างขึ้นบริเวณชานเมือง หรือใกล้เคียงเป็นบ้านหรือที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยปานกลางและสูงของเมือง หลังจากทั้ง 2 กลุ่มย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในบ้านหลังใหม่แล้ว บ้านเก่าในเขตศูนย์กลางเมืองก็จะถูกกรองผ่านมือ ลงไปยังกลุ่มผู้มีรายได้น้อย² กลุ่มผู้มีรายได้น้อยหรือปานกลาง ค่อนข้างต่ำมักอาศัยอยู่ในบ้านมือสอง มือสามหรือเก่ากว่านั้น ในขณะที่กลุ่มผู้มีรายได้น้อยสูงจะอาศัยกระจายไปตามบริเวณชานเมือง

² ประจักษ์ ศกุนลักษณ์, หน้า 23.

2.3 แนวคิดด้านเศรษฐกิจชุมชน

เสรี พงศ์พิศ³ ให้ความหมายของคำว่าเศรษฐกิจชุมชน ไว้ว่า เป็นระบบการจัดการชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน โดยเฉพาะด้านการผลิต การบริโภค การจัดสรรแบ่งปันทรัพยากรและรายได้ การจัดการทรัพยากรและทุนชุมชนให้สามารถอยู่ได้อย่างพอเพียง พึ่งตนเองได้ และเป็นรากฐานสำหรับเศรษฐกิจมหภาคในฐานะระบบเล็กกับระบบใหญ่ที่สัมพันธ์กันอย่างเกื้อหนุนและพึ่งพาอาศัยกัน โดยเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็งต้องเป็นระบบซึ่งมีองค์ประกอบที่เชื่อมโยงกันและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ก่อให้เกิดผลไม่เพียงบวกแต่เป็นทวีคูณ องค์ประกอบดังกล่าว ดังนี้

2.3.1 องค์ประกอบของเศรษฐกิจชุมชน

2.3.1.1 ระบบทรัพยากร การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมถึงระบบวิถีชีวิตเพื่อเลี้ยงตนเองและจัดการส่วนเกิน

2.3.1.2 ระบบการจัดสรรและแบ่งปันทรัพยากรและรายได้ ทั้งของสมาชิก ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3.1.3 ระบบสุขภาพ เป็นการดูแลตนเองในด้านต่างๆ เพื่อป้องกันและรักษา

2.3.1.4 ระบบทุน การสะสม การออมทั้งที่เป็นเงิน ผลผลิต ทรัพยากร ให้สามารถหมุนเวียน และเป็นฐานในการจัดสวัสดิการ

2.3.1.5 ระบบสวัสดิการ เป็นการจัดการให้เกิดความมั่นคงในด้านต่างๆทั้งในวันนี้และอนาคต

2.3.1.6 ระบบวิสาหกิจชุมชน เป็นการจัดการกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การผลิต การแปรรูป การบริโภค การตลาด อย่างเป็นระบบและแบบฉันทลักษณ์

โดยองค์ประกอบที่กล่าวมานี้ มีเป้าหมายที่สำคัญ 6 ประการ ดังนี้

2.3.2 เป้าหมายของเศรษฐกิจชุมชน

2.3.2.1 การผลิต

2.3.2.2 การบริโภค

2.3.2.3 การตลาด

2.3.2.4 การลงทุน

2.3.2.5 การออม

2.3.2.6 สวัสดิการ

³ เสรี พงศ์พิศ, ฐานคิดจากแผนแม่บทวิสาหกิจชุมชน, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พลังปัญญา, 2548). หน้า 39.

กล่าวได้ว่า กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทั้งภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ ที่คนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมเป็นเจ้าของ โดยการพัฒนาจากฐานของ ศักยภาพของชุมชน ซึ่งรวมถึงเงินทุน แรงงาน และทรัพยากรต่างๆในชุมชน คือ เศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็งนั่นเอง

2.3.1 SMALL IS BEAUTIFUL : A Study of Economics as if People Mattered

อี. เอฟ. ชูมัทเกอร์ (E. F. Schumacher) เห็นว่าระบบตลาดเสรีอันเป็นกระแสหลักนั้น ไม่สามารถแก้ไขปัญหา เช่น ความยากจน การกระจุกตัวของรายได้ และความเสื่อมทรามของสังคม และระบบนิเวศได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ชูมัทเกอร์ (E. F. Schumacher) ระบุถึงปัญหาในการผลิตของอุตสาหกรรม ที่ซึ่งมนุษย์เชื่อว่าเราสามารถแก้ไขปัญหาได้ แต่ในความเป็นจริงการเร่งใช้ทรัพยากรเพื่อให้สามารถผลิตได้จำนวนมหาศาลทันต่อความต้องการที่ไม่จำกัดนั้น ได้ก่อให้เกิดความเสียหายและปัญหามากมายประการจากปัญหาดังกล่าวนั้นนำไปสู่ความไม่สงบสุขและไม่ยั่งยืน สันติภาพในโลกจะไม่เกิดเพราะการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างไร้ความรับผิดชอบก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ทั้งด้านรายได้ คุณภาพชีวิต การเข้าถึงทรัพยากรของคนมากขึ้น และนำไปสู่ความรุนแรงและสงครามในที่สุด สิ่งสำคัญคือการทบทวนความหมายของคำว่าเศรษฐศาสตร์ และเศรษฐกิจเพราะได้กลายเป็นประเด็นที่มีความสำคัญสูงสุดของสังคมปัจจุบัน พจนานุกรมให้นิยามของเศรษฐศาสตร์ว่า "วิชาสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการบริโภคสินค้าและบริการ และการวิเคราะห์กิจกรรมทางการค้า" นิยามนี้ให้ความสำคัญเฉพาะแก่สินค้าและบริการโดยไม่ให้ความสำคัญแก่คน แต่ชูมัทเกอร์กลับเห็นว่า คนต่างหากที่มีความสำคัญ ฉะนั้นเศรษฐกิจจึงต้องมีไว้เพื่อรับใช้คน ไม่ใช่มีไว้เพื่อตัวของมันเอง และมองว่าหากคนไม่มีโอกาสได้ทำงาน จะอยู่ในสภาพสิ้นหวัง ไม่ใช่เพียงเพราะขาดรายได้ แต่ยังขาดปัจจัยของงานที่ต้องมีวินัย ซึ่งจะช่วยเหลือเลี้ยง และให้ชีวิตชีวซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่มียอะไรมาทดแทนได้

ในปัจจุบันการผลักดันให้เศรษฐกิจขยายตัวในอัตราสูงสุดอย่างต่อเนื่องประสบความสำเร็จอย่างมาก เมื่อเทียบกับในยุคก่อนการปฏิวัติอุตสาหกรรม ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์คำนวณว่าในช่วงเวลาราว 1,000 ปีระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 6-16 เศรษฐกิจโลกขยายตัวโดยเฉลี่ยปีละ 0.1% เท่านั้น ในยุคปัจจุบันเศรษฐกิจโลกขยายตัวโดยเฉลี่ยปีละไม่ต่ำกว่า 3% อย่างไรก็ตามการผลักดันให้เศรษฐกิจขยายตัวสูงจนก่อให้เกิดปัญหาตามมาสารพัดในเบื้องแรกนั้น การขยายตัวทางเศรษฐกิจนำไปสู่ความมั่งคั่งและการบริโภคได้ในระดับสูง แต่ความมั่งคั่งและการบริโภคได้ตามใจชอบ จนเข้าขั้นสุดโต่งนั้นมิได้นำความสุขมาให้สังคมมนุษย์ ดังสมมติฐานของวิชาเศรษฐศาสตร์ การวิจัยครั้งแล้วครั้งเล่าในสหรัฐอเมริกาช่วงเวลา 30 ปีที่ผ่านมายืนยันตรงกันว่า

ชาวอเมริกันไม่ได้มีความสุขเพิ่มขึ้นทั้งที่มีความมั่งคั่ง และการบริโภคสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตรงข้ามพวกเขากลับมีความรู้สึกว่ามีสุขน้อยลงเนื่องจากความเสื่อมทรามของสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น การหย่าร้าง ยาเสพติด ความเครียด ความเหงาเหงาเศร้าซึมและมลพิษต่างๆ การศึกษาเหล่านั้นนำไปสู่การถกเถียงกันในวงกว้าง จนถึงขั้นนำเอาการวัดค่าของสิ่งต่างๆ ขึ้นมาพิจารณา ซึ่งก็มักพบว่า การกระทำดังกล่าวเป็นหนึ่งในการสร้างปัญหาเบื้องต้นตามที่ซุกเกอร์เสนอไว้

เศรษฐศาสตร์วัดค่าของสิ่งต่างๆ ตามราคาในตลาดโดยไม่คำนึงว่าสิ่ง เหล่านั้นมีค่าหรือโทษมหันต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เราคิดว่ามันมีอยู่อย่างไม่จำกัด ซึ่งมีค่าต่อชีวิตสูงยิ่ง เช่น อากาศ แต่ไม่มีการซื้อขายกันในตลาด มันจึงไม่มีราคา และไม่ถูกนำมารวมเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจ การไม่ตีราคาให้อากาศ เพราะคิดว่ามันมีอยู่อย่างไม่จำกัดนี้ นำไปสู่การใช้อากาศแบบไม่ระวัง จนสร้างปัญหา ในรูปของการมีมลพิษอยู่ทั่วไปในปัจจุบัน มลพิษในอากาศเป็นส่วนหนึ่งของความเสื่อมทรามของระบบนิเวศ ซึ่งมีผลกระทบทางลบ ร้ายแรงต่อชีวิตมนุษย์ การคิดว่าอากาศ มีอยู่อย่างไม่จำกัดนี้เป็นส่วนหนึ่งของสมมติฐานที่ว่า โลกนี้มีทรัพยากรมากมาย จนไม่จำกัด ซึ่งเป็นสมมติฐานที่ผิด เป็นที่ประจักษ์อย่างแจ่มชัดด้วยว่า มีกิจกรรมจำนวนมากที่มีค่าแต่ไม่มีราคาในตลาด มันจึงไม่เคยถูกวัดเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจ

การผลักดันให้เศรษฐกิจขยายตัวอย่างต่อเนื่องนี้นำไปสู่ปัญหาต่างๆ มากมายที่เราเห็นอยู่ในปัจจุบัน เช่น การขาดแคลนน้ำ การพังทลายของดิน การสูญหายไปของสิ่งมีชีวิต มลพิษในอากาศและการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิบนผิวโลก ปัญหาเหล่านี้ล้วนมีพลังที่จะทำให้เกิดความหายนะต่อสังคมมนุษย์ทั้งสิ้น แต่ซุกเกอร์ไม่ได้ประณาม การขยายตัวทางเศรษฐกิจทุกกรณีไป หากเสนอจำกัดมันให้อยู่ในระดับที่สนองความต้องการของร่างกายอย่างเพียงพอ หลังจากนั้นการแสวงหาความสุขไม่ควรยึดหลักการบริโภคให้มากขึ้น เพราะมันเป็นไปไม่ได้เนื่องจากความสุขที่แท้จริง เกิดจากความรู้สึกภายในจิตใจ ไม่ใช่จากการบริโภคมากขึ้นจนเกินความจำเป็น ตามแนวทางของพุทธเศรษฐศาสตร์นั่นเอง

เศรษฐศาสตร์กระแสหลักมองว่าการบริโภคในอัตราที่สูง เป็นความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ แต่พุทธเศรษฐศาสตร์ กลับมองว่าเป็นความเสื่อมถอยในแบบแผนของการบริโภค และไม่พึงปรารถนา การส่งเสริมการผลิตจากทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อความต้องการของคนในท้องถิ่น ซึ่งจำเป็นต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่มิได้ผล ในขณะที่การพึ่งพาการนำเข้าจากที่ห่างไกล และความต้องการที่ตามมาในการผลิตเพื่อการส่งออกไปยังผู้คนในท้องถิ่นอื่น ที่อยู่ห่างออกไป ไม่มีเป็นเหตุผลทางเศรษฐกิจอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม ดังที่กล่าวมาแล้วว่า ซุกเกอร์ไม่ได้ประณามการขยายตัวทางเศรษฐกิจทุกกรณีไป จึงมองว่าแนวทางการพัฒนาควรเน้นทางสายกลาง

ระหว่างความประมาทแบบวัตถุนิยมกับความชะงักงันแบบยึดติดจารีต ประเพณี หรือการแสวงหา สัมมาอาชีพนั่นเอง

ทำยที่สุดนำไปสู่ประเด็นความสำคัญของขนาด และการนิยมความใหญ่โตทางเศรษฐกิจ อันเป็นผลพวงของเทคโนโลยีสมัยใหม่ เห็นได้ชัดจากการขนส่ง การสื่อสารที่พัฒนาถึงขีดสุด อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการโยกย้ายถิ่นฐานของผู้คนจากท้องถิ่นสู่เมืองหลวง ซึ่งมีการ เจริญเติบโตที่ไม่ยั่งยืน ผู้คนหลงลืมที่มาของตนเอง ไม่มีความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ เกิดความ แปรกแยก ปัญหาอาชญากรรม ความเครียด ความร้าวฉานทางสังคมจนถึงระดับครอบครัว ก่อให้เกิดสังคมที่มีสองลักษณะควบคู่กันไป หรือที่เราเรียกว่า สังคมทวิลักษณ์ ไม่มีความเป็น ปึกแผ่น นำไปสู่การขาดเสถียรภาพทางการเมืองร้ายแรง

ชูมัคเกอร์ (E. F. Schumacher) ยังเห็นว่าทรัพยากรที่มีคุณค่ามากที่สุดคือ การศึกษา อันเป็นรากฐานสำคัญสู่การรู้คุณค่าของทรัพยากร เช่น ที่ดิน ทรัพยากรที่ใช้ในอุตสาหกรรม การคิดค้นเทคโนโลยีที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและมนุษย์ รวมถึงพลังงานทางเลือกอย่างพลังงาน นิวเคลียร์ ชูมัคเกอร์อธิบายถึงเศรษฐกิจและจิตวิญญาณ ต้นทุนของการค้าเสรีซึ่งถือว่าเป็นทั้ง แนวคิดกระแสหลัก และหัวใจขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุด การค้าเสรีเป็นปัจจัยทำให้ เศรษฐกิจขยายตัวอย่างรวดเร็ว และเปิดโอกาสให้ชาวโลกบริโภคได้มากขึ้น มีจำนวนเป็นสัดส่วน 5.6% ของประชากรโลกและบริโภคทรัพยากรราว 40% ของปริมาณที่ชาวโลกบริโภคอยู่ในขณะนั้น ในช่วงเวลากว่า 30 ปีที่ผ่านมา ชาวโลกบริโภคเพิ่มขึ้นในอัตราสูงกว่าชาวอเมริกัน แต่ไม่เคยมีใคร คิดเลยว่าถ้าหากชาวโลกจะบริโภคเช่นชาวอเมริกันจริงๆ ทรัพยากรจะมาจากไหน การจะทำเช่นนั้น ได้ต้องใช้ทรัพยากรอย่างน้อย 6 เท่าของที่ชาวโลกใช้อยู่ในปัจจุบัน ในขณะที่ความเป็นจริงโลกมี ทรัพยากรอย่างจำกัด ฉะนั้นในขณะนี้จึงมีการแย่งชิงทรัพยากรกันอย่างดุเดือด ผู้เชี่ยวชาญมี ความเห็นต่างกัน เกี่ยวกับผลของการแย่งชิงทรัพยากรจะออกมาในรูปแบบไหน กลุ่มหนึ่งเชื่อว่าโลกยังมี ทรัพยากรอีกมากมาย และรอเพียงวันที่มันจะถูกค้นพบเท่านั้น กลุ่มนี้เชื่อด้วยว่าเทคโนโลยี มีอานุภาพสูงพอที่จะแก้ปัญหาในอนาคตได้ หรือไม่ก็จะมีอะไรสักอย่างเกิดขึ้นในวันข้างหน้า ซึ่งจะ สามารถแก้ปัญหาความขาดแคลนได้ อีกกลุ่มหนึ่งเป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่เชื่อว่ากลไกตลาดมี อำนาจสูงพอที่จะแก้ปัญหาได้ นั่นคือ เมื่อทรัพยากรชนิดหนึ่งขาดแคลน ราคาของมันก็จะพุ่งสูงขึ้น ซึ่งจะกระตุ้นให้เกิดการค้นหาส่วนที่ยังมีหลงเหลืออยู่ พร้อมกันนั้นการพัฒนาสิ่งอื่นขึ้นมาทดแทนก็ จะเกิดขึ้นด้วย กลุ่มนี้มีความเชื่อคล้ายกลุ่มแรกซึ่งไม่รวมปัจจัยของเวลา และความไม่แน่นอนเข้าไป ด้วย หากนำสองปัจจัยนี้มาคิด ทฤษฎีของพวกเขาจะไม่สามารถใช้ได้อีกต่อไป

สำหรับในระดับปฏิบัติ สิ่งที่น่าประหลาดใจให้เห็นอย่างเด่นชัดในขณะนี้คือ การค้าเสรีมีผลทำให้สินค้าราคาถูกลง เพราะบริษัทข้ามชาติย้ายฐานไปผลิตสินค้าในประเทศที่มีค่าแรงต่ำ การที่สินค้ามีราคาถูกลงกระตุ้นให้เกิดการบริโภคอย่างเกินความพอดี พร้อมๆ กับการก่อกองซื้อสินค้าแบบท่วมท้นโดยทั่วไป ในขณะที่บริษัทข้ามชาติและคนกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเป็นเจ้าของสินทรัพย์ในประเทศที่มีค่าแรงต่ำ ร่ำรวยขึ้น ความยากจนข้นแค้นแสนสาหัสยังกระจุกกระจายอยู่ทั่วไปในโลก

ปัญหาหลักของนักเศรษฐศาสตร์ได้แก่ การสร้างทฤษฎีที่อิงวิชาคณิตศาสตร์ขึ้นมา ซึ่งต้องใช้สมมติฐานที่ว่า คนเป็นกลไกไม่ต่างกับเครื่องจักร หรือคนมีจุดมุ่งหมายในชีวิตเพียงอย่างเดียว นั่นคือ การแสวงหาวัตถุ เมื่อมีวัตถุสนองความต้องการแล้ว คนก็มีความสุข ทฤษฎีเช่นนี้นำไปสู่แนวนโยบายที่ต้องการให้ทุกคนร่ำรวยแม้ความร่ำรวยนั้นจะได้มาด้วยการขาดจริยธรรมก็ไม่ใช่ไร การละทิ้งจริยธรรมเพื่อสร้างความร่ำรวยนี้ได้รับการสนับสนุนโดยจอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ นักเศรษฐศาสตร์ซึ่งทรงอำนาจทางแนวคิดที่สุดในช่วง 100 ปีที่ผ่านมา นโยบายในแนวนี้มีปัญหามากนอกเหนือจากเรื่องของจริยธรรมและเรื่องของสมมติฐานที่ว่าความร่ำรวยนำไปสู่ความสุข นั่นคือ ณ จุดไหนมนุษย์จึงจะรู้สึกว่าเขารวยหรือมีความสุขเพียงพอแล้วและจะเริ่มเป็นคนดี ในวิชาเศรษฐศาสตร์กระแสหลักซึ่งยึด การขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องเป็นตัวชี้วัดไม่มีคำว่า "เพียงพอ" หากมีแต่คำว่า "มากขึ้น" ฉะนั้นท่ามกลางสังคมที่มีแต่ความขาดแคลนซึ่งมีอยู่ทั่วไปในโลก จึงไม่มีสังคมไหนบอกว่ารวยพอแล้ว หรือรวยเกินไปแล้ว เพื่อแก้ปัญหาชนิดนี้

ซูมัมเกอร์เสนอว่า ความเพียงพอจะต้องวางอยู่บนฐานของความต้องการของร่างกาย หรือความจำเป็น การแสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่เกินความจำเป็นเกิดจากความต้องการสนองความอยากอันมีฐานอยู่บนความโลภ แต่โลกนี้ไม่มีทรัพยากรพอที่จะสนองความอยากของทุกคนได้ นอกจากนั้นกระบวนการแสวงหาอันไม่มีวันสิ้นสุดยังนำไปสู่การทำลายจิตวิญญาณของมนุษย์เองอีกด้วย ฉะนั้นวิชาเศรษฐศาสตร์จะช่วยแก้ปัญหาได้ก็ต่อเมื่อต้องยอมรับความจริงที่ว่าคนไม่ใช่เครื่องจักร หากเป็นสิ่งที่มีความจิตวิญญาณ นั่นหมายความว่าเศรษฐศาสตร์จะต้องนำหลักปรัชญาเข้ามาพิจารณาซึ่งเท่ากับการยอมรับว่าวิชาเศรษฐศาสตร์จะต้องมีจิตวิญญาณด้วย

วิชาเศรษฐศาสตร์จะมีจิตวิญญาณได้ด้วยการยอมรับหลักปรัชญาซึ่งมองสิ่งต่างๆ ไม่เหมือนกับเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก อาทิ เรื่องแรงงานซึ่งเป็นปัจจัยเบื้องต้นของการผลิตสินค้าและบริการ เศรษฐศาสตร์กระแสหลักมองว่า แรงงานเป็นต้นทุนที่นายจ้างจะต้องหาทางลดให้เหลือน้อยที่สุด หรือถ้าเป็นไปได้ก็แทนที่แรงงานทั้งหมดด้วยเครื่องจักร ส่วนแรงงานเองก็มองว่างานมีใช้สิ่งที่สำคัญ การมีรายได้โดยไม่ต้องทำงานคือสิ่งที่ดีที่สุด แต่ซูมัมเกอร์เสนอว่าปรัชญาของศาสนา

คริสต์และศาสนาพุทธไม่มองเช่นนั้น หากมองแรงงานว่า มีความหมายในสามระดับด้วยกัน คือ งานคือการเปิดโอกาสให้คนสามารถ

- (1) พัฒนาและใช้สติปัญญาของตน
- (2) ลดความเห็นแก่ตัว
- (3) ผลิตสิ่งที่มีค่าสำหรับดำเนินชีวิต

นอกจากนั้นศาสนาคริสต์ยังเสนอต่อไปอีกว่า งานคือทางนำไปสู่ความบริสุทธิ์ผุดผ่องผ่านการให้ทานอีกด้วย ตามหลักปรัชญานี้ การมุ่งเน้นการผลิตสินค้าและบริการด้วยการใช้เทคโนโลยีที่จำกัดแรงงานจึงไม่ใช่สิ่งที่เหมาะสม เทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับการคงไว้ซึ่ง จิตวิญญาณของมนุษย์ได้แก่เครื่องมือที่เอื้อให้การทำหัตถกรรมสะดวกขึ้น ไม่ใช่เครื่องจักรอัตโนมัติที่มีมนุษย์เป็นเพียงฟันเฟืองเท่านั้น

ด้านการบริโภคก็เช่นเดียวกัน เศรษฐศาสตร์กระแสหลักวัดมาตรฐานความเป็นอยู่ของคนด้วยระดับของการบริโภค คนที่บริโภคมากกว่าถือว่าเป็นผู้ที่มีมาตรฐานความเป็นอยู่สูงกว่าผู้ที่บริโภคน้อย ฉะนั้น ทุกคนจะต้องบริโภค อย่างน้อยเท่ากับเพื่อนบ้าน และถ้าหากเป็นไปได้ก็ให้พยายามบริโภคมากกว่านั้น เพื่อจะได้มีความรู้สึกว่ายูดีกินดี และมีความสำเร็จสูงกว่า คนจึงเป็นเครื่องบริโภคที่ไร้จิตวิญญาณและมีหน้าที่ทำให้เศรษฐกิจขยายตัว ปรัชญาของศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ไม่คิดเช่นนั้น แต่คิดว่าการบริโภคควรเกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการ ของร่างกาย มิใช่เพื่อสนองความอยาก การแข่งขันกันแบบไม่มีวันสิ้นสุด จะไม่เปิดโอกาสให้คนประสบความสำเร็จสงบสุข ซึ่งวิชาปรัชญาถือว่าเป็นจุดมุ่งหมายของชีวิต ด้านหนึ่งได้แก่การมองและการกระทำต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เศรษฐศาสตร์กระแสหลักมองว่า มนุษย์จะต้องแสวงหาประโยชน์อย่างเต็มที่จากธรรมชาติโดยการนำเอาทรัพยากร ทุกอย่างมาใช้ให้มากที่สุด เศรษฐศาสตร์ จึงแยกคนออกจากสิ่งแวดล้อมโดยสิ้นเชิง แต่ปรัชญาของศาสนาคริสต์กลับคิดว่า หากมองว่ามนุษย์มีหน้าที่ปกป้องรักษา สิ่งแวดล้อมอันเป็นสิ่งที่พระเจ้าเป็นเจ้าของ สร้างขึ้น ส่วนปรัชญาของศาสนาพุทธ มองว่ามนุษย์จะต้องเคารพและไม่ทำร้ายธรรมชาติ และหากเป็นไปได้มนุษย์ควรปลูกและดูแลรักษาต้นไม้ อยู่เสมอ

ซูมัทเกอร์ จึงเห็นว่าการพัฒนาควรมีจุดเริ่มต้นจากคน การศึกษา การจัดการองค์กร และระเบียบวินัย หากประเทศใดมีองค์ประกอบดังนี้ แม้จะประสบกับปัญหา เช่น สงคราม ก็จะสามารถพลิกฟื้นทางเศรษฐกิจได้ นอกจากสามสิ่งนี้แล้วสิ่งสำคัญในการพัฒนา อีกปัจจัยหนึ่งก็คือเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการใช้ในโรงงานขนาดเล็ก ใช้แรงงานเป็นหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ส่งเสริมให้เกิดการทำงานอย่างเต็มที่ กล่าวได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับขนาดของสิ่งต่างๆ ที่มีแนวโน้มสู่

ความนิยมการมีองค์กรขนาดใหญ่ความนิยมนี้มีฐานอยู่บนด้านเศรษฐกิจของขนาดนั้นคือการมีขนาดใหญ่จะลดต้นทุนได้เสมอ ฉะนั้นทั้งในระบบตลาดเสรีและระบบคอมมิวนิสต์ ธุรกิจต่างแสวงหาความมีขนาดใหญ่ ในอเมริกาและยุโรปซึ่งใช้ระบบตลาดเสรี บริษัทห้างร้านต่างพยายามเพิ่มขนาดของตนด้วยกลวิธีต่างๆ เช่น การรวมตัวกัน และการซบบริษัทอื่น จนก่อให้เกิดบริษัทขนาดใหญ่ ซึ่งมีคนงานใกล้ล้านคน ในสหภาพโซเวียตซึ่งใช้ระบบคอมมิวนิสต์ รัฐบาลใช้รัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่เพื่อผลิตสิ่งต่างๆ ตามที่รัฐต้องการ นักการเมืองท้องถิ่น มักแข่งกันเพื่อเป็นผู้ที่มีโครงการขนาดใหญ่ที่สุด ชูมักเกอร์เห็นว่า การเคลื่อนไหวสู่ความมีขนาดใหญ่นี้ มีผลกระทบต่อความรู้สึกของคนซึ่งมีขนาดเล็ก และมักขาดความเชื่อมั่นในสิ่งแวดล้อม ที่ตนเป็นเสมือนฟันเฟืองของเครื่องจักรเท่านั้น เขาจึงเสนอให้องค์กร และบริษัทขนาดใหญ่แยกกิจการออกเป็นหน่วยเล็กๆ ที่คนมีความรู้สึกว่าเขาไม่ถูกกลืนหายไป แต่ข้อเสนออันนั้นถูกต่อต้านจากฝ่ายที่มีความเชื่อมั่นในข้อดีของการมีขนาดใหญ่

อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางความเคลื่อนไหวสู่ขนาดใหญ่นี้ธุรกิจขนาดเล็กยังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง มนุษย์เราใฝ่ฝันที่จะเป็นตัวของตัวเองและต้องการทำกิจการขนาดเล็กที่ตนเองสามารถควบคุมได้ ทั้งที่การทำธุรกิจขนาดเล็กไม่ง่ายเลยเนื่องจากรัฐบาลมีกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ธุรกิจขนาดเล็กต้องใช้ ทั้งเวลาและทรัพยากรจำนวนมากเพื่อปฏิบัติตาม นอกจากนี้ธุรกิจขนาดเล็กยังต้องแข่งขันกับบริษัทขนาดใหญ่ ซึ่งใช้ทั้งทรัพยากรและเล่ห์กลต่างๆ ที่ส่อไปในทางขาดจริยธรรมและผิดกฎหมายในการแข่งขันอีกด้วย

ความสำเร็จอย่างกว้างขวางของผู้ผลิตขนาดเล็กทั้งที่มีอุปสรรคมากมาย แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการผลิตสินค้าคุณภาพสูง ของกิจการขนาดเล็ก ซึ่งเป็นกิจการที่คนส่วนใหญ่ต้องการทำเรื่องการเคลื่อนไหวไปสู่ความนิยม การมีขนาดใหญ่ มิได้มีเฉพาะในด้านเศรษฐกิจเท่านั้น หากยังเกิดขึ้นกับทางด้านการเมืองด้วย ผู้ที่สนับสนุนการมีขนาดใหญ่มักอ้างว่าการมีขนาดใหญ่ เป็นปัจจัยที่จะช่วยทำให้เกิดความมั่งคั่ง แต่ชูมักเกอร์นำตัวอย่างมาเสนอจำนวนมากเพื่อแย้งข้ออ้างดังกล่าว เช่น ตามประวัติศาสตร์ฝรั่งเศสอาจรวบรวมเบลเยียม และเยอรมนีอาจรวบรวมเดนมาร์กเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของตน จริงอยู่ที่ฝรั่งเศสและเยอรมนีสามารถพัฒนาจนเกิดความก้าวหน้าได้ แต่เบลเยียมและเดนมาร์กก็มีได้น้อยหน่ากว่า 2 ประเทศที่ใหญ่กว่าหลายเท่าเหล่านั้น ตรงข้ามหากเบลเยียมและเดนมาร์ก ถูกรวบรวมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของ ประเทศใหญ่ ชาวเบลเยียมและชาวเดนมาร์กคงจะสูญเสียอัตลักษณ์ของตนไปแล้ว ในทำนองเดียวกัน สวิตเซอร์แลนด์และออสเตรเลียมีขนาดเล็กกว่าฝรั่งเศสและเยอรมนี แต่ก็มีความก้าวหน้าไม่น้อยกว่าประเทศทั้งสอง

ความเชื่อในขนาดใหญ่นำไปสู่การ ควบรวมประชาชนกลุ่มต่างๆ ขึ้นเป็นประเทศขนาดใหญ่ แต่ประเทศเหล่านี้ยังได้ชั่วระยะหนึ่งเท่านั้น แถมยังไม่ก้าวหน้ากว่าประเทศที่กล่าวถึงอีกด้วย ตัวอย่างที่เห็นได้ง่ายๆ ในยุโรปคือ อดีต สหภาพโซเวียต และยูโกสลาเวีย ซึ่งได้ แตกสลายกลายเป็นหลายประเทศที่มีปัญหาสารพัด นอกจากนั้นชาวยุโรป ได้นำแนวคิดการรวมตัวกัน เป็นประเทศขนาดใหญ่นี้ไปใช้กับเมืองขึ้นในแอฟริกา ตอนนี้เป็นที่ประจักษ์แล้วว่า นอกจากจะพัฒนาไม่ได้แล้ว ประเทศในแอฟริกาประสบปัญหาหนักหนาสาหัส ถึงขนาด บางประเทศล่มสลายและไม่มีสภาพเป็นรัฐเหลืออยู่ เช่น โซมาเลีย

จากตัวอย่างเหล่านี้จึงมีคำถามว่าจะทำอย่างไรในด้านการเมือง ชุมักเกอร์เสนอทางแก้ไข ด้วยเรื่องการปกครองตามหลักประชาธิปไตยของสมัยกรีกโบราณ ซึ่งเป็นไปตามอุดมการณ์ที่ อริสโตเติลคิดไว้นั้นคือ การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นซึ่งปกครองตนเองด้วยรัฐบาลขนาดเล็ก ที่ ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงได้ ในปัจจุบันนี้สวีตเซอร์แลนด์เป็นประเทศหนึ่งซึ่งยึดหลักของการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง ฉะนั้นตามรัฐธรรมนูญของเขาประชาชนจำนวน 1 แสนคนสามารถเข้าชื่อกันเรียกร้อง ให้มีการลงประชามติ เพื่อปรับเปลี่ยนรัฐธรรมนูญได้ หรือประชาชนเพียง 5 หมื่นคน อาจเสนอให้รัฐสภาพิจารณามาตรการอะไรก็ได้

ด้านเครื่องจักร และทฤษฎีที่จะใช้กับองค์กรขนาดใหญ่ในอนาคต รวมถึงการถือครองกรรมสิทธิ์ในระบบสังคมนิยม ชุมักเกอร์มองว่า ดินคือทรัพยากรที่สำคัญที่สุดซึ่งมนุษยชาติควรปกป้องรักษาให้อยู่ในสภาพที่ดี เพราะมันเป็นส่วนสำคัญยิ่งของชีวิต มีผู้คิดว่า อีกไม่ข้ามมนุษย์จะไม่จำเป็นต้องพึ่งดินเพื่อการเกษตรอีกต่อไป เพราะนักวิทยาศาสตร์จะสามารถผลิตอาหารได้จากสารเคมี ในระหว่างสองขั้วนี้มีอีกแนวคิดหนึ่งซึ่งเป็นฐานของการผลิตอาหารผ่านการทำเกษตรกรรมในปัจจุบันนั่นคือ การใช้ดินแบบเข้มข้นผ่านการทำอุตสาหกรรมเกษตรขนาดใหญ่ที่ใช้ทั้งเครื่องจักรและสารเคมี เพื่อผลิตอาหารให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แนวคิดนี้เป็นฐานของนโยบายเกษตรในสหภาพยุโรป ซึ่งแต่ละปีใช้เงินภาษีจำนวนมหาศาลเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมเกษตร

นโยบายนี้มีผลพวงหลายอย่าง นอกจากจะผลิตอาหารบางชนิดมากเกินไปจนเหลือทิ้งในเบื้องต้นการเกษตรแบบนี้ทำลายสภาพแวดล้อม และสภาพของดิน ทั้งนี้เพราะผู้ผลิตขนาดใหญ่มุ่งตัดต้นไม้ และถมสระน้ำธรรมชาติเพื่อรวมที่ดินให้เป็น ผืนใหญ่ๆ ซึ่งสะดวกแก่การใช้เครื่องจักร นอกจากนั้นยังมีการมุ่งใช้สารเคมีแบบ เข้มข้นจนเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืชและยาฆ่าวัชพืช การทำอุตสาหกรรมเกษตรมีผลทำให้ผู้ทำเกษตรกรรมแบบครอบครัวอยู่ไม่ได้ ยังผลให้ครอบครัวเกษตรล่มสลายและย้ายไปหางานทำในเมือง สภาพเช่นนี้มี

เกิดขึ้นทั่วไปรวมทั้งในอเมริกาด้วย แต่ความแออัดในเมืองขนาดใหญ่ก็มีใช้สิ่งที่คุณส่วนมากปรารถนา ฉะนั้นสภาพสังคมแตกสลายจึงเกิดขึ้นในเมืองด้วยพร้อมกับผลักดันให้ผู้คนดิ้นรนที่จะออกไปอยู่นอกเมือง แต่บางคนเท่านั้นที่ทำได้เพราะคนส่วนใหญ่ไม่มีรายได้สูงพอ ผลสุดท้ายคนส่วนใหญ่ก็ไร้ความสุข

ซู่มักเกอร์เสนอให้หรือฟื้นฟูสภาพของผืนดินและการเกษตรแบบครอบครัวให้กลับมาใหม่ แต่ข้อเสนอไม่มีผล ตรงข้ามความคิดที่จะผลิตอาหารผ่านการใช้วิชาวิทยาศาสตร์ นับวันจะยิ่งเข้มข้นจนในขณะนี้การเกษตร มีสภาพไม่ต่างกับการทำสงครามด้วยอาวุธเคมีและอาวุธชีวภาพ จริงอยู่การใช้สารเคมีทำให้ได้ผลิตผลเกษตรเพิ่มขึ้น แต่ในขณะเดียวกันสารเคมี ก็แฝงปัญหาไว้สารพัดทั้งในรูปของผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และในรูปของความเจ็บป่วย การฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมให้กลับสู่สภาพเดิมและการรักษาพยาบาลล้วนต้องใช้เงินจำนวนมากทั้งสิ้น นอกจากนี้การใช้สารเคมีจำพวกปฏิชีวนะเพื่อกระตุ้นให้สัตว์โตเร็วและรักษาโรคในสัตว์ยังทำให้เชื้อโรคหลายอย่างดื้อยา ซึ่งสร้างปัญหาในด้านการรักษาพยาบาลคนที่ป่วยด้วยโรคเหล่านั้น

ทางด้านชีวภาพตอนนี้มีความเคลื่อนไหวในการตัดแต่งพันธุกรรมอย่างเข้มข้น ผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมของพืช ที่ได้จากการตัดแต่งพันธุกรรมจะเป็นอย่างไรไม่มีใครรู้อย่างแท้จริง ที่แน่นอนก็คือ เมื่อพืชจำพวกนี้ทนทานต่อสารเคมีที่เกษตรกรใช้ฆ่าวัชพืชและแมลงต่างๆ พวกเขายังใช้สารเคมีเพิ่มขึ้น การกระทำเช่นนั้นนำไปสู่การสูญเสียดุลของธรรมชาติพร้อมกับมีสารเคมีตกค้างมากขึ้นในสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นอันตรายต่อสัตว์และสุขภาพของมนุษย์ แต่ผู้คัดค้านการตัดแต่งพันธุกรรมดูจะไม่มีทางชนะเพราะ ผู้ที่อยู่เบื้องหลังการนำพืชและสัตว์ที่ถูก ตัดแต่งพันธุกรรมมาใช้ได้แก่ บริษัทขนาดใหญ่ซึ่งยึดการแสวงหากำไรเป็นที่ตั้ง นอกจากจะสนับสนุนนักวิทยาศาสตร์เพื่อวิจัยในด้านนี้แล้ว บริษัทต่างๆ ยังพยายามแสวงหาพันธมิตรด้วยการสนับสนุนนักการเมืองและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่อีกด้วย อย่างไรก็ตาม ในอังกฤษและยุโรปส่วนใหญ่เริ่มเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านการผลิตอาหาร ด้วยการตัดแต่งพันธุกรรมพืช และสัตว์ อย่างกว้างขวางขึ้น การเคลื่อนไหวนี้ไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลอังกฤษ และยังไม่แพร่กระจายอย่างกว้างขวางมากนักในสหรัฐอเมริกา แต่การเคลื่อนไหวไปสู่ความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี และนับวันจะแพร่ขยายต่อไปเรื่อยๆ อย่างไรก็ตามการเคลื่อนไหวในแวนนี้ จะต้องดำเนินต่อไปให้ถึงระดับรากหญ้าทั่วทั้งโลก เพราะการใช้สารเคมีและเทคโนโลยีตัดแต่งพันธุกรรมได้แพร่กระจายออกไปทั่วโลกแล้ว สำหรับในด้านเทคโนโลยีที่เหมาะสม ซู่มักเกอร์ได้แรงจูงใจจากมหาตมะ คานธี ผู้เสนอการใช้เทคโนโลยีง่ายๆ ที่เอื้อให้คนจำนวนมากมีงานทำ อย่างไรก็ตามหลักการพัฒนาที่สนับสนุนโดยประเทศร่ำรวย วางอยู่บนฐานของการใช้เทคโนโลยีที่ทั้งก้าวหน้าและราคาแพงที่สุด เนื่องจาก

ประเทศยากจน ไม่มีทุนพอที่จะซื้อหาเทคโนโลยีเช่นนั้นได้ พวกเขาจึงถูกผลักดันให้กู้หนี้ยืมสิน เพียงไม่นานหนี้ก็พอกพูนขึ้น จนเกินความสามารถในการผ่อนชำระของประเทศยากจน เมื่อธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (ไอเอ็มเอฟ) ให้กู้เงินเพิ่มขึ้นเพื่อใช้ชำระหนี้เก่า พวกเขาก็บังคับให้ประเทศยากจนลดการใช้จ่ายในด้านบริการสังคม เช่น การศึกษาและการสาธารณสุข นอกจากนั้นประเทศยากจนจะต้องหารายได้จากการขายทรัพยากร เช่น ป่าไม้และแร่ธาตุอีกด้วย กิจกรรมเหล่านี้มักมีผลกระทบร้ายแรงต่อสิ่งแวดล้อม ยิ่งไปกว่านั้นการใช้เทคโนโลยีขนาดใหญ่ ที่ประหยัดแรงงานในไร่นา ทำให้ชาวไร่ชาวนาพากันตกงาน และต้องอพยพไปหางานทำตามในเมือง กระบวนการนี้สร้างปัญหาสังคมตามมา ไม่ว่าจะเป็นความล้มละลายของครอบครัว การสูญหายไปของวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือความเสื่อมโทรมของแหล่งที่อยู่อาศัยในชุมชนเมือง วิธีแก้ปัญหาเหล่านี้ด้วยการเน้นการพัฒนาชุมชนในชนบทที่ประกอบด้วยหลัก 4 ข้อคือ

- (1) สร้างโรงงานในชนบทที่มีแรงงานในท้องถิ่นอยู่แล้ว
- (2) โรงงานควรมีขนาดเล็ก มีจำนวนมาก และอยู่กระจัดกระจายไปตามชุมชน
- (3) เทคโนโลยีที่ใช้ควรเป็นแบบง่ายๆ และไม่สลับซับซ้อน
- (4) สิ่งที่ผลิตควรเป็นไปเพื่อใช้ในชุมชนและใช้วัตถุดิบจากชุมชน

หลัก 4 ข้อนี้อยู่ในแนวคำสอนของมหาตมะ คานธี ซึ่งเห็นว่าเทคโนโลยีจะต้องมีจิตวิญญาณ นั่นคือ สถานที่ทำงานและเทคโนโลยีจะต้องมีขนาดเล็กเช่นเดียวกับขนาดของมนุษย์เอง ในด้านของพลังงาน เทคโนโลยีดังกล่าวมักใช้พลังงานจำพวกหมุนเวียน เช่น พลังงานจากลม และจากกระแสน้ำขนาดเล็กซึ่งเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศยากจน เช่น เนปาล การใช้พลังงานน้ำขนาดเล็กมีมานานแล้ว และในขณะนี้ก็มีอยู่ถึงราว 25,000 แห่ง ไม่เฉพาะประเทศยากจนเท่านั้นที่ได้ประโยชน์จากพลังงานหมุนเวียน ประเทศร่ำรวยก็เช่นกัน อาทิ เมื่อเทียบกับพลังงานจากถ่านหิน กังหันลมขนาดใหญ่ในอังกฤษหนึ่งตัว จะลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ 3,000 ตัน ซัลเฟอร์ออกไซด์ 39 ตัน และไนโตรเจนออกไซด์ 3 ตัน นอกจากนั้นมันยังไม่มี ควันอีกด้วย โดยสรุปในความเห็นของ ชูมัทเกอร์ การพัฒนาจะต้องเป็นการแสวงหาความสมดุล ระหว่างสังคมชนบท และสังคมเมือง หัวใจของการพัฒนาแบบนี้มีการเกษตร และอุตสาหกรรมจำพวกแปรรูป ผลผลิตทางการเกษตรขนาดเล็กเป็นหลัก การมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของเป็นหัวใจของการพัฒนา เช่นเดียวกับนักคิดนักเขียนชาวรัสเซีย อเล็กซานเดอร์ โซลเชนิตซิน เจ้าของรางวัลโนเบล สาขาวรรณกรรม ประจำปี 2513 เขาจึงเสนอให้มีการปฏิรูปที่ดินขนาดใหญ่ในรัสเซียเพื่อรื้อฟื้นประเทศนั้นให้คืนชีพกลับมาอีกครั้ง ผ่านการมีที่ดินอย่างทั่วถึงของชาวรัสเซีย ชูมัทเกอร์เห็นว่า

การปฏิรูปที่ดินในแนวดังกล่าว พร้อมกับการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของทุน ไม่เฉพาะจะใช้ได้ในรัสเซียเท่านั้น หากใช้ได้กับสังคมทั่วโลก โดยผ่านกรรมวิธี 3 ด้านคือ

(1) สนับสนุนวิสาหกิจขนาดย่อมด้วยมาตรการต่างๆ เพื่อปกป้องจากการเอาเปรียบของบริษัทขนาดใหญ่

(2) ใช้หลักการบริหารจัดการด้วยการแยกกิจการขนาดใหญ่ออกเป็นหน่วยอิสระขนาดเล็ก

(3) เพิ่มปริมาณการก่อตั้งสหกรณ์ผู้ผลิต

ซูมัทเกอร์ยกตัวอย่างเรื่องสหกรณ์ในอังกฤษด้วยการกล่าวถึงสหกรณ์การผลิตชื่อ "สกอตต์ เบเดอร์" ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อเจ้าของบริษัทเคมีภัณฑ์ ชื่อเบเดอร์ถ่ายโอนหุ้น 90% ในบริษัทให้แก่คนงาน เมื่อปี 2494 ผู้เชี่ยวชาญพากันทำนายว่า การกระทำ เช่นนั้นจะไร้ผล แต่บริษัทซึ่งได้กลายเป็นสหกรณ์กลับประสบความสำเร็จสูงขึ้น และอีก 12 ปีต่อมา เจ้าของก็ถ่ายโอนหุ้นส่วนที่เหลือทั้งหมดให้แก่คนงาน สหกรณ์นั้นมีหลักเกณฑ์การบริหารจัดการหลายอย่าง ที่ต่างจากธุรกิจโดยทั่วไป เช่น จะเป็นองค์กรขนาดเล็กต่อไปซึ่งมีหุ้นส่วนหรือสมาชิกไม่เกิน 350 คน หากกิจการขยายออกไปจนจำเป็นต้องมีหุ้นส่วนเพิ่มขึ้นให้ ก่อตั้งหน่วยอิสระขึ้นมาใหม่ ซึ่งมีการบริหารจัดการในแนวเดียวกัน สำหรับในด้านค่าตอบแทน สมาชิกที่มีความรับผิดชอบมากที่สุดจะได้รับค่าตอบแทนไม่เกิน 7 เท่าของสมาชิกที่มีความรับผิดชอบน้อยสุด นอกจากนั้นสมาชิกจะนำผลกำไรไม่เกิน 40% มาจ่ายเป็นค่าโบนัส กำไรส่วนที่เหลือจะต้องนำไปใช้เพื่อการกุศล และข้อสุดท้ายสหกรณ์จะต้องไม่ขายผลผลิตให้แก่ลูกค้า ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการสงคราม สหกรณ์เบเดอร์สามารถอยู่ได้แม้กระทั่งในภาวะเศรษฐกิจถดถอยจนคู่แข่งล้มละลาย หรือถูกบริษัทขนาดใหญ่ซบ สหกรณ์นั้นจึงเป็นตัวอย่างของการเคลื่อนไหวทางสังคมอย่างหนึ่งในสหราชอาณาจักร ยังผลให้เกิดสหกรณ์ขึ้นทุกมุมเมือง และครอบคลุมธุรกิจทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นธุรกิจก่อสร้าง บริการคอมพิวเตอร์ หรือจัดอาหาร อย่างไรก็ตามซูมัทเกอร์อ้างว่า แนวคิดเรื่องการจัดตั้งสหกรณ์ไม่ใช่ของใหม่ในอังกฤษ เพราะสหกรณ์เกิดขึ้นครั้งแรกในปี 2429 เมื่อคนงานของบริษัทผลิตรองเท้ารวมตัวกัน ตั้งสหกรณ์ขึ้นเพื่อผลิตรองเท้า อีก 100 ปีต่อมา สหกรณ์นั้นก็ยังคงอยู่และมีชื่อเสียงโด่งดัง ในการผลิตรองเท้าที่มีคุณภาพสูงพร้อมกับสามารถยืนหยัด ต่อสู้กับรองเท้านำเข้าราคาต่ำได้เป็นอย่างดี สหราชอาณาจักรเป็นเพียงหนึ่งในหลายประเทศในยุโรป ที่สหกรณ์ประสบความสำเร็จสูง สเปนและอิตาลีก็มีสหกรณ์จำนวนมาก โดยทั่วไปสหกรณ์มักมีขนาดเล็ก และประสบความสำเร็จได้ด้วยความสำเร็จ วินัยและความทุ่มเทของสมาชิก จากการต่อสู้กันอย่างเข้มข้นระหว่างแนวคิดทางด้านวิทยาศาสตร์ และแนวคิดทางด้านปรัชญา ด้านวิทยาศาสตร์มองว่า ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์จะสามารถตอบสนองความต้องการ พร้อมกับแก้ปัญหาของมนุษยชาติได้ แต่ฝ่ายยึดหลักปรัชญามองว่า ความก้าวหน้า

ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ไม่สามารถช่วยอะไรได้ถ้าความก้าวหน้านั้น ไม่วางอยู่บนฐานของ คุณธรรม และจริยธรรม ตรงข้ามมันจะเป็นอันตรายถึงกับทำลายล้างมนุษยชาติเอง

หลักปรัชญาซึ่งมีรากฐานมาจากวัฒนธรรมของโลกตะวันออกมองมนุษย์ว่า มีทั้งร่างกาย และจิตวิญญาณ ที่จะต้องได้รับการพัฒนา แต่ฝ่ายวิทยาศาสตร์ ซึ่งก้าวหน้ามาจากการค้นคว้าของ สังคมตะวันตกไม่ยอมรับด้านจิตวิญญาณ ฉะนั้นการพัฒนาจากมุมมองของวิทยาศาสตร์คือ การแสวงหาวัตถุเพิ่มขึ้น วัตถุคือสิ่งที่จะนำไปสู่ความสุข และสนุกสนานอันเป็นความต้องการของ มนุษย์ แนวคิดนี้กำลังแพร่ขยายออกไปครอบคลุมโลก แต่ก็ยังแก้ปัญหาของโลกไม่ได้ ตรงข้ามกลับ นำไปสู่ปัญหาที่ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นจากความโลภที่ไม่มีวันสิ้นสุด การบริโภคแบบสุดโต่ง ความขี้ฉ้อ ความโหดร้าย การเอารัด เอาเปรียบ ความอิจฉาริษยา ความตระหนง ฯลฯ ชุมภ์เกอร์ และปรัชญาตะวันออกมองว่า มนุษยชาติแก้ปัญหาไม่ได้เพราะเรายังไม่รู้ต้นตอของปัญหาที่แท้จริง และเราจะไม่รู้ต้นตอของปัญหาจนกว่าเราจะรู้ว่าเราเป็นใคร และเกิดมาเพื่ออะไร นั่นหมายความว่าเราจะต้องรู้จักตนเอง เสียก่อน ในขณะที่การต่อสู้ระหว่างสองแนวคิดดำเนินไปอย่างเข้มข้นนี้ มี ฝ่ายที่ 3 ปรากฏตัวขึ้นแล้วนั่นคือ สิ่งแวดล้อม ซึ่งกำลังถูกรังแกอย่างหนักจากแนวคิดด้าน วิทยาศาสตร์ ซึ่งวิทยาศาสตร์ไม่มีทางจะเอาชนะได้ นั่นหมายความว่ามนุษยชาติ กำลังทำลาย ตัวเอง นอกเสียจากจะเริ่มเปลี่ยนแปลงพื้นฐานความคิด ซึ่งชุมภ์เกอร์เห็นว่ามันจะมาจากหลัก 7 ข้อคือ

- (1) หยุดรังแกกันเองและรังแกธรรมชาติ
- (2) หยุดทำอะไรที่มีขนาดใหญ่เกินตัว
- (3) รู้จักพอเมื่อร่างกายได้สิ่งที่ต้องการครบถ้วน
- (4) หยุดโอหัง
- (5) ให้ความร่วมมือกับเพื่อนมนุษย์
- (6) ปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อม
- (7) เดินไปสู่จุดหมายปลายทางบนหลักของคุณธรรม

2.3.2 ชุมชนพอเพียง⁴

ชุมชนพอเพียง แนวความคิดที่น้อมนำแนวกระแสพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาปฏิบัติ และใช้ได้ผลจริงในชีวิต โดยมีหลักในการดำเนินชีวิต แบบพอเพียง(จุไรรัตน์ แสนใจรัตน์, 2553) ดังนี้

- 1) ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดความฟุ้งเฟ้อในการใช้ชีวิต

⁴ จุไรรัตน์ แสนใจรัตน์, ชุมชนพอเพียง, (สำนักพิมพ์ไฉไล, 2553). หน้า 7.

- 2) ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต
- 3) ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และการแข่งขันในทางการค้าแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง
- 4) ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ด้วยการขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้มีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ
- 5) ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่ว ประพฤติตนตามหลักศาสนา

ทั้งนี้ แก่นหลักของความคิด และวิธีการของปราชญ์ชาวบ้าน หรือผู้นำชุมชนนั้น เน้นการรู้จักตนเอง การใช้ปัญญาทำงานแทนเงิน สร้างการมีส่วนร่วมในการทำงานแทนการสั่งการ สิ่งสำคัญคือชุมชนต้องมีบทบาทหลักไม่ใช่หน่วยงาน และปราชญ์ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีที่น่าับถือ

2.3.3 เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง⁵

เศรษฐกิจไทยประกอบด้วยระบบเศรษฐกิจ 2 ระบบ คือ เศรษฐกิจชุมชน และเศรษฐกิจทุน โดยเศรษฐกิจชุมชนเน้นให้ครอบครัวและชุมชนเป็นหน่วยการผลิตมีเป้าหมายให้ครอบครัวและชุมชนอยู่ได้ ใช้แรงงานหรือสมาชิกในครอบครัว ใช้ที่ดินน้อย ส่วนมากทำการเกษตร มีสายญาติมิตร สังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนเพื่อความพอเพียงไม่ใช้การพึ่งพา การเอาัดเอาเปรียบ ขณะที่เศรษฐกิจทุนเน้นการผลิตขนาดใหญ่ ใช้ทุนสูง ใช้ที่ดินมาก ใช้แรงงานรับจ้าง ในทางทฤษฎี หมู่บ้านไทยเป็นระบบเศรษฐกิจสังคมระบบหนึ่งที่มีเป้าหมายของตนเอง ในการมุ่งให้ครอบครัวพอเพียงในการดำรงชีพ ผลิตเองได้ ใช้แรงงานจากสมาชิกของครอบครัวเป็นหลัก มีน้ำใจ และความเอื้ออาทร ความเป็นญาติมิตร เป็นเครื่องร้อยรัดส่วนต่างๆของระบบ จัดสรรและแบ่งปันผลผลิต กรรมสิทธิ์เอกชนไม่มีความเด็ดขาด ในหลายกรณีชุมชนและเครือข่ายชุมชนมีส่วนในการตัดสินใจจัดสรรทรัพยากรและผลผลิต ลักษณะพิเศษของชุมชน หมู่บ้านไทย มีดังนี้

- 1) มีความเป็นชุมชนเข้มแข็ง และดำรงอยู่สืบเนื่องมาช้านาน
- 2) เป็นระบบในตนเอง
- 3) มีเครือข่ายแลกเปลี่ยน และช่วยเหลือกันอย่างกว้างขวาง
- 4) วัฒนธรรมหมู่บ้านเป็นวัฒนธรรมกลางโดยสมัครใจของชนชาติทั้งหลายในท้องถิ่นและดินแดนประเทศไทย

⁵ สังคีต พิริยะรังสรรค์, รายงานการวิจัยเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ข้อเสนอเชิงนโยบาย, (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2546). หน้า 7.

การแปรรูปของเศรษฐกิจไทย จากระบบเศรษฐกิจครอบครัวชุมชนเป็นเศรษฐกิจทุน มีความเหน็ดตัวสูง กล่าวคือชาวบ้านรู้สึกว่ารัฐและทุนเป็นสิ่งแปลกปลอมการเปลี่ยนแปลงที่ล้ำช้ำนี้ ทำให้มีการดำรงอยู่ของทั้งสองระบบ สามารถสรุป สาเหตุของการดำรงอยู่ของเศรษฐกิจสองระบบ ดังนี้

- 1) ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติในอดีต
- 2) ลักษณะชุมชนหมู่บ้านที่มีความมั่นคง
- 3) ลักษณะพิเศษของรัฐ และระบบทุนนิยมโดยไม่เข้าไปจัดการในชนบทเพียงเรียกเอาส่วนเกินออกจากหมู่บ้าน

เศรษฐกิจไทยอาจจะพัฒนาจากระบบศักดินาไปสู่ระบบเศรษฐกิจชุมชน แต่ถูกตัดตอนจากระบบทุนนิยมทำให้ไทยมีเศรษฐกิจสองระบบ ที่การขยายตัวของระบบทุนเกิดขึ้นอย่างช้าๆ และระบบชุมชนต่อสู้เพื่อดำรงตนเองอยู่ให้ได้ การรักษาตัวดำรงอยู่ได้ของเศรษฐกิจครอบครัวชุมชนเพราะการปรับตัว และการต่อสู้ของครอบครัวในชุมชนเอง การรู้สำนึกในความผูกพันและพลังของครอบครัว ชุมชนจะปรากฏเด่นขึ้นมาเมื่อมีปัญหาหรือวิกฤต การแลกเปลี่ยนสินค้าเกษตรในตลาดชาวบ้านขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ส่วนตัวของผู้แลกเปลี่ยน วัตถุประสงค์ของการแลกเปลี่ยนคือ เพื่อความพอเพียงยิ่งขึ้น ไม่ใช่กำไร ตลาด และไม่ได้ขับเคลื่อนด้วยระบบทุน

2.3.4 วิถีชุมชนพอเพียง⁶

วิถีชุมชนพอเพียง มีหลักการและกรอบคิดของเศรษฐกิจพอเพียง ท่ามกลางกระแสหลักของสังคมนิยมและบริโภคนิยม ซึ่งไม่เพียงการบริโภคอย่างเกินความจำเป็น แต่รวมไปถึงการไม่มีจะบริโภค หรือการขาดแคลนเพื่อการมีชีวิตอยู่อย่างพอเพียง เนื่องจากสถานะทางเศรษฐกิจของประเทศและของโลกที่กำลังมีปัญหา ที่คงไม่สามารถเยียวยาแก้ไขได้ถ้าหากยังบริโภคและใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย

ความพอเพียงไม่ใช่แค่ ทางเลือกเพื่อความอยู่รอด แต่เป็นทางที่จำเป็นถ้าหากต้องการอยู่รอด และไม่ใช่ในฐานะบุคคล ชุมชน หรือสังคมใหญ่ แต่หมายถึงมนุษยชาติโดยรวม คือ ทางลดการบริโภค โดยสามารถสรุป แนวทางได้ดังนี้

⁶ เสรี พงศ์พิศ, วิถีชุมชนพอเพียง, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พลังปัญญา, 2542). หน้า 21

ชุมชนพอประมาณ คือ

1) ความพอดี พองาม กล่าวคือ กินพอดี อยู่พอดี มีคุณธรรม มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในชุมชน ระหว่างคนกับธรรมชาติ

2) ความเรียบง่าย ตามความจำเป็นหรือความต้องการ เน้นคุณค่ามากกว่ามูลค่า และความร่วมมือแทนการแข่งขัน

3) คุณธรรม มีความสมดุล มีจิตอาสาเพื่อส่วนรวม และใช้ปัญญา ความกล้าหาญ ความเพียรทน

ชุมชนมีเหตุผล คือ

1) ชุมชนเรียนรู้ ชุมชนเข้มแข็ง รู้ว่าอยู่ในยุคสังคมความรู้ รู้ปัญหาและความต้องการที่แท้จริง

2) เรียนรู้จักตัวเอง เรียนรู้จักรากเหง้า และเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น

3) เรียนรู้จักปัญหาและทรัพยากร เรียนรู้หนี้สิน รู้ค่าใช้จ่ายของชุมชน สิ่งแวดล้อมและสุขภาพทรัพยากรของชุมชน

4) มีแผนแม่บทชุมชนแผนชีวิต แผนยุทธศาสตร์ แผนแยกย่อยแต่บูรณาการ และแผนการพึ่งพาตนเองและการสร้างเครือข่าย

ชุมชนมีภูมิคุ้มกันที่ดี คือ

1) ระบบการบริหารจัดการที่ดี มีการจัดการชุมชน การจัดการองค์กร และการจัดการทรัพยากร

2) ระบบการผลิต การแปรรูป การตลาด วิสาหกิจชุมชน และเครือข่าย

3) ระบบทุน การออม กองทุนและสวัสดิการ และโครงการรวมพลัง

4) ระบบทรัพยากร สิ่งแวดล้อมและพลังงาน ดิน น้ำ ป่า รวมถึงพลังงานทางเลือก

5) ระบบสุขภาพ การป้องกันการดูแลรักษา

2.4 ทฤษฎีความสมดุลระหว่างจำนวนแหล่งงานกับที่พักอาศัย⁷

ความสมดุลระหว่างจำนวนแหล่งงานกับที่พักอาศัย อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการเดินทางระหว่างที่พักอาศัยกับแหล่งงาน ประเภทของการเดินทาง การสร้างจำนวนที่พักอาศัยให้สอดคล้องกับจำนวนตำแหน่งงานที่มีอยู่ในเมือง จะช่วยลดระยะทางและเวลาการเดินทางสำหรับการเดินทางที่มีปริมาณ ซึ่งการสร้างที่พักอาศัยให้สอดคล้องและเหมาะสมกับจำนวนตำแหน่งงานของเมืองจะช่วยลดปัญหาด้านการจราจร คุณภาพชีวิตของแรงงานดีขึ้น มีเวลาในการใช้ชีวิตส่วนตัว โดยความสมดุลระหว่างแหล่งงานกับที่พักอาศัย จำเป็นต้องมีการกำหนดระยะทางที่เหมาะสม เนื่องจากแนวคิดดังกล่าว ยังไม่ประสบผลสำเร็จสำหรับการใช้ประกอบการวางแผนในระดับชุมชน หรือเมือง ตามข้อเท็จจริงทางจิตวิทยาที่ว่า มนุษย์มักต้องการมีที่พักอาศัยที่ตัดขาดจากที่ทำงาน กล่าวคือ มีการแยกออกจากกันอย่างเด็ดขาดระหว่างแหล่งงานและที่พักอาศัย แต่หากนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการวางแผนระดับภาคซึ่งมีขนาดใหญ่มากขึ้น หรือพื้นที่ที่กิจกรรมหลากหลาย เป็นพื้นที่ที่อยู่ได้ด้วยตนเอง เพราะสามารถตอบสนองความต้องการของคนทั้งพื้นที่ได้

ดังนั้น การนำแนวคิดมาประยุกต์ใช้กับพื้นที่ ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม เพื่อให้สามารถสามารถพัฒนาพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 แนวคิดวิสาหกิจชุมชน⁸

วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบการขนาดเล็กๆ เพื่อการจัดการทุนของชุมชน โดยชุมชนและเพื่อชุมชน เป็นการรวมกลุ่มกันทำงาน โดยคนในชุมชน อันเกิดจากการเรียนรู้ที่ชุมชนได้ค้นพบทุนที่แท้จริงของตนเอง และเกิดเป็นวิธีการใหม่ให้เกิดมูลค่าและพึ่งพาตนเองได้

องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน มี 7 ประการคือ

- 1) ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการเอง
- 2) ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชนเน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น
- 3) วิเริ่มสร้างสรรค์โดยคนในชุมชน
- 4) ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานทุน
- 5) ดำเนินการแบบบูรณาการ

⁷ พนิด ภูจินดา, วิพากษ์เมือง, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550). หน้า 62.

⁸ เสรี พงศ์พิศ, แนวคิดแนวปฏิบัติยุทธศาสตร์พัฒนาท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พลังปัญญา, 2551).

- 6) การเรียนรู้คือหัวใจของกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
- 7) การพึ่งตนเอง คือ เป้าหมายอันดับแรกและสำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชน

กล่าวได้ว่า วิสาหกิจชุมชน คือ การประกอบกิจการขนาดเล็กที่ชุมชนหรือองค์กรชุมชนร่วมกัน ดำเนินการเพื่อจัดการทุนชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง อาจเป็นการผลิต การแปรรูป การจัดการตลาดทั้งด้านการเกษตรและอุตสาหกรรม การบริการ รวมทั้งการออมทรัพย์ และการจัดสวัสดิการชุมชน

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 ⁹ ความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายในการเดินทางเข้าสู่แหล่งงานและที่ตั้งที่อยู่อาศัย กรณีศึกษา ผู้ที่ทำงานในอาคารสำนักงานย่านถนนสาทร ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้มีรายได้น้อย จะพยายามอาศัยอยู่ใกล้กับแหล่งงานมากกว่ากลุ่มรายได้อื่นๆ เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง กลุ่มผู้มีรายได้ปานกลาง เลือกอาศัยอยู่ใกล้กับบ้านญาติ และกลุ่มผู้มีรายได้ค่อนข้างสูงและรายได้สูง เลือกอาศัยอยู่กับบิดา มารดา ในที่อยู่อาศัยเดิม แต่ละกลุ่มมีเหตุผลต่างกันในการเลือกที่ตั้งที่อยู่อาศัย รายได้และค่าใช้จ่ายในการเดินทางจึงมีความสัมพันธ์กับการเลือกที่ตั้งที่อยู่อาศัยในกลุ่มผู้มีรายได้เล็กน้อยมากที่สุด แต่สำหรับกลุ่มผู้มีรายได้สูงที่มักอาศัยอยู่ร่วมกับบิดามารดา ตามลักษณะของสังคมไทย

2.6.2 ¹⁰ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจระดับครัวเรือนหลังการรื้อย้ายชุมชนแออัด กรณีศึกษา ชุมชนสร้างสรรค์พัฒนา 7 -12 กรุงเทพมหานคร

เป็นการศึกษาถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจระดับครัวเรือนหลังการรื้อย้ายชุมชนแออัด ภายใต้โครงการบ้านมั่นคง เพื่อตอบคำถามในการวิจัย เรื่องการรื้อย้ายและสร้างใหม่จะเพิ่มความมั่นคงทางเศรษฐกิจระดับครัวเรือนหรือไม่ อย่างไร โดยมีสมมติฐานหลัก ว่าการแก้ไขปัญหาชุมชน

⁹ ธเนศ ชุมทรัพย์, “ความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายในการเดินทางเข้าสู่แหล่งงานและที่ตั้งที่อยู่อาศัย กรณีศึกษา ผู้ที่ทำงานในอาคารสำนักงานย่านถนนสาทร,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์,2549).

¹⁰ สรสิทธิ์ เลิศขจรสุข, “ความมั่นคงทางเศรษฐกิจระดับครัวเรือนหลังการรื้อย้ายชุมชนแออัด กรณีศึกษาชุมชนสร้างสรรค์พัฒนา 7 -12 กรุงเทพมหานคร,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2553).

โดยวิธีการรื้อย้ายและสร้างใหม่จะไม่ทำให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระดับครัวเรือน และสมมติฐานรอง ดังนี้

1. ครัวเรือนซึ่งทำการรื้อย้ายและสร้างใหม่จะพบปัญหาในการเดินทางเข้าถึงแหล่งงาน
2. ค่าใช้จ่ายในการได้มาซึ่งที่ดินและที่อยู่อาศัยที่สูงขึ้น
3. มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการประกอบอาชีพ เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพที่อยู่อาศัย

โดยหน่วยวิเคราะห์ในการวิจัย คือ ครัวเรือน ตามตัวแปรต้น คือ การรื้อย้ายชุมชนออกและสร้างใหม่และตัวแปรตาม คือ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจในด้านต่างๆ ใช้วิธีการศึกษา เปรียบเทียบความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนของชุมชน ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง ผลการศึกษาพบว่า ครัวเรือนในชุมชนมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นในด้านของการเข้าถึงปัจจัยสี่ การช่วยเหลือด้านการเงินจากภาครัฐ และครัวเรือนบางส่วนมีการประกอบอาชีพที่มั่นคงขึ้น มีรายได้และสัญญาจ้างที่แน่นอน และมีจำนวนผู้ประกอบการอาชีพในครัวเรือนมากขึ้น ครัวเรือนส่วนใหญ่มีความสามารถในการชำระหนี้สินต่างๆ โดยเหลือรายได้สุทธิในปริมาณที่ใกล้เคียงกับในช่วงก่อนการรื้อย้าย และมีการออมทรัพย์ในสหกรณ์ชุมชน อย่างไรก็ตามการรื้อย้ายนี้ไม่ได้ทำให้ครัวเรือนส่วนใหญ่มีรายได้สูงขึ้น และครัวเรือนร้อยละ 34 เกิดความไม่มั่นคงด้านของภาระหนี้สินที่เกินกำลังจ่าย เนื่องจากเกิดภาวะภัยทางศีลธรรม (Moral Hazard) ในครัวเรือน ส่งผลให้ครัวเรือนเหล่านั้นเลือกที่จะค้างชำระค่าเช่าที่ดินและค่าสินเชื่อก่อนที่พักอาศัย ประกอบกับครัวเรือนมีค่าใช้จ่ายในการได้มาซึ่งที่ดิน ที่อยู่อาศัย รวมถึงค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นในการเดินทางเข้าถึงแหล่งงาน

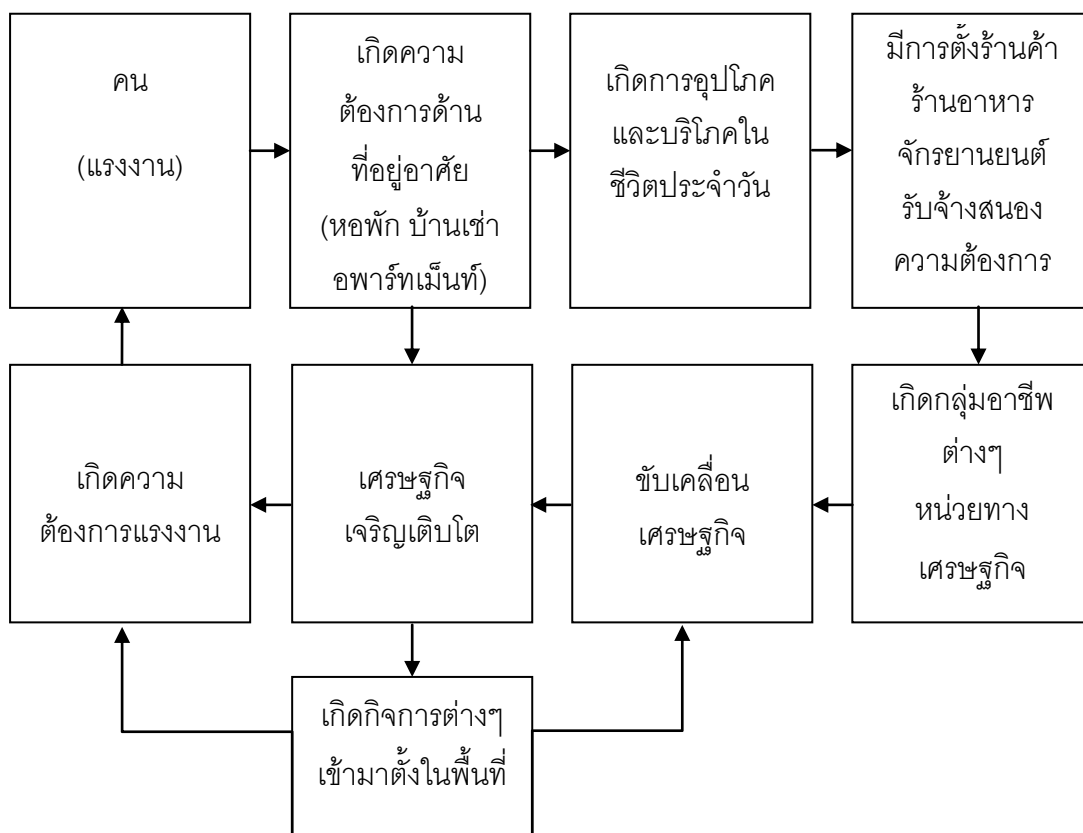
2.6.3 ¹¹ ความเชื่อมโยงระหว่างชนบทและเมืองด้านอุตสาหกรรมในพื้นที่ขยายตัวของมหานครกรุงเทพ กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี

เป็นศึกษาลักษณะความเชื่อมโยงระหว่างชนบทและเมืองที่เกิดจากกระบวนการผลิตด้านอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่อยู่ในพื้นที่ชนบทของจังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ขยายตัวด้านเหนือของมหานครกรุงเทพ โยเกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงไปข้างหน้าและข้างหลังของกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านอุตสาหกรรม ซึ่งผลการศึกษาพบว่า หน่วยผลิตขนาดเล็กในพื้นที่ชนบทของพื้นที่ขยายตัวด้านเหนือของมหานครกรุงเทพมีความเชื่อมโยงด้านการผลิตในรูปของการเคลื่อนย้ายของ

¹¹ เปี่ยมสุข สนิท, “ความเชื่อมโยงระหว่างชนบทและเมืองด้านอุตสาหกรรมในพื้นที่ขยายตัวของมหานครกรุงเทพ กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี,” วารสารวิจัยสถาปัตยกรรมและการวางแผน 6 (2,2552): 74.

คนและสินค้ากับเมืองหลักคือกรุงเทพมหานครมากที่สุด ในขณะที่เดียวกันได้มีความเชื่อมโยงกับเมืองในพื้นที่ศึกษาเอง ได้แก่ เมืองรังสิต เมืองปทุมธานี และคลองหลวง ซึ่งเป็นเมืองตามแนวแกนถนนพหลโยธิน หรือพื้นที่ตามแนวขยายตัวของมหานครกรุงเทพทางด้านเหนือไปจนถึงบางส่วนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นอกจากนี้ พื้นที่ตามแนวขยายตัวของกรุงเทพมหานครทางด้านตะวันออกยังมีความสำคัญต่อหน่วยผลิตในพื้นที่ศึกษาเช่นเดียวกัน เริ่มตั้งแต่พื้นที่ในจังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดชลบุรี ไปจนถึงจังหวัดระยอง โดยสรุปผลการศึกษาว่า หน่วยผลิตขนาดเล็กในพื้นที่ชนบทของจังหวัดปทุมธานีมีความเชื่อมโยงกับเมืองซึ่งเป็นที่ตั้งของผู้ส่งปัจจัยการผลิตและลูกค้าที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ขยายตัวทั้งด้านทิศเหนือและด้านตะวันออกของมหานครกรุงเทพ และขอเสนอแนะให้การบริหารจัดการพื้นที่ขยายตัวของภาคมหานครให้สอดคล้องตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญกับหน่วยผลิตในท้องถิ่น รวมไปถึงการนำศักยภาพความเชื่อมโยงระหว่างชนบทและเมืองที่เกิดขึ้นจากการผลิตด้านอุตสาหกรรมระหว่างแกนทั้งสองนี้มาพิจารณาเพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาภาคดังกล่าวนี้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

แผนภูมิที่ 2.1 กรอบแนวคิดความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพ กิจการ ที่อยู่อาศัยและทำเลที่ตั้ง

จากแผนภูมิกอบแนวคิดความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพ กิจการ ที่อยู่อาศัยและทำเลที่ตั้งจะ เห็นได้ว่า การประกอบอาชีพของแรงงาน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจ ซึ่งในการเข้ามาประกอบอาชีพของแรงงานเหล่านั้น ก่อให้เกิดความต้องการด้านที่อยู่ อาศัยของแรงงาน ตามมาด้วยการอุปโภคและบริโภคและการจับจ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวัน การอยู่อาศัยและใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดการประกอบอาชีพร้านค้า ร้านอาหารต่างๆ เพื่อสนองความต้องการของครัวเรือนแรงงานที่เข้ามาอยู่อาศัย เกิดเป็นกลุ่มอาชีพต่างๆ อันเป็น หน่วยทางเศรษฐกิจที่ช่วยในการขับเคลื่อนความเจริญเติบโต ซึ่งความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ นั้น ก็ทำให้เกิดความต้องการแรงงานจากการขยายขนาดของกิจการและอาชีพต่างๆ ดังนั้นจึง กล่าวได้ว่า การประกอบอาชีพและกิจการต่างๆมีความเชื่อมโยงระหว่างกัน โดยเฉพาะด้านทำเล ที่ตั้งของอาชีพและกิจการย่อมมีการเลือกที่ตั้งตามพื้นที่ที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ประการสำคัญคือ ที่อยู่อาศัย อันเป็นปัจจัยสำคัญในฐานะที่ช่วยส่งเสริมและขับเคลื่อนความ เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนั่นเอง

บทที่ 3

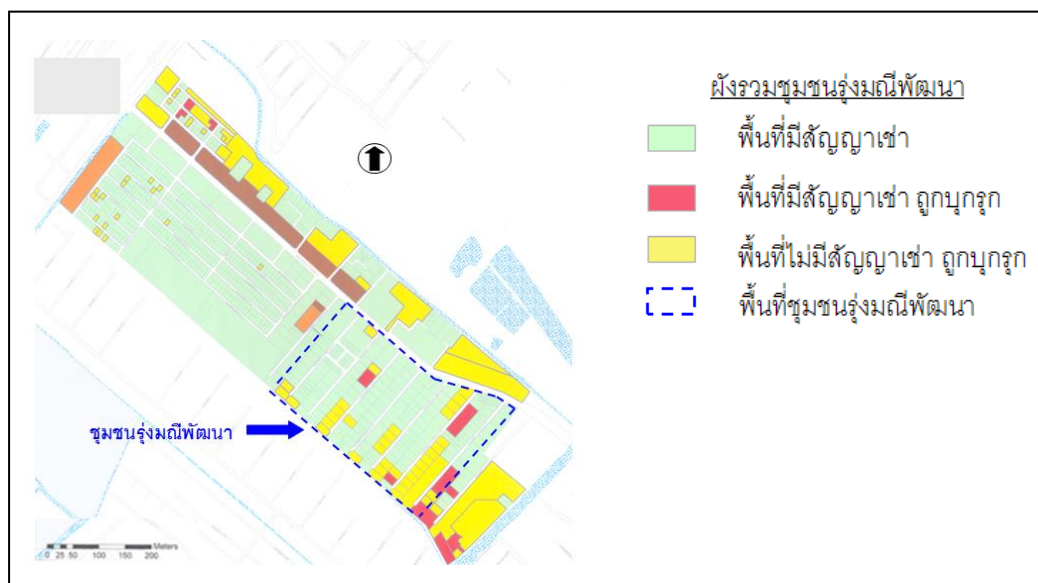
สภาพที่อยู่อาศัย และลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคมของชุมชนรุ่งมณีพัฒนา

การศึกษาเรื่องความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพกับแหล่งที่อยู่อาศัยในชุมชน จากกลุ่มตัวอย่างอาชีพของในชุมชนรุ่งมณีพัฒนา จำเป็นจะต้องพิจารณาถึงข้อมูลของชุมชน ทั้งด้านประวัติความเป็นมา การพัฒนาชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สภาพที่อยู่อาศัยของครัวเรือนในชุมชนเพื่อที่จะสามารถบ่งบอกได้ถึงลักษณะเฉพาะของครัวเรือนและการอยู่อาศัย ตลอดจนสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน เพื่อพิจารณาประกอบกัน โดยข้อมูลของชุมชนมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชนรุ่งมณีพัฒนา

ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บนถนนรามคำแหง 39 (ซอยเทพลีลา) เขตวังทองหลาง ตั้งแต่ซอยเทพลีลาแยก 2 ถึง ซอยเทพลีลาแยก 8 มีบ้านเรือนและสิ่งปลูกสร้างจำนวน 529 หลังคาเรือน โดยแบ่งเป็นสิ่งปลูกสร้างบนพื้นที่มีสัญญาเช่า จำนวน 286 หลังคาเรือน และบนพื้นที่ที่ยังไม่มีสัญญาเช่า จำนวน 243 หลังคาเรือน และมีจำนวนครัวเรือนประมาณ 1,920 ครัวเรือน ชุมชนตั้งอยู่บนพื้นที่ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ประชาชนได้เข้ามาอาศัยในพื้นที่ชุมชน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2518 ลักษณะการครอบครอง มีทั้งมีและไม่มีสัญญาเช่า มีพื้นที่รวม 31 ไร่ 2 งาน 18 ตารางวา

แผนที่ 3.1 ขอบเขตชุมชนรุ่งมณีพัฒนา

สภาพสิ่งปลูกสร้าง ส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ชั้นเดียว และบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้ บางแห่งเป็นพื้นที่ลุ่มมีน้ำท่วมขังตามใต้ถุนบ้าน ที่มาของชุมชนเกิดจากการย้ายถิ่นฐานมาจากต่างจังหวัดบางส่วน ไม่มีสัญญาเช่า มีความเป็นอยู่อย่างไม่มีมั่นคงในที่อยู่อาศัยทำให้มีคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ต่อการอยู่อาศัย

ภาพที่ 3.1 สภาพที่อยู่อาศัยของชุมชนรุ่งมณีพัฒนา

ต่อมาเมื่อปี 2547 สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ มีนโยบายที่จะพัฒนาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ ซอยรามคำแหง 39 ทั้ง 7 ชุมชน โดยได้ร่วมมือกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ตามนโยบายแก้ไขปัญหาค่าเช่าไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย จึงทำให้ชาวชุมชนมีแนวคิดที่จะเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง ซึ่งมีสำนักงานเขตวังทองหลาง สหพันธ์พัฒนาองค์กรชุมชนคนจนเมืองแห่งชาติ (สอช.) เครือข่ายความร่วมมือพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (คพชส.) และหน่วยงานภาคีต่างๆ ให้ความรู้และสนับสนุนในการดำเนินงานเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

3.2 ภาพรวมการพัฒนาพื้นที่ของชุมชนรุ่งมณีพัฒนา

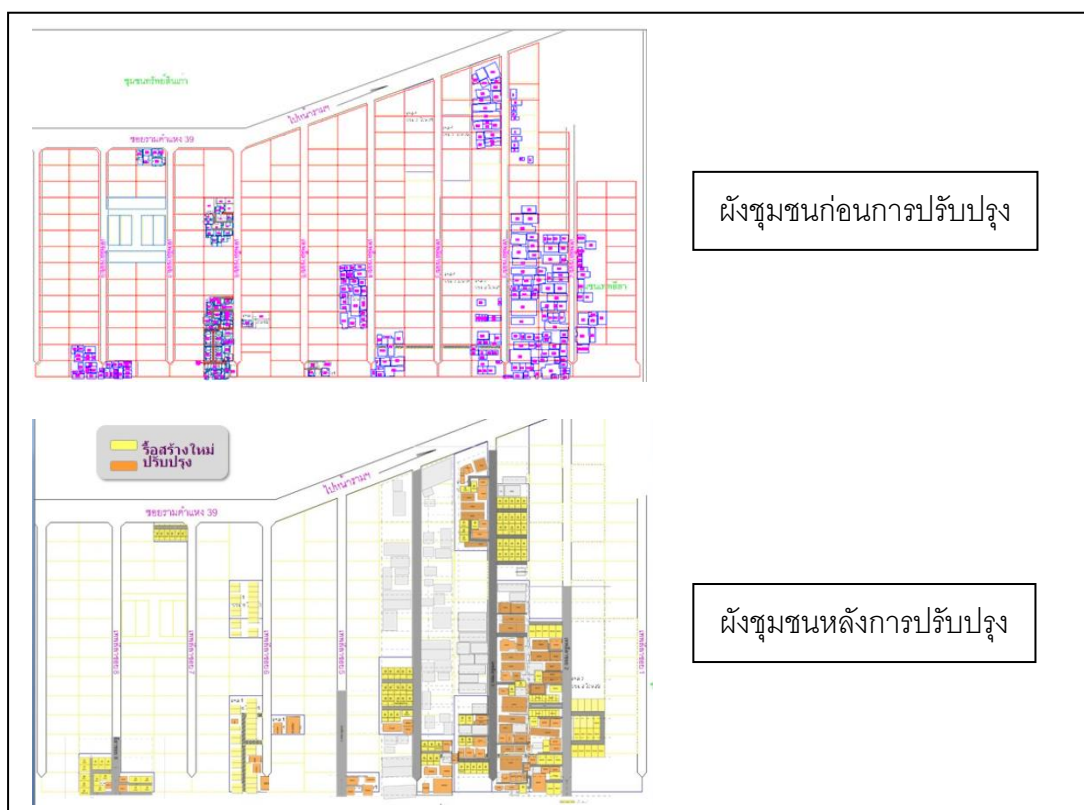
จากสภาพที่อยู่อาศัยของชุมชนซึ่งอยู่ในสภาพทรุดโทรม แออัด ไม่ถูกสุขลักษณะ และไม่เหมาะสมต่อการอยู่อาศัย สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ในฐานะเจ้าของที่ดิน ได้มีนโยบายในการพัฒนาชุมชน ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชาวชุมชน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและมั่นคง โดยได้ร่วมมือกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. ในการพัฒนาพื้นที่ตามแนวทางโครงการบ้านมั่นคง ตั้งแต่ปี 2547 โดยการพัฒนาตามแนวทางโครงการบ้านมั่นคง ประกอบไปด้วยขั้นตอนการพัฒนาหลัก 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสร้างความเข้าใจ ปรับกระบวนการคิด
2. การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์
3. เตรียมความพร้อมแบ่งบทบาทหน้าที่
4. การสำรวจข้อมูล
5. การจัดระบบสิทธิการเช่า
6. การจัดตั้งสหกรณ์
7. การวางผัง ออกแบบบ้าน
8. การพัฒนาที่อยู่อาศัย เป็นชุมชนเข้มแข็งมั่นคงอย่างยั่งยืน

จากขั้นตอนการพัฒนาหลักทั้ง 8 ขั้นตอนตามแนวทางโครงการบ้านมั่นคง ปัจจุบันชุมชนรุ่งมณีพัฒนาได้มีการดำเนินงานในการพัฒนาที่อยู่อาศัยตามความพร้อมของชุมชนในขั้นตอนที่ 1-5 และ 7 ได้แก่ การสร้างความเข้าใจ ปรับกระบวนการคิดให้ชาวชุมชนรุ่งมณีพัฒนาเห็นความสำคัญของการพัฒนาที่อยู่อาศัยร่วมกัน สร้างความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย ส่งเสริมให้เกิดความรักและสามัคคีในการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน ผ่านทางกิจกรรมและจัดอบรมต่างๆ โดยบทบาทของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ คือการเป็นพี่เลี้ยงให้กับชาวชุมชนในการดำเนินการพัฒนาที่อยู่อาศัยของตนเอง ให้มีมาตรฐานส่งเสริมการอยู่อาศัยที่ถูกสุขลักษณะ และเกิดความมั่นคง ซึ่งกระบวนการหนึ่งที่สำคัญคือ การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญในการรวมคนให้เข้ามามีส่วนร่วม จากการแบ่งบทบาทหน้าที่ของคณะทำงานทั้ง คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ คณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการบ้านมั่นคง

คณะกรรมการชุมชน สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ คณะทำงานทุกชุดจะมีการดำเนินงานที่ส่งเสริมกัน อันจะนำไปสู่การจัดระบบสิทธิในการเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง โดยชาวชุมชนจะมีการร่วมกัน จัดตั้งเกณฑ์การพิจารณาสิทธิในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัย เพื่อเป็นการคัดกรอง สำหรับผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาพื้นที่ นอกจากการร่วมกันจัดตั้งเกณฑ์ฯ แล้ว ชาวชุมชนรุ่นมณีพัฒนายังมีส่วนร่วมในการคัดกรองผู้อยู่อาศัยที่จะเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง โดยการร่วมกันยืนยันสิทธิ รับรองคุณสมบัติของเพื่อนสมาชิกในชุมชนที่ผ่านการพิจารณา สิทธิจากคณะทำงานของชุมชนอีกครั้ง ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนอกจากจะเป็นการจัดสิทธิแล้ว ยังส่งเสริมให้ชุมชนอยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืนจากการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกิดการติดต่อเชื่อมโยง ระหว่างกันและกันมากขึ้น จากเดิมที่มีรูปแบบการอยู่อาศัยแบบตัวใครตัวมัน เมื่อได้จำนวนสิทธิในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยแล้ว ขั้นตอนที่สำคัญในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยคือ การมีส่วนร่วมในการวางผังชุมชน ออกแบบที่อยู่อาศัย และระบบสาธารณูปโภคต่างๆในชุมชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ภาพที่ 3.2 ผังชุมชนรุ่นมณีพัฒนาก่อนและหลังการออกแบบ

จากขั้นตอนในการพัฒนาของชุมชนรุ่งมณีพัฒนา ซึ่งได้มีการวางผังและออกแบบชุมชนร่วมกันระหว่างสำนักงานทรัพย์สินเจ้าของที่ดิน และชุมชนผู้อยู่อาศัย โดยสถาปนิกชุมชนเข้ามาส่งเสริมกระบวนการ ทำให้มีการออกแบบวางผังร่วมกัน และได้ผังชุมชนโดยปัจจุบันอยู่ระหว่างการพัฒนาแบบสาธารณูปโภค และที่อยู่อาศัยในเฟสที่ 1 ดังรายละเอียด ดังนี้

3.2.1 การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคของชุมชน

ระบบสาธารณูปโภคของชุมชนรุ่งมณีพัฒนา มีการออกแบบและวางแผนร่วมกัน และขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาจาก พอช. และได้รับการอนุมัติเป็นจำนวนเงิน 10,137,200 บาท การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคของชุมชนมีแผนการพัฒนา รายละเอียด ดังนี้

3.2.1.1 งานถมดิน เนื่องจากพื้นที่ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา ในอดีตเป็นท้องนาและที่ลุ่ม เมื่อมีการเข้ามาตั้งถิ่นฐานในสมัยก่อนโดยมิได้มีการปรับพื้นที่ ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมขัง การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคจึงต้องมีการถมดิน เพื่อปรับพื้นที่ให้สามารถก่อสร้างที่อยู่อาศัย โดยมีแผนการถมดินทั้งสิ้น 5 เฟส ตามแผนการก่อสร้างที่อยู่อาศัย ปัจจุบันได้ดำเนินการเบิก

3.2.1.1 งบประมาณเป็นเงิน 825,400 บาท และดำเนินการถมดินแล้วเสร็จจำนวน 1 เฟส บริเวณซอยเทพลีลาแยก 6 ซึ่งเป็นพื้นที่ในการก่อสร้างที่พักอาศัยในเฟสที่ 1

3.2.1.2 ถนน การพัฒนาถนนในชุมชนรุ่งมณีพัฒนาแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ การก่อสร้างถนน ค.ส.ล. พร้อมบ่อพัก และการปรับปรุงขยายถนน โดยแผนการพัฒนาถนนในชุมชน แบ่งออกเป็น 4 สายด้วยกันดังนี้

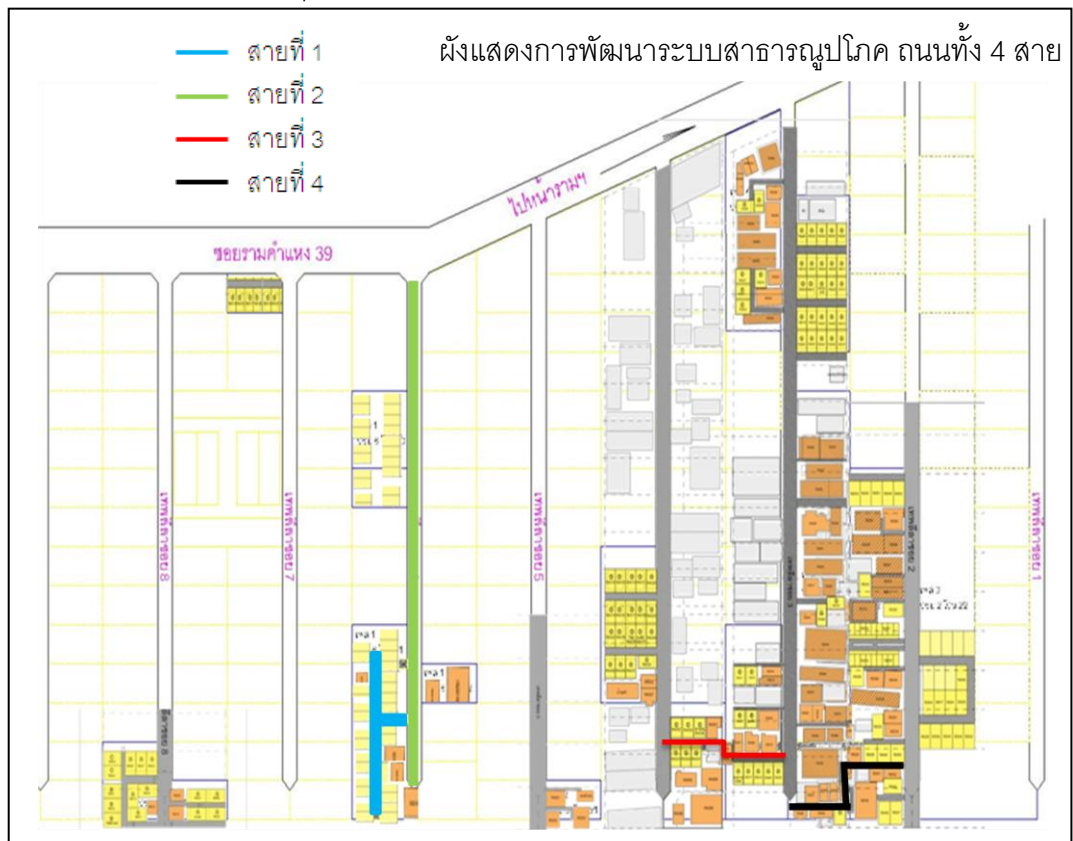
สายที่ 1 ก่อสร้างถนน ค.ส.ล. พร้อมบ่อพัก ซอยเทพลีลาแยก 6 บริเวณด้านหน้า การก่อสร้างที่อยู่อาศัยเฟสที่ 1 โซนที่ 1 ปัจจุบัน ยังมิได้ดำเนินการก่อสร้างเนื่องจากมติชุมชนลงความเห็นว่าจะดำเนินการหลังการก่อสร้างที่อยู่อาศัยในเฟสที่ 1 แล้วเสร็จ โดยได้เบิกจ่ายงบประมาณจำนวน 402,650 บาท มารอดำเนินการแล้ว

สายที่ 2 ก่อสร้างถนน ค.ส.ล. พร้อมบ่อพัก ซอยเทพลีลาแยก 6 บริเวณด้านหน้า การก่อสร้างที่อยู่อาศัยเฟสที่ 1 โซนที่ 2 ปัจจุบัน ยังมิได้ดำเนินการก่อสร้างโดยจะดำเนินการหลังการก่อสร้างที่อยู่อาศัยในเฟสที่ 1 แล้วเสร็จ เบิกจ่ายงบประมาณจำนวน 171,440 บาท รอดำเนินการเช่นเดียวกับสายที่ 1

สายที่ 3 ก่อสร้างถนนค.ส.ล.เชื่อมต่อระหว่างซอยเทพลีลาแยก 3 และ 4 มูลค่า 193,370 บาท ปัจจุบันยังมีได้เบิกงบประมาณ

สายที่ 4 ก่อสร้างถนนค.ส.ล.เชื่อมต่อระหว่างซอยเทพลีลาแยก 3 และ 2 มูลค่า 193,370 บาท ปัจจุบันยังมีได้เบิกงบประมาณ

ภาพที่ 3.3 การพัฒนาถนนในชุมชน

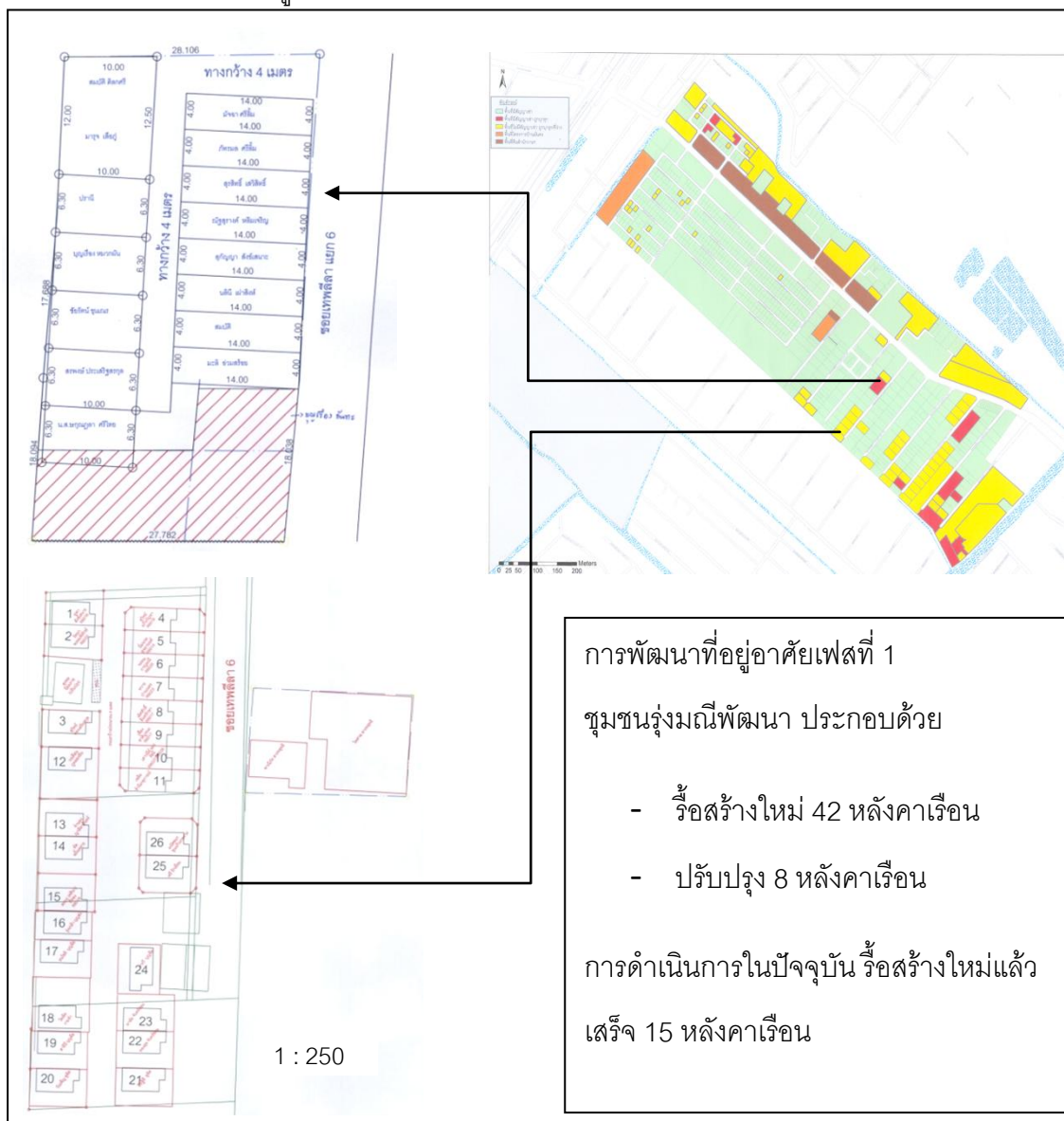
ด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัยของชุมชนรุ่งมณีพัฒนาได้มีการจัดระบบสิทธิของผู้อยู่อาศัยและแบ่งการก่อสร้างที่อยู่อาศัยตามความพร้อมของชุมชน โดยแบ่งออกเป็นเฟสต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนที่อยู่อาศัยในแต่ละเฟสการพัฒนาของชุมชน

เฟสที่	ประเภทการพัฒนา		รวม
	ก่อสร้างใหม่ (หลัง)	ปรับปรุง (หลัง)	
1	42	8	50
2	56	4	60
3	33	13	46
4	53	16	69
5	34	6	40
รวม	218	47	265

เฟสที่ 1 จำนวน 50 หลังคาเรือน รูปแบบการพัฒนาหรือสร้างใหม่ในที่ดินครอบครองเดิม (RECONSTRUCTION) จำนวน 42 หลังคาเรือน และการปรับปรุงบางส่วน (UPGRADING) จำนวน 8 หลังคาเรือน บริเวณที่ใช้ในการก่อสร้างซอยเทพลีลาแยก 6 ปัจจุบันดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จจำนวน 15 หลังคาเรือน เข้าอยู่อาศัยแล้วเป็นระยะเวลาประมาณ 1 ปี ผู้อยู่อาศัยอยู่ระหว่างการผ่อนชำระสินเชื่อกับ พอช. และอยู่ระหว่างการดำเนินการขอสัญญาเช่ากับสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ภาพที่ 3.4 การพัฒนาที่อยู่อาศัยเฟสที่ 1

เฟสที่ 2 จำนวน 60 หลังคาเรือน รูปแบบการพัฒนา รื้อสร้างใหม่ (RECONSTRUCTION) จำนวน 56 หลังคาเรือน และการปรับปรุงบางส่วน (UPGRADING) จำนวน 4 หลังคาเรือน ปัจจุบันอยู่ระหว่างดำเนินการจัดผังและเลือกแบบบ้าน

เฟสที่ 3 จำนวน 46 หลังคาเรือน รูปแบบการพัฒนา รื้อสร้างใหม่ (RECONSTRUCTION) จำนวน 33 หลังคาเรือน และการปรับปรุงบางส่วน (UPGRADING) จำนวน 13 หลังคาเรือน ปัจจุบันอยู่ระหว่างดำเนินการจัดผังและเลือกแบบบ้าน

เฟสที่ 4 จำนวน 69 หลังคาเรือน รูปแบบการพัฒนาหรือสร้างใหม่ (RECONSTRUCTION) จำนวน 53 หลังคาเรือน และการปรับปรุงบางส่วน (UPGRADING) จำนวน 16 หลังคาเรือน ปัจจุบันอยู่ระหว่างดำเนินการจัดผังและเลือกแบบบ้าน

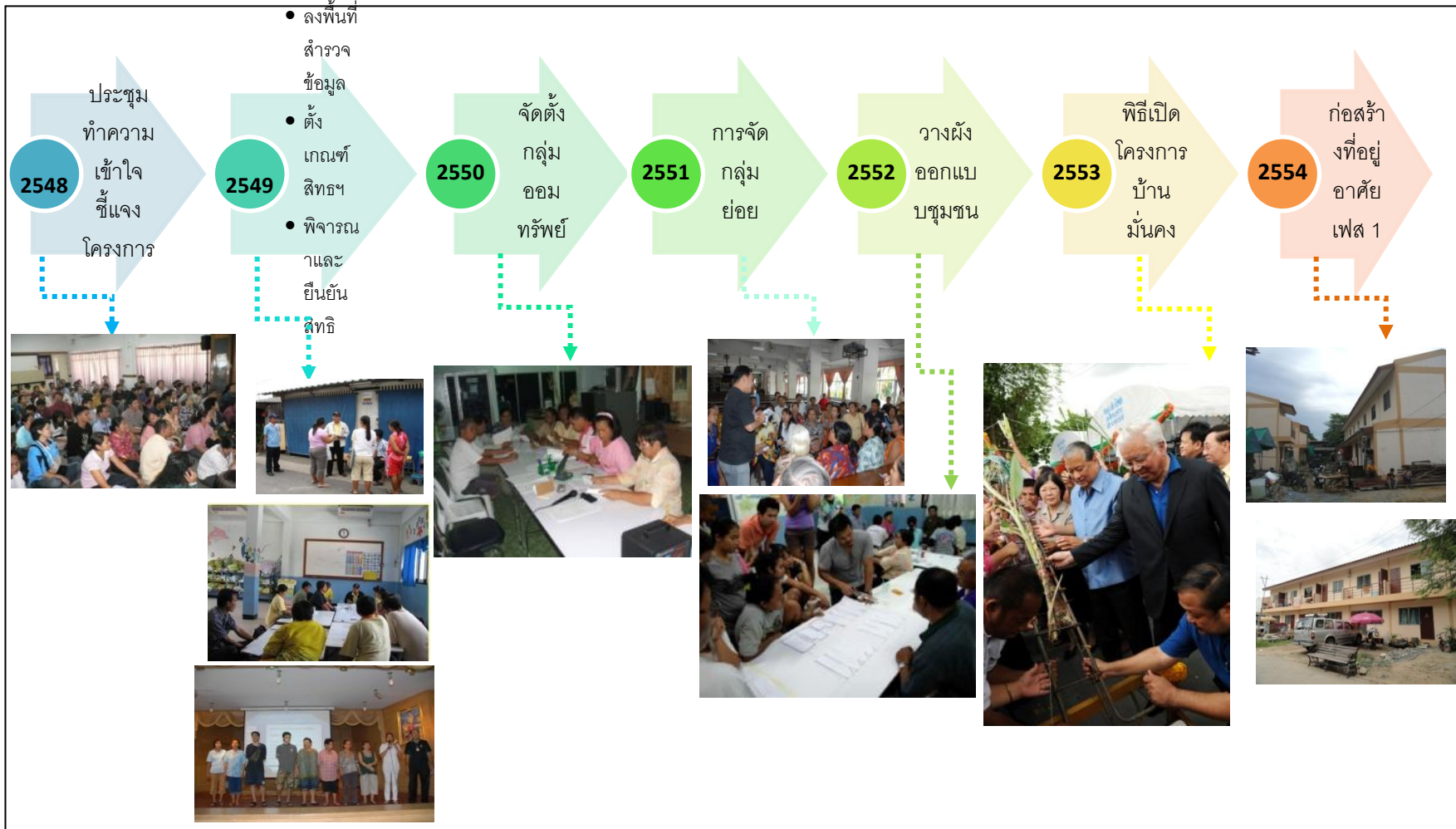
เฟสที่ 5 จำนวน 40 หลังคาเรือน รูปแบบการพัฒนาหรือสร้างใหม่ (RECONSTRUCTION) จำนวน 34 หลังคาเรือน และการปรับปรุงบางส่วน (UPGRADING) จำนวน 6 หลังคาเรือน ปัจจุบันอยู่ระหว่างดำเนินการจัดผังและเลือกแบบบ้าน

ภาพที่ 3.5 กระบวนการวางผังออกแบบชุมชน

กระบวนการวางผังออกแบบชุมชน
โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิก
ในชุมชน

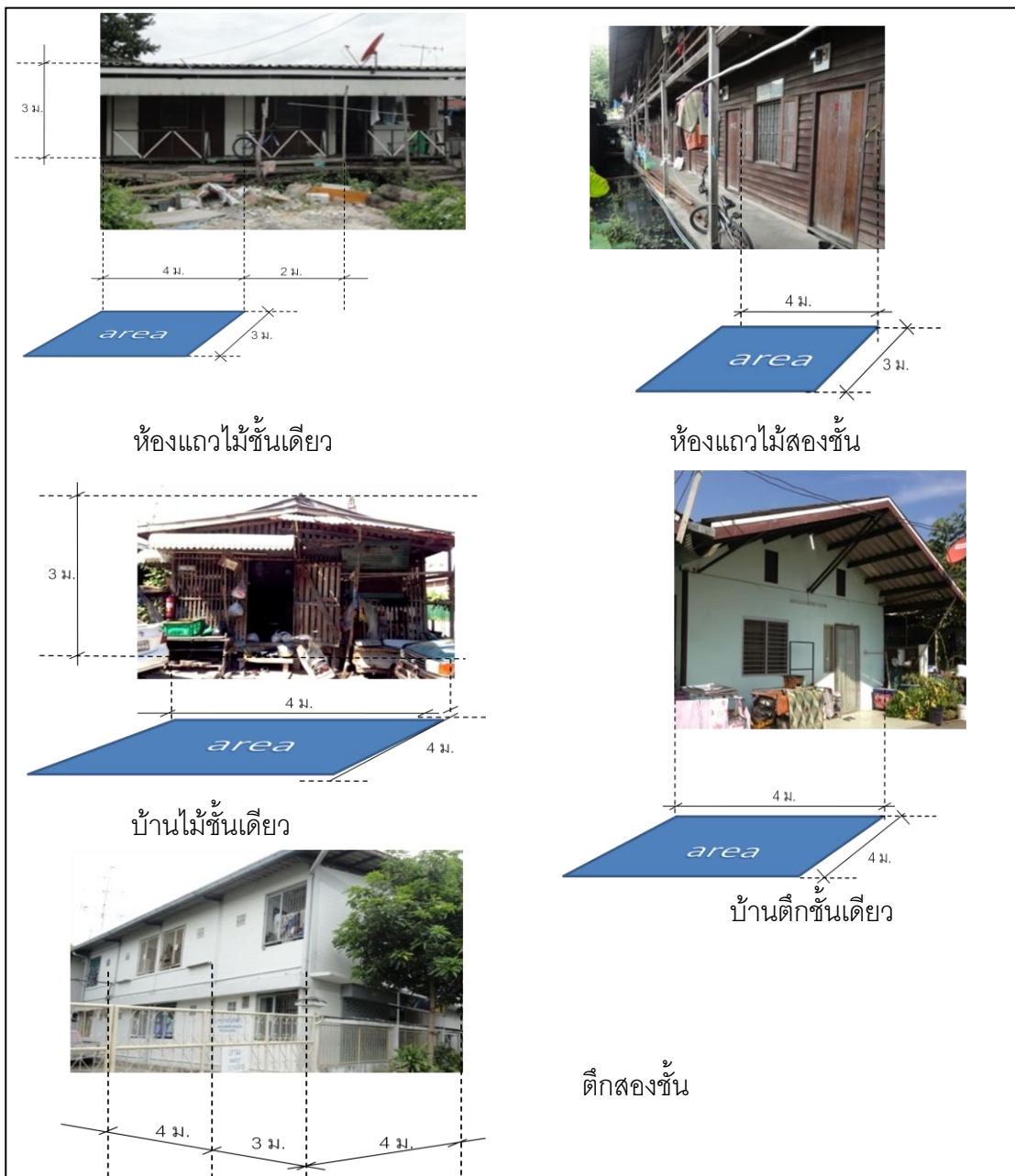
ภาพที่ 3.6 การดำเนินงานพัฒนาชุมชนรุ่มมณีพัฒนาที่ผ่านมา

3.3 ลักษณะที่อยู่อาศัยในชุมชน

จากการลงพื้นที่สำรวจศึกษากลุ่มตัวอย่างในชุมชน พบว่าลักษณะที่อยู่อาศัยของครัวเรือนในชุมชน ส่วนมากมีลักษณะเป็นบ้านไม้ชั้นเดียว บ้านแถวไม้ อาคารพักอาศัยตั้งแต่ 2-5 ชั้น โดยเฉพาะบ้านเช่า หอพัก และอพาร์ทเมนท์ รองลงมาได้แก่บ้านเดี่ยวไม้สองชั้น ด้านขนาดที่อยู่อาศัยจากการสำรวจพบว่าขนาดที่อยู่อาศัยประเภทห้องเช่า หอพัก และอพาร์ทเมนท์ มีขนาดห้องตั้งแต่ 3x3 3x4 และ 4x5 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับราคาของห้องและทำเลที่ตั้ง สภาพที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ยังพุงังไม่ได้มาตรฐานด้านการอยู่อาศัย

ภาพที่ 3.7 ลักษณะที่อยู่อาศัยของชุมชนรุ่งมณีพัฒนา

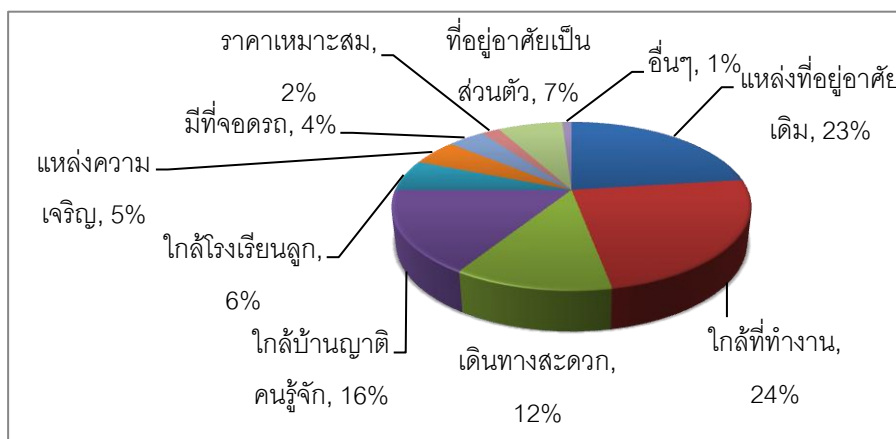
นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ชุมชนโดยเช่าเฉพาะห้องหรือบ้านเป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มผู้บุกเบิก กล่าวคือ สิ่งปลูกสร้างเป็นของตนเอง แต่ไม่มีสัญญาเช่าที่ดินกับสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง และสุดท้ายคือผู้มีสัญญาเช่ามีสิ่งปลูกสร้างเป็นของตนเอง โดยสภาพสิ่งปลูกสร้างในพื้นที่ที่มีและไม่มีสัญญาเช่ามีความแตกต่างกันอย่างมาก ด้านความแออัด และสุขลักษณะ ดังภาพที่ 3.7

ภาพที่ 3.8 สภาพทั่วไปและลักษณะสิ่งปลูกสร้างบริเวณที่มีและไม่มีสัญญาเช่า

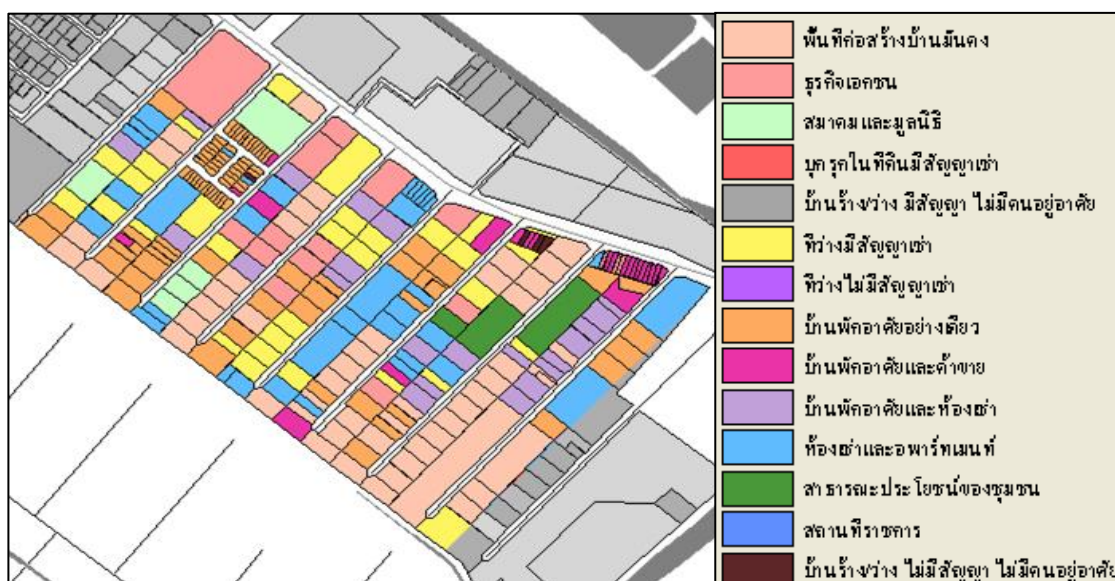
ด้านระยะเวลาการอยู่อาศัย พบว่า ส่วนใหญ่เข้ามาอยู่อาศัยช่วง 1-5 ปี โดยเฉพาะกลุ่มผู้ที่เข้ามาอยู่อาศัยในห้องเช่า บ้านพัก และอพาร์ทเมนท์ ส่วนกลุ่มผู้มีสัญญาเช่า และบุกเบิกมีระยะเวลาการอยู่อาศัยตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป ทั้งนี้เหตุผลในการเลือกที่ตั้งของที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของครัวเรือน จากการศึกษาพบว่า ความคุ้นเคยในการอยู่อาศัย เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยดั้งเดิม และใกล้สถานที่ประกอบอาชีพ เป็นเหตุผลหลักของการเลือกที่ตั้งในการอยู่อาศัยของครัวเรือน รองลงมาคือปัจจัยด้านการเดินทาง คมนาคมสะดวก และใกล้บ้านญาติ คนรู้จัก

แผนภูมิที่ 3.1 ปัจจัยในการเลือกที่อยู่อาศัยของครัวเรือน

จากลักษณะที่อยู่อาศัยและสิ่งปลูกสร้างในชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินในด้านการอยู่อาศัยทั้งบนพื้นที่ที่มีและไม่มีสัญญาเช่ามี โดยสามารถแยกการใช้ประโยชน์ของที่ดินในชุมชน ได้ดังนี้

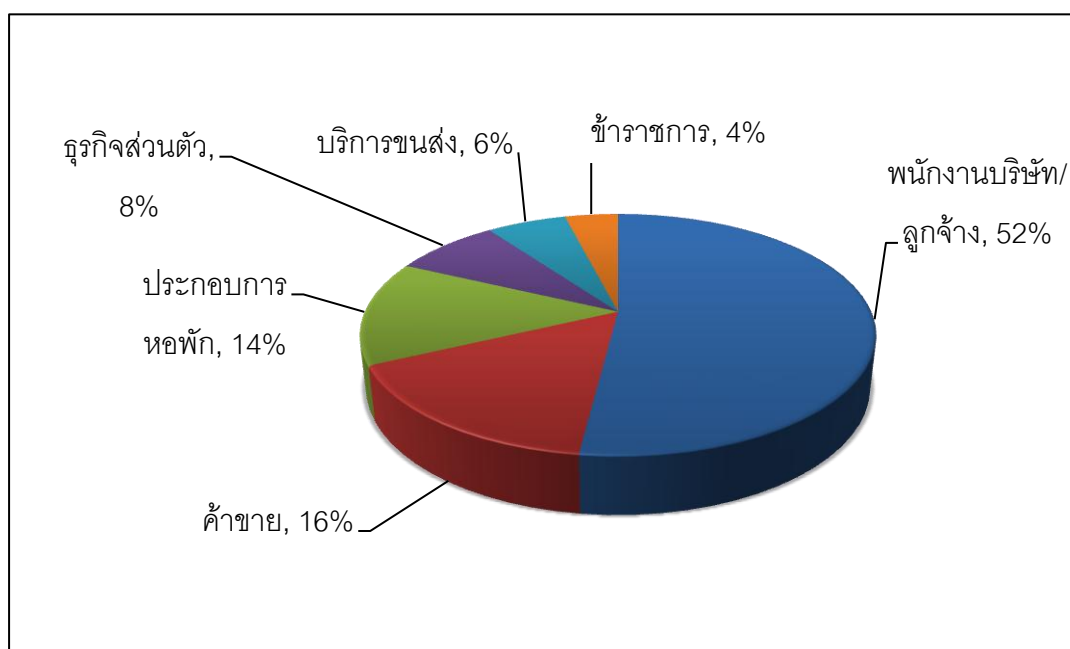
ภาพที่ 3.9 การใช้ประโยชน์ที่ดินในชุมชนรุ่งมณีพัฒนา

3.4 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

จากที่ตั้งของชุมชนรุ่งมณีพัฒนา ซึ่งอยู่บริเวณถนนประชาอุทิศ หรือแยกรามคำแหง 39 ใกล้กับมหาวิทยาลัยรามคำแหง ศูนย์กลางทางการศึกษา แวดล้อมไปด้วยสถานประกอบการ และแหล่งงานต่างๆ จุดหนึ่งในเขตวังทองหลาง ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา จึงเป็นชุมชนที่มีแหล่งที่อยู่อาศัยทั้งหอพัก บ้านเช่า อพาร์ทเมนต์ ซึ่งจากการสำรวจพบว่า บนพื้นที่ชุมชนมีครัวเรือนที่อาศัยอยู่ถึง 1,920 ครัวเรือน ทั้งที่อยู่บนพื้นที่มีสัญญาเช่าและไม่มีสัญญา ชุมชนนี้จึงเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของแรงงานที่เข้ามาประกอบอาชีพ ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของเมือง จากการประกอบอาชีพต่างๆ กลุ่มตัวอย่างของแรงงานที่อยู่อาศัยในชุมชนล้วนมีภูมิลำเนาจากต่างจังหวัด หรือเป็นประชากรแฝง มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่ในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา การประกอบอาชีพส่วนใหญ่ คือ พนักงานบริษัท โรงงาน โรงแรม และห้าง รองลงมาคือ อาชีพค้าขาย และรับจ้างทั่วไป

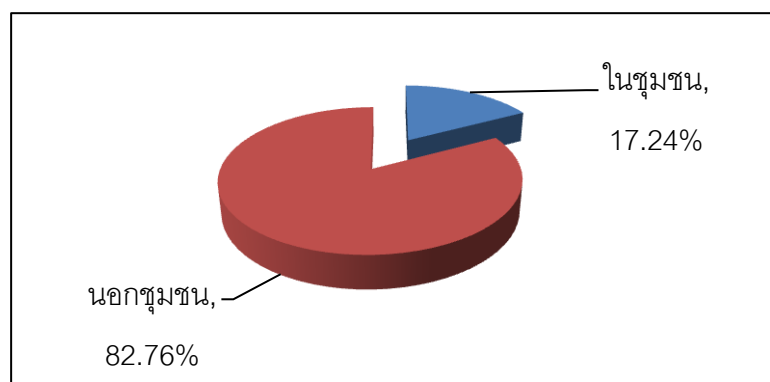
แผนภูมิที่ 3.2 อาชีพของครัวเรือนในชุมชนรุ่งมณีพัฒนา

ด้านระดับรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง อยู่ที่ 10,001 – 20,000 บาทต่อเดือน และรองลงมาอยู่ที่ระดับ 20,001–30,000 บาทต่อเดือน ในขณะที่รายจ่ายของครัวเรือนสูงสุดอยู่ที่ระดับ ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน รองลงมาอยู่ที่ระดับ 10,001 – 20,000 บาท จะเห็นได้ว่าสัดส่วนระหว่างรายได้กับรายจ่ายมีความสัมพันธ์ และสอดคล้องกัน โดยรายจ่ายที่มีสัดส่วนสูงสุดคือ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตของครัวเรือน และค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ รองลงมาคือค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย ซึ่งอยู่ที่ระดับ 1,500 – 2,000 บาทต่อเดือน คิดเป็น 10 – 15% ของรายจ่ายครัวเรือนทั้งหมด

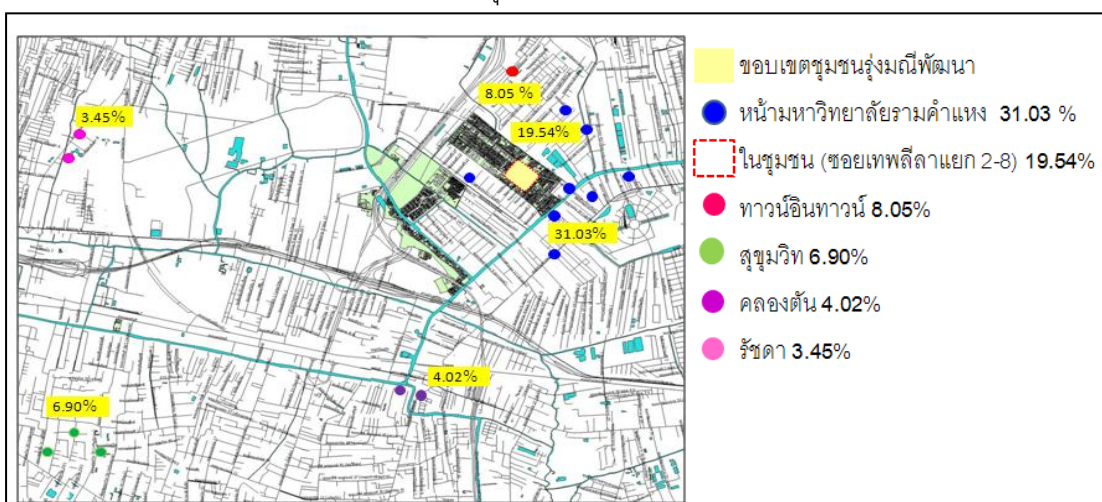
นอกจากนี้ ยังพบว่าขนาดของครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง อยู่ที่ ครัวเรือนละ 3-4 คน โดยมีผู้มีงานทำหรือประกอบอาชีพในครัวเรือนจำนวน 1-2 คน ซึ่งเมื่อพิจารณาด้านสัดส่วนของผู้มีงานทำและผู้ว่างงานของครัวเรือนในชุมชนรุ่งมณีพัฒนา พบว่า มีผู้ว่างงานในครัวเรือนคิดเป็นสัดส่วนถึง 63.54% ซึ่งในบรรดาผู้ว่างงานเหล่านี้ส่วนมากมีสถานภาพเป็นนักเรียน นักศึกษา แม่บ้าน หรือผู้สูงอายุในครัวเรือน นั่นเอง ด้านสัดส่วนแหล่งงานของครัวเรือนในชุมชน คือตั้งแต่ชอยเทพลีลาแยก 2 – 8 คิดเป็น 17.24% ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพนอกชุมชน อยู่ที่ 82.76%

แผนภูมิที่ 3.3 สัดส่วนที่ตั้งแหล่งงานในและนอกชุมชน

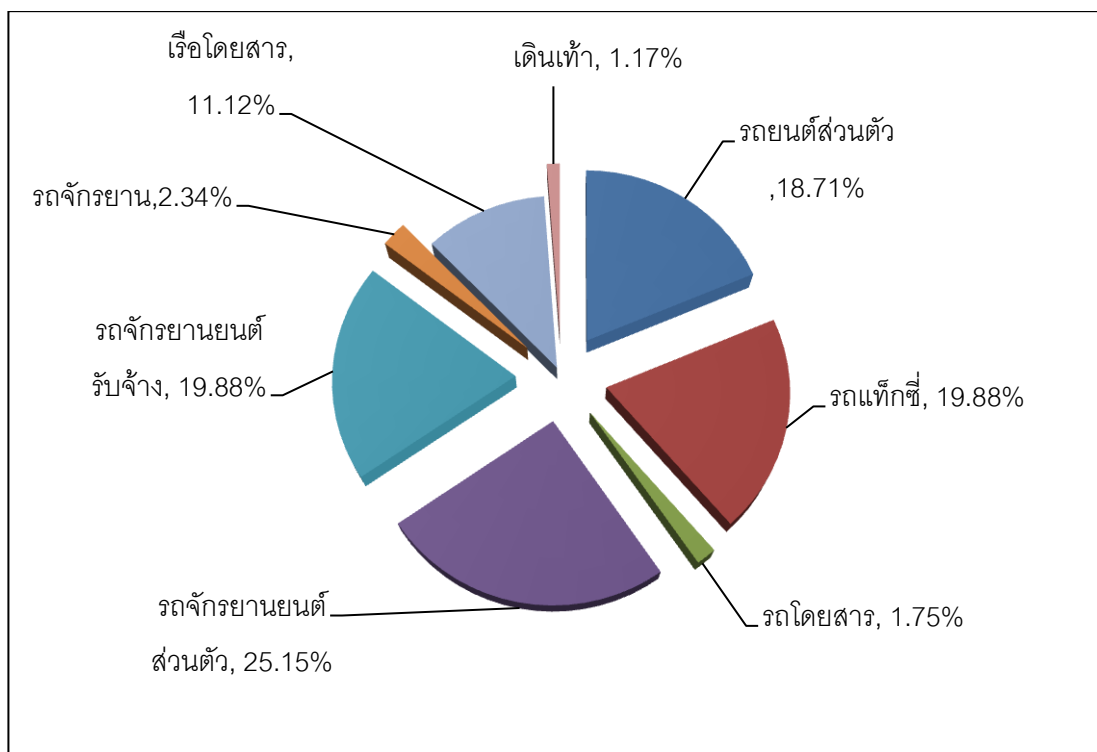

จากข้อมูลที่ตั้งของแหล่งงานที่กลุ่มตัวอย่างเดินทางไปประกอบอาชีพมากที่สุดคือ บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้แก่ ซอยรามคำแหง 43/1, 39, 21, 51/2, ห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์ สาขารามคำแหงและบางกะปิ หน้าโรงเรียนพระยาประเสริฐสุ หน้าโรงเรียนเทพศิลา โรงแรมไดนาสตี โดยคิดเป็นสัดส่วนที่ 31.03 % รองลงมาคือ ในบริเวณชุมชน คือตั้งแต่ซอยเทพศิลาแยก 2 – 8 คิดเป็น 19.54% ทาวอินทาวน์ 8.05% ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า แหล่งงานของครัวเรือนในชุมชนมีที่ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้กับชุมชน กล่าวคือมีรัศมีจากชุมชนประมาณ 5-10 กิโลเมตร ซึ่งจากระยะทางดังกล่าวแรงงานจึงนิยมใช้รถจักรยานยนต์ส่วนตัวในการเดินทางไปประกอบอาชีพ รองลงมาเป็นรถจักรยานยนต์รับจ้าง และรถแท็กซี่ ตามลำดับ

ภาพที่ 3.10 ที่ตั้งแหล่งงานของครัวเรือนในชุมชน

แผนภูมิที่ 3.4 วิธีการเดินทางไปยังแหล่งงานของครัวเรือน

จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนรุ่งมณีพัฒนา ซึ่งมีลักษณะการอยู่อาศัยแบบเช่าช่วง กล่าวคือ เช่าเฉพาะห้อง หรือบ้าน โดยไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย ขนาดของครัวเรือนส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 3-4 คนโดยมีสัดส่วนของคนว่างงานมากกว่าแรงงานในครัวเรือน ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว มีสมาชิกเพียง พ่อ แม่ และลูก ระดับการศึกษาของแรงงานในครัวเรือนไม่สูงมากนักอยู่ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษามากที่สุด อาชีพของแรงงานส่วนใหญ่คือรับจ้าง พนักงานบริษัท รองลงมาคือค้าขาย และมีระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน ตั้งแต่ 1-5 ปี ส่วนครัวเรือนที่มีกรรมสิทธิ์ในสิ่งปลูกสร้างทั้งที่มีและไม่มีสัญญาเช่ามีระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชน 16 ปีขึ้นไป ซึ่งเหตุผลในการเลือกที่อยู่อาศัยของแรงงานคือระยะทางที่ใกล้กับแหล่งงานและความคุ้นเคยในการอยู่อาศัย ชุมชนรุ่งมณีพัฒนาจึงเป็นชุมชนที่อยู่อาศัยของแรงงาน ซึ่งช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจในละแวกชุมชน จากการมีที่ตั้งของแหล่งงานใกล้ชุมชนหรือใกล้กับแหล่งที่อยู่อาศัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเลือกที่อยู่อาศัยของแรงงานผู้มีรายได้น้อย ซึ่งมักเลือกแหล่งที่อยู่อาศัยใกล้กับแหล่งงาน

3.5 กลุ่มการเงินของชุมชน

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ชุมชนรุ่งมณีพัฒนาเป็นชุมชนที่มีกลุ่มทางการเงินที่หลากหลาย ทั้งกลุ่มการเงินเพื่อที่อยู่อาศัย กลุ่มการเงินที่สนับสนุนด้านการประกอบอาชีพ กลุ่มการเงินด้านสวัสดิการ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.5.1 กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนรุ่งมณีพัฒนาเพื่อที่อยู่อาศัย

ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2550 โดยได้รับการส่งเสริมจากสำนักงานทรัพย์สินฯ วัตถุประสงค์ของกลุ่มคือการออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัย ในการนำข้อมูลการออมเสนอขอสินเชื่อจาก พอช. มีการออม 2 ส่วนคือ ออมสมทบ (เพื่อที่อยู่อาศัย) และการออมหุ้น ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิก 305 ราย ยอดเงินของกลุ่ม ณ เดือนมกราคม 2556 เงินออมสมทบเป็นจำนวนเงิน 6,200,000 บาท และเงินหุ้น เป็นจำนวนเงิน 480,000 บาท โดยมีคณะกรรมการบริหารดังนี้

นายวินัย	สิงห์คำ	ประธานกลุ่ม
นายประโยชน์	เล่าอมรสกุล	รองประธาน
นางละเมียด	ยินดีประเสริฐ	เหรัญญิก
นางกัลยาศรี	หมอกมณี	เลขา

3.5.2 กองทุนแม่

ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2553 โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เป็นจำนวนเงิน 18,000 บาท เพื่อใช้ในกิจกรรมต่อต้านยาเสพติด ชุมชนได้บริหารจัดการเพื่อให้สามารถมีงบประมาณในการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยในปัจจุบันมียอดเงินเป็นจำนวนเงิน 30,000 บาท มีจำนวนสมาชิกซึ่งเป็นกลุ่มเยาวชนจำนวน 50 ราย

โดย มีคณะกรรมการบริหารดังนี้		
นายสมบุรณ์	จันทร์ชัย	ประธานกลุ่ม
นางปราณี	ระสาสม	รองประธาน
นางละเมียด	ยินดีประเสริฐ	เหรัญญิก
นางกัลยาศรี	หมอกมณี	เลขา

3.5.3 สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนรุ่งมณีพัฒนา (กองทุนเงินล้าน)

ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2546 ตามนโยบายของรัฐบาลในสมัยนั้น เพื่อให้ชุมชนมีทุนในการประกอบอาชีพ ปัจจุบันชุมชนรุ่งมณีพัฒนาได้ต่อยอดการดำเนินงานของกองทุนในการเป็นแหล่งสินเชื่อเพื่อการประกอบอาชีพ โดยในปัจจุบันมียอดเงิน ณ เดือนมกราคม 2556 เป็นจำนวนเงิน 4,200,000 บาท และเงินหุ้น จำนวน 280,000 บาท จำนวนสมาชิก 335 ราย

โดย มีคณะกรรมการบริหารดังนี้

นางกัลยาศรี	หมอกมณี	ประธานกลุ่ม
นายณรงค์	พุทธสุข	รองประธาน
นายปราโมทย์	สมใจ	เหรัญญิก
นางละเมียด	ยินดีประเสริฐ	เลขา

3.5.4 กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์กองทุนสตรีร่วมพัฒนา

ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2555 โดยมีวัตถุประสงค์ในการเป็นแหล่งสินเชื่อให้กับสมาชิกในชุมชน ที่อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2 สมาชิกสามารถกู้ได้ตั้งแต่ 3,500–5,000 บาทต่อราย โดยรับสมัครสมาชิกเฉพาะสตรีที่อยู่อาศัยในชุมชนเท่านั้น ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิก 71 ราย ยอดเงินออม ณ เดือนมกราคม 2556 เป็นจำนวนเงิน 40,000 บาท

โดย มีคณะกรรมการบริหารดังนี้

นางกัลยาศรี	หมอกมณี	ประธานกลุ่ม
นางสุกัญญา	การะเกด	รองประธาน
นางวรรณภา	สง่าศรี	เหรัญญิก
นางบานเย็น	บุรุชิน	เลขา

3.5.5 ธนาคารชุมชน

ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2556 โดยได้รับการส่งเสริมจากธนาคารออมสิน เป็นประกันภัยขั้นพื้นฐานแบบเงินฝากประเภททรัพย์มั่นคง ซึ่งวัตถุประสงค์เพื่อจัดสวัสดิการให้กับกลุ่มสมาชิกในชุมชนจากการออมเงินตามจำนวนเงินสงเคราะห์ที่เลือกมีระยะเวลาการคุ้มครอง ตามระยะเวลาการออมเงิน ปัจจุบันมีสมาชิก 25 ราย โดยมีผู้ประสานงานคือนางกัลยาศรี หมอกมณี

ภาพที่ 3.10 การเก็บเงินออมของชุมชน

จากการศึกษาพบว่า ชุมชนมีกลุ่มทางการเงินที่ส่งเสริมด้านอาชีพ และสวัสดิการ มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ซึ่ง สิ่งสำคัญที่ชุมชนยังขาดคือ คณะทำงานของชุมชนในกองทุนต่างๆที่ยังขาดกำลังแรงงาน ซึ่งอาจจะเกิดปัญหาในอนาคตหากยังไม่สามารถสรรหาคณะทำงานเข้ามาเรียนรู้งาน และดำเนินงานของกลุ่มต่อไป

บทที่ 4

สภาพที่อยู่อาศัยและความเชื่อมโยงด้านอาชีพ

ในการศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพกับแหล่งที่อยู่อาศัยในชุมชนบนพื้นที่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ กรณีศึกษาชุมชนรุ่งมณีพัฒนา เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร หลังจากศึกษาภาพรวมสภาพการอยู่อาศัย เศรษฐกิจ และสังคมของครัวเรือนที่อยู่อาศัยในชุมชนในบทที่ผ่านมาแล้ว ยังมีประเด็นการศึกษา เพื่ออธิบายความสัมพันธ์กันตามลักษณะของทำเลที่ตั้งของอาชีพ อันจะเป็นการบ่งชี้ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความเชื่อมโยงด้านอาชีพและที่อยู่อาศัย ซึ่งในการพัฒนาชุมชน เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ในบทนี้จึงมีการยกกรณีศึกษาของกลุ่มตัวอย่างกิจการจากภาคทางการและอาชีพ ในส่วนของภาคนอกระบบการ ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ของชุมชน เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ดังกล่าว

4.1 ข้อมูลพื้นฐานของกิจการและอาชีพ

4.1.1 กิจการ

4.1.1.1 บริษัท รอยัลเทค อินเทอร์เน็ต เนชั่นแนล จำกัด

บริษัท รอยัลเทค อินเทอร์เน็ต เนชั่นแนล จำกัด มีที่ตั้งสำนักงานใหญ่อยู่ที่ ซอยลาดพร้าว 94 ถนนลาดพร้าว เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ 10310 และโกดังเก็บสินค้า เลขที่ 359/1-2 ซอยเทพลีลา แยก 6 ถนนรามคำแหง 39 แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ บริษัทประกอบกิจการประเภทจำหน่ายอุปกรณ์ไฟฟ้า อุปกรณ์ต่อพ่วงไอที และคอมพิวเตอร์ โดยมีแหล่งผลิตที่โรงงานในจังหวัดสมุทรสาคร

ภาพที่ 4.1 ที่ตั้งบริษัท รอยัลเทค อินเทอร์เน็ต เนชั่นแนล จำกัด

ที่ตั้งของกิจการอยู่บริเวณซอยเทพลีลาแยก 6

1.1.1.2 ร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง ไทยนิยมเทพลีลา

มีที่ตั้งเลขที่ 369/2 เทพลีลาซอย 7 ถนนรามคำแหง 39 แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ โดยมีจำนวน 2 สาขา คือ สาขาคลองตัน และสาขาราม39 ประกอบกิจการจำหน่ายทั้งปลีกและส่งวัสดุอุปกรณ์ในการก่อสร้างทุกชนิด

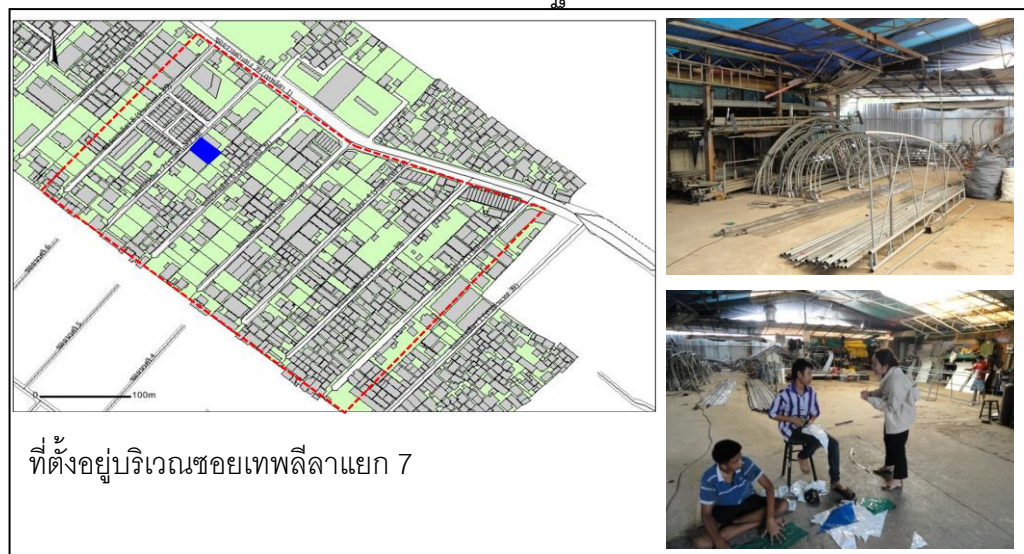
ภาพที่ 4.2 ที่ตั้งร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้างไทยนิยมเทพลีลา

1.1.1.3 โรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ

สถานที่ตั้งกิจการ เลขที่ 371 เทพลีลาแยก 7 ถนนรามคำแหง 39 แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ 10310 ไม่มีสาขา ประกอบกิจการในการประกอบเต็นท์ผ้าใบและกันสาด

ภาพที่ 4.3 ที่ตั้งโรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ

4.1.1.2 พัฒนาการของกิจการ และปริมาณเงินในกิจการ

4.1.1.2.1 บริษัท รอยัลเทค อินเตอร์เนชันแนล จำกัด ปีที่เริ่มกิจการในพื้นที่ชุมชน ปี พ.ศ. 2549 โดยมีรายละเอียดของพัฒนาการกิจการ ดังนี้

ตารางที่ 4.1 พัฒนาการของบริษัท รอยัลเทค อินเตอร์เนชันแนล จำกัด

รายละเอียด	2549	2553	2555
ขนาดที่ดิน	374.81 ตร.ว.	497.94 ตร.ว.	497.94 ตร.ว.
จำนวนแรงงาน	30	40	37
จำนวนเงินลงทุน	1-3 ล้านบาท/เดือน	3-4 ล้านบาท/เดือน	2-4 ล้านบาท/เดือน

4.1.1.2.2 ร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง ไทยนิยมเทพลีลา ปีที่เริ่มกิจการในพื้นที่ชุมชน ปี พ.ศ. 2536

ตารางที่ 4.2 พัฒนาการของร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง ไทยนิยมเทพลีลา

รายละเอียด	2537	2555
ขนาดที่ดิน	419.12 ตร.ว.	419.12 ตร.ว.
จำนวนแรงงาน	17	7
จำนวนเงินลงทุน	2 ล้านบาท/เดือน	1 ล้านบาท/เดือน

4.1.1.2.3 โรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ ปีที่เริ่มกิจการในพื้นที่ชุมชน ปี พ.ศ. 2543
ตารางที่ 4.3 พัฒนาการของโรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ

รายละเอียด	2544	2555
ขนาดที่ดิน	126.67 ตร.ว.	126.67 ตร.ว.
จำนวนแรงงาน	20 คน	8 คน
จำนวนเงินลงทุน	2.7-3.8 แสนบาท/เดือน	2.45-3 แสนบาท/เดือน

เมื่อพิจารณาข้อมูลของกิจการทั้ง 3 พบว่าแนวโน้มทิศทางการเติบโตของกิจการขนาดใหญ่ คือ บริษัท รอยัลเทค อินเตอร์เนชันแนล จำกัด มีทิศทางที่ดีขึ้น ขณะที่กิจการขนาดกลางและขนาดเล็ก อย่างร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้างไทยนิยมเทพลีลา และโรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ มีทิศทางลดลงทั้งด้านแรงงานและปริมาณเงินในกิจการ สรุปพัฒนาการของกิจการทั้งสาม ได้ดังนี้

ตารางที่ 4.4 ทิศทางการเติบโตของ 3 กิจการ

กิจการ	2537	2544	2549	2555
รอยัลเทคฯ			374.81 ตร.ว. แรงงาน 30 คน 1-3 ล้านบาท	497.94 ตร.ว. แรงงาน 37 คน 2-4 ล้านบาท
ไทยนิยมเทพ ลีลา	419.12 ตร.ว. แรงงาน 17 คน 2 ล้านบาท			419.12 ตร.ว. แรงงาน 7 คน 1 ล้านบาท
ฟ้าโบเศรษฐกิจ		126.67 ตร.ว. แรงงาน 20 คน 2.7 - 3.8 แสนบาท/เดือน		126.67 ตร.ว. แรงงาน 8 คน 1.2 - 1.8 แสนบาท/เดือน

4.1.2 แรงงาน

4.1.2.1 บริษัท รอยัลเทค อินเทอร์เน็ต เนชั่นแนล จำกัด มีจำนวนแรงงานในกิจการ ณ วันที่สำรวจจำนวน 37 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ Office พนักงานคลัง และพนักงานจัดส่ง โดยมีแหล่งที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ในละแวกชุมชน ทั้งนี้บริษัทไม่มีสวัสดิการ ด้านที่อยู่อาศัยและการเดินทาง มีรายละเอียดด้านแรงงานของบริษัท ดังนี้

ตารางที่ 4.5 ข้อมูลแรงงานของบริษัท รอยัลเทค อินเทอร์เน็ต เนชั่นแนล จำกัด

ตำแหน่ง	จำนวน (คน)	ระดับการศึกษา	เงินเดือน (บาท)	ที่อยู่
เจ้าหน้าที่ Office	7	ป.ตรี	13,000 - 17,000	รวมค่าเช่า 17, 24
พนักงานคลัง	10	ปวส. - ป.ตรี	9,000 - 11,000	คลองตัน
พนักงานจัดส่ง	20	ม.3 - ม.6/ปวช.	7,000 - 9,000	ชุมชนเทพลีลา ชุมชนน้อมเกล้า

4.1.2.2 ร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้างไทยนิยมเทพลילה

ร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้างไทยนิยมเทพลילה มีแรงงานในกิจการทั้งสิ้น 7 ราย ณ วันที่ทำการสำรวจ โดยประกอบด้วยตำแหน่งงาน คือ ผู้จัดการ เสมียน พนักงานขาย พนักงานบัญชี พนักงานขับรถ และพนักงานบริการ โดยแรงงานของกิจการนี้ส่วนใหญ่มีแหล่งที่อยู่อาศัยในชุมชน กิจการมีสวัสดิการด้านที่พักอาศัย ซึ่งพนักงานสร้างเองโดยอาศัยวัสดุก่อสร้างที่เจ้าของกิจการอนุญาต รายละเอียดแรงงานของกิจการ ดังนี้

ตารางที่ 4.6 ข้อมูลของแรงงาน ร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง ไทยนิยมเทพลילה

ตำแหน่ง	จำนวน (คน)	ระดับ การศึกษา	เงินเดือน (บาท)	ที่อยู่
ผู้จัดการ	1	ปวส.	20,000	ชอยรามคำแหง 24
เสมียน / พนักงานขาย	1	ม.6	9,000	ห้องเช่า บ้านสีฟ้า ชอยเทพลילהแยก7
พนักงานบัญชี	1	ป.ตรี	14,000	พระไชนง
พนักงานขับรถ	1	ป.6	11,000	คลองตัน
พนักงานบริการ	3	ป.6	12,000	สวัสดิการของกิจการ

4.1.2.3 โรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ

โรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ จำนวนแรงงาน 8 คน ณ วันที่ทำการสำรวจ โดยประกอบด้วย ลูกจ้างประจำ 4 คน ลูกจ้างรายวัน 4 คน ซึ่งแรงงานทั้งหมดของกิจการล้วนอาศัยอยู่ในชุมชนรุ่งมณีพัฒนา รวมถึงห้องเช่าซึ่งอยู่ติดกับกิจการ เนื่องจากกิจการมีสวัสดิการด้านที่พักอาศัยเป็นบ้านพักขนาด 3*3 เมตร จำนวน 4 ห้องและมีสวัสดิการด้านอาหาร โดยมีรายละเอียดของแรงงานดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.7 ข้อมูลด้านแรงงาน โรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ

ที่	ตำแหน่ง	ระดับการศึกษา	เงินเดือน (บาท)	ที่อยู่
1	ลูกจ้างประจำ	ม.6	7,000	หอพักบ้านสีฟ้า เทพลีลา 7
2	ลูกจ้างประจำ	ม.6	7,000	สวัสดิการของกิจการ
3	ลูกจ้างประจำ	ม.3	5,000	สวัสดิการของกิจการ
4	ลูกจ้างประจำ	ม.3	5,000	หอพักบ้านสีฟ้า เทพลีลา 7
5	ลูกจ้างรายวัน	ป.6	500 บาท/วัน 3000 - 6000 บาท/เดือน	หอพักบ้านสีฟ้า เทพลีลา 7
6	ลูกจ้างรายวัน	ป.6	500 บาท/วัน 3000 - 6000 บาท/เดือน	สวัสดิการของกิจการ
7	ลูกจ้างรายวัน	ป.6	500 บาท/วัน 3000 - 6000 บาท/เดือน	สวัสดิการของกิจการ
8	ลูกจ้างรายวัน	ป.6	500 บาท/วัน 3000 - 6000 บาท/เดือน	สวัสดิการของกิจการ

จะเห็นได้ว่า ทั้ง 3 กิจการในภาคทางการ มีความเชื่อมโยงภายในชุมชนด้านแรงงาน ซึ่งแรงงานมีแหล่งที่อยู่อาศัยในชุมชนและละแวกชุมชน โดยการเช่าห้อง หรือบ้านอยู่ในบริเวณชุมชน จากการเข้ามาประกอบอาชีพในกิจการดังกล่าว ทั้งนี้มีสัดส่วนของครัวเรือนซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนแล้วเข้ามาประกอบอาชีพในกิจการที่ตั้งอยู่ในชุมชน เป็นสัดส่วนที่น้อยกว่าการได้งานแล้วจึงย้ายเข้ามาอยู่อาศัย ชุมชนรุ่งมณีพัฒนาจึงมีบทบาททั้งแหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งงาน

4.1.3 แหล่งวัตถุดิบ และลูกค้า

4.1.3.1 บริษัท รอยัลเทค อินเตอร์เนชันแนล จำกัด

บริษัท รอยัลเทค อินเตอร์เนชันแนล จำกัด มีจำนวนเงินหมุนเวียนลงทุนในกิจการ จากการจัดซื้อวัตถุดิบ อุปกรณ์ เป็นจำนวนเงิน 2-4 ล้านบาทต่อเดือน โดยมีแหล่งวัตถุดิบและอุปกรณ์อยู่นอกพื้นที่ชุมชน ทั้งนี้ปริมาณของเงินลงทุนขึ้นอยู่กับงานที่ประมูลหรืองานที่พนักงานขายสามารถขายได้ สามารถสรุปปริมาณเงินลงทุนและแหล่งวัตถุดิบของกิจการได้ดังนี้

ตารางที่ 4.8 แหล่งวัตถุดิบบริษัท รอยัลเทค อินเตอร์เนชันแนล จำกัด

แหล่งซื้อวัตถุดิบ	ที่ตั้ง	จำนวน(ครั้งต่อเดือน)	จำนวนเงิน(บาทต่อเดือน)
1.บริษัทอื่นๆ	ทั่วประเทศ	แล้วแต่งานที่ได้	500,000 – 2,000,000
2.ไทยก้าวไกล กรุ๊ป (TGG)	ปทุมธานี	แล้วแต่งานที่ได้	1,000,000 ขึ้นไป
รวม			2,000,000 – 4,000,000

ด้านรายได้จากการจำหน่ายสินค้าของกิจการอยู่ที่ระดับ 3-5 ล้านบาท/เดือน ซึ่งกลุ่มลูกค้าที่ซื้อสินค้าอยู่นอกเขตพื้นที่ชุมชนเช่นเดียวกับแหล่งวัตถุดิบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 4.9 ลูกค้าบริษัท รอยัลเทค อินเตอร์เนชันแนล จำกัด

ลูกค้า	ที่ตั้ง	จำนวน(ครั้งต่อเดือน)	จำนวนเงิน(บาทต่อเดือน)
1.บริษัท	ระยอง	ไม่แน่นอน	1,500,000 – 3,000,000
2.รอยัล สตีล อินดัสตรี	สมุทรสาคร	2	1.5 – 2 ล้านขึ้นไป
รวม			3,000,000 – 5,000,000

จากข้อมูลแหล่งวัตถุดิบและลูกค้าของบริษัท รอยัลเทค อินเตอร์เนชันแนล จำกัด พบว่ามีความเชื่อมโยงอยู่ภายนอกชุมชนเพียงอย่างเดียว เนื่องจากมีแหล่งวัตถุดิบ อยู่นอกพื้นที่ชุมชน เช่นเดียวกับกลุ่มลูกค้า หรือแหล่งจำหน่าย

4.1.3.2 ร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้างไทยนิยมเทพลילה

ร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้างไทยนิยมเทพลילה มีแหล่งวัตถุดิบอยู่นอกพื้นที่ชุมชน ขณะที่แหล่งจำหน่าย หรือลูกค้า พบว่าอยู่ละแวกชุมชนและบริเวณใกล้เคียง รายละเอียดต่อไปนี้ ตารางที่ 4.10 แหล่งวัตถุดิบร้านขายวัสดุก่อสร้างไทยนิยมเทพลילה

แหล่งซื้อวัตถุดิบ	ที่ตั้ง	จำนวน(ครั้ง/เดือน)	จำนวนเงิน(บาทต่อเดือน)
1. ปูน TPI	สำนักงานใหญ่ TPI 26/56 สาทร กทม.	2-3	96,000 – 115,200
2. กระจกเบื้องมุงหลังคาเสาเข็ม	บริษัท กระจกเบื้องไอฟาร์ จำกัด 37 หัวหมาก บางกะปิ กทม.	1	65,000
3. สีทาอาคาร กระจกเบื้องตรา SCG	SCG สำนักงานใหญ่ บางซื่อ กทม.	1	87,000
4. อิฐหินปูนทราย	ตำบลท่าทราย จ.นครปฐม	30	990,000
รวม			1,238,000 – 1,257,200

ตารางที่ 4.11 ลูกค้าของร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้างไทยนิยมเทพลילה

ลูกค้า	ที่ตั้ง	จำนวน(ครั้ง/เดือน)	จำนวนเงิน(บาทต่อเดือน)
1. ผู้รับเหมารายนายศิริระ	แคมป์ก่อสร้างข้าง ร.ร.บดินทรเดชาและ ร.ร.พระยาประเสริฐ	8	256,000 – 264,000
2. ผู้รับเหมารายนายชาติรี	แคมป์ก่อสร้างเลียบบ ทางด่วนรามอินทรา	7-8	221,000 – 232,000
3. ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา	ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา	2	12,000 – 14,000
4. ชุมชนน้อมเกล้า	ชุมชนน้อมเกล้า	4-5	80,000 – 150,000
5. ชุมชนบึงพระราม 9	ชุมชนบึงพระราม 9	7	105,000 – 154,000
6. ลูกค้ารายย่อยอื่นๆ	ทั่วไป	ทุกวัน	500,00 – 800,000
รวม			1,174,000 – 1,614,000

4.1.3.3 โรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ

โรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจมีแหล่งวัตถุดิบ และอุปกรณ์อยู่นอกชุมชน เช่นเดียวกับแหล่งจำหน่าย ซึ่งอยู่นอกพื้นที่ชุมชนเช่นกัน ดังนี้

ตารางที่ 4.12 แหล่งวัตถุดิบของโรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ

ชื่อร้าน	ประเภทวัตถุดิบ/งาน	ที่ตั้ง	จำนวน(ครั้ง/เดือน)	จำนวนเงิน(บาทต่อเดือน)
1.แสงทองผ้าใบ	ผ้าใบ	467/1 ซอย รามคำแหง 39 วังทองกลาง กทม	20	60,000 – 80,000
2.แ ส ง ชั ย ฮาร์ดแวร์	เหล็กแท่ง	105/8-9 นวนินทร์ 55 บึงกุ่ม กทม	10	70,000 – 80,000
3.ศิลปฝ้าย	สกินสีลงผ้าใบ	โชคชัย 4	5-7	100,000 – 180,000
4.หจก. มั่นคง สตีล เซ็นเตอร์	เหล็กชุบ	6/1 ถนนนิมิต ใหม่ มีนบุรี กทม.	1	40,000
รวม				270,000 – 380,000

ตารางที่ 4.13 ลูกค้านៃโรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ

ลูกค้า	สินค้า	ที่ตั้ง	จำนวน(ครั้งต่อเดือน)	จำนวน(บาทต่อเดือน)
1.บ. ไทยประกัน ชีวิต	เต็นท์ขนาด5*8	ส่ ง ส า ข า ต่างจังหวัด	ปีละครั้ง	125,000 – 150,000
2.ลูกค้ารายย่อย	เต็นท์5*12	ชลบุรี ระยอง	3-4 ต่อเดือน	170,000 – 280,000
รวม				295,000 – 430,000

4.1.4 ปัจจัยในการเลือกทำเลที่ตั้ง

จากการศึกษาพบว่ากิจการทั้ง 3 มีปัจจัยในการเลือกที่ตั้งกิจการ ดังนี้

บริษัท รอยัลเทค อินเตอร์เนชันแนล จำกัด ปัจจัยในการเลือกที่ตั้งของกิจการ การคมนาคมสะดวกเข้าถึงง่าย ไม่ไกลจากสำนักงานใหญ่ ซึ่งอยู่ทาวนิอินทาวน์ และยังไม่มีการขยายที่ตั้งกิจการ ขณะที่ไทยนิยมทพลีลา มีปัจจัยในการเลือกที่ตั้งกิจการ จากการคมนาคมสะดวกและค่าใช้จ่ายด้านที่ดินซึ่งถูกกว่าที่สาขาคลองตัน ทำให้ยังไม่มีการขยาย

กิจการ เช่นเดียวกับโรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจมีปัจจัยที่เลือกที่ตั้งในปัจจุบัน แหล่งที่คุ้นเคย ซึ่งดำเนินกิจการมานานและไม่มีแผนย้ายที่ตั้งกิจการ

4.1.2 กลุ่มอาชีพ

4.1.2.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มอาชีพ

4.1.2.1.1 กลุ่มอาชีพ : ร้านขายของชำ

ชุมชนรุ่งมณีพัฒนามีผู้ประกอบการร้านขายของชำในชุมชนรุ่งมณีพัฒนาจำนวน 12 ราย ส่วนใหญ่เป็นร้านขายของชำที่จำหน่ายสินค้า ทั้งอุปโภคและบริโภคในชีวิตประจำวัน เป็นการประกอบกิจการรายย่อยไม่มีสาขา ระยะเวลาการอยู่อาศัยและประกอบกิจการในชุมชน 10 ปีขึ้นไป และประกอบอาชีพในบริเวณที่อยู่อาศัยของตนเอง

ภาพที่ 4.3 ร้านขายของชำ

4.1.2.1.2 กลุ่มอาชีพ : ร้านขายอาหาร

ร้านขายอาหารในชุมชนรุ่งมณีพัฒนา ตั้งแต่ซอยเทพลีลาแยก 2-8 มีจำนวน 17 ร้าน ประกอบด้วย ร้านขายอาหารตามสั่ง โจ๊ก ร้านข้าวมันไก่ ร้านก๋วยเตี๋ยว ร้านส้มตำ เป็นต้น ซึ่งเป็นร้านค้าที่ประกอบกิจการรายย่อย ระยะเวลาในการอยู่อาศัยและประกอบอาชีพในชุมชนส่วน

ใหญ่อยู่ที่ประมาณ 5-10ปีขึ้นไป บริเวณที่ประกอบอาชีพมักประกอบอาชีพในบริเวณที่อยู่อาศัยของตนเอง

4.1.2.1.3 กลุ่มอาชีพ : ขนมโตเกียว

กลุ่มอาชีพขายขนมโตเกียว เป็นกลุ่มอาชีพหนึ่งในชุมชนรุ่งมณีพัฒนาที่มีจำนวนสมาชิกหรือเพื่อนร่วมอาชีพจำนวนมากถึง 17 ราย ลักษณะการประกอบกิจการคือ เป็นการจำหน่ายชุดวัตถุดิบทำขนมโตเกียว โดยมีนายสมหมาย จันทรรัตน์ เป็นผู้จำหน่าย สมาชิกที่ร่วมอาชีพทั้ง 17 ราย มารับซื้อเพื่อไปขายเป็นขนมโตเกียวยกทอดหนึ่ง ซึ่งจำนวนสมาชิกในกลุ่มอาชีพนี้มีแหล่งที่อยู่อาศัยในชุมชน

4.1.2.1.4 กลุ่มอาชีพ : จักรยานยนต์รับจ้าง

กลุ่มอาชีพหนึ่งที่มีความสำคัญในชุมชนรุ่งมณีพัฒนาก็คือ จักรยานยนต์รับจ้างหรือมอเตอร์ไซค์รับจ้าง เนื่องจากการเดินทางในชุมชนซึ่งประกอบด้วยซอยทั้ง 8 ซอยนั้น การเดินทางด้วยจักรยานยนต์รับจ้างก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่สะดวกรวดเร็ว โดยกลุ่มอาชีพนี้มีจุดให้บริการหลักอยู่บริเวณ ต้นซอยเทพลีลาแยก 5 จำนวนสมาชิกเพื่อนร่วมอาชีพทั้งสิ้น 11 ราย โดยอาศัยอยู่ในชุมชนรุ่งมณีพัฒนาและชุมชนใกล้เคียงในพื้นที่ถนนรามคำแหง 39

ภาพที่ 4.5 กลุ่มจักรยานยนต์รับจ้าง

4.1.2.2 ลักษณะการอยู่อาศัยและสถานประกอบการของกลุ่มอาชีพ

4.1.2.2.1 กลุ่มอาชีพ : ร้านขายของชำ

ประเภทสิ่งปลูกสร้างที่ประกอบกิจการหรืออาชีพเป็นร้านขายของชำจากการสำรวจ พบว่า ร้านขายของชำ เป็นการประกอบอาชีพในที่อยู่อาศัย โดยลักษณะที่อยู่อาศัยของร้านขายของชำทั้ง 12 ราย ประกอบด้วย บ้านไม้ชั้นเดียว จำนวน 5 ร้าน อาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ จำนวน 3 ร้าน และตึกชั้นเดียว จำนวน 4 ร้าน มีกรรมสิทธิ์ในสิ่งปลูกสร้างที่ใช้อยู่อาศัยและประกอบอาชีพ จำนวน 6 ราย ยังไม่มีสัญญาเช่า อีก 5 ราย โดยปัจจุบันอยู่ระหว่างการเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง และ 1 ราย เป็นผู้เช่าช่วง กล่าวคือ เช่าบ้านผู้ที่ยังไม่มีสัญญาเช่าอยู่อาศัยและประกอบอาชีพ

4.1.2.2.2 กลุ่มอาชีพ : ร้านขายอาหาร

ลักษณะสิ่งปลูกสร้างของร้านขายอาหารจำนวน 17 ร้านในชุมชนรุ่งมณีพัฒนา ประกอบด้วยสิ่งปลูกสร้างต่อเติมจากที่อยู่อาศัยหรือบริเวณริมถนนในชุมชนเช่นเพิงสังกะสีซึ่งประสบปัญหาในการจัดเก็บอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพและยังเป็นการกีดขวางการจราจรในชุมชน ลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นบ้านไม้ชั้นเดียว จำนวน 5 ราย และห้องแถวไม้ จำนวน 3 ราย ด้านกรรมสิทธิ์สิ่งปลูกสร้าง

4.1.2.2.3 กลุ่มอาชีพ : ขนมโตเกี้ยวเร่

ลักษณะที่อยู่อาศัยของกลุ่มอาชีพ ขนมโตเกี้ยว ซึ่งใช้เป็นสถานที่ในการประกอบชุดขนมโตเกี้ยวขาย มีลักษณะเป็นบ้านเดี่ยวไม้ชั้นเดียวยกพื้นสูง โดยใช้พื้นที่บริเวณชานพักหน้าบ้านในการผสมแป้ง จัดเตรียมวัตถุดิบ และจัดชุดขนมโตเกี้ยว ซึ่งพื้นที่ในการจัดเตรียมดังกล่าวมีขนาดความกว้างประมาณ 1.5 เมตร ยาวประมาณ 4 เมตร โดยชุดขนมโตเกี้ยวดังกล่าวจะจำหน่ายให้กับสมาชิกหรือเพื่อนร่วมอาชีพ ทั้ง 17 ราย ซึ่งทุกคนจะมีพาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปขายขนมโตเกี้ยว คือ จักรยานยนต์ต่อพ่วงด้านที่พักอาศัยของผู้ขายขนมโตเกี้ยว โดยเช่าห้องพักห้องเช่า บ้านเช่า อยู่บริเวณซอยเทพลีลาแยก 2 เพื่อความสะดวกในการซื้อวัตถุดิบ ส่วนบริเวณที่จอดรถจักรยานยนต์ต่อพ่วง ต้องจอดบริเวณริมถนนในซอย ซึ่งก่อส่งผลกระทบต่อการสัญจรในชุมชนและภูมิทัศน์ เนื่องจากที่อยู่อาศัยไม่มีพื้นที่จอดรถ

4.1.2.2.4 กลุ่มอาชีพ : จักรยานยนต์รับจ้าง

ลักษณะที่อยู่อาศัยของกลุ่มอาชีพจักรยานยนต์รับจ้างซึ่งมีสถานที่ในการประกอบอาชีพเป็นเพียงบริเวณต้นซอยเทพลีลาแยก 5 โดยสมาชิกที่ร่วมอาชีพนี้ มีจำนวน 11 ราย มีผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา จำนวน 3 ราย และอาศัยอยู่ในชุมชนใกล้เคียงคือชุมชนทรัพย์สินเก่า 3 ราย ชุมชนทรัพย์สินใหม่ จำนวน 2 ราย และอยู่อาศัยนอกเขตวังทองหลาง จำนวน 2 ราย จากการศึกษาพบว่า ลักษณะที่อยู่อาศัยของกลุ่มอาชีพนี้ ประกอบด้วย บ้านเดี่ยวไม้ชั้นเดียว จำนวน 3 ราย ห้องเช่าจำนวน 4 ราย ห้องแถวไม้ชั้นเดียวจำนวน 3 ราย และบ้านแฝดสองชั้น จำนวน 1 ราย โดยกรรมสิทธิในที่อยู่อาศัย พบว่า มีสัญญาเช่า หรือมีกรรมสิทธิในที่อยู่อาศัย จำนวน 3 ราย ยังไม่มีกรรมสิทธิในที่ดิน หรือยังไม่มีสัญญาเช่า จำนวน 3 ราย และอีก 4 ราย เป็นการเช่าที่อยู่อาศัย

4.1.2.3 ทำเลที่ตั้งของกลุ่มอาชีพ แหล่งลูกค้าและแหล่งวัตถุดิบ

ภาพที่ 4.6 ที่ตั้งกลุ่มอาชีพร้านขายของชำ จำนวน 12 ร้าน ร้านขายอาหาร จำนวน 17 ร้าน

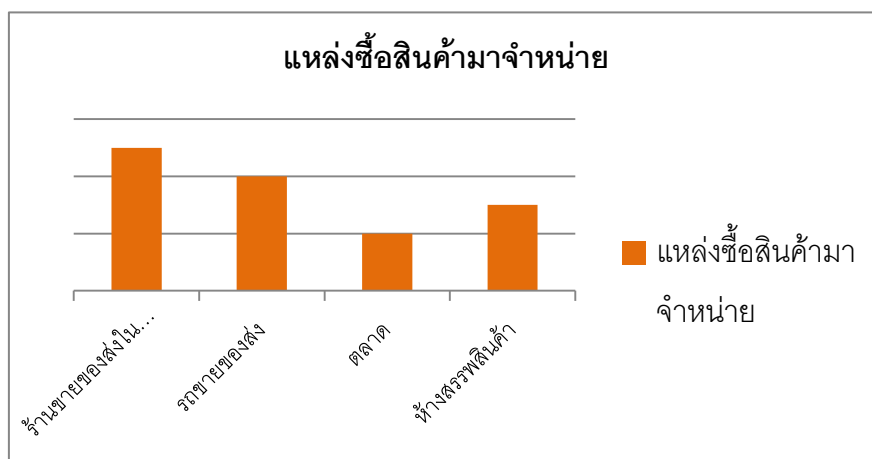

4.1.2.3.1 กลุ่มอาชีพ: ร้านขายของชำ

ทำเลที่ตั้งของร้านขายของชำ มีการกระจายตัวอยู่ทั่วไป พบว่า ซอยเทพลีลาแยก 2 และ 4 มีจำนวนร้านขายของชำมากที่สุด ลูกค้าที่มาซื้อของใช้ในครัวเรือนจากร้านขายของชำ คือ กลุ่มผู้มาเช่าบ้านอยู่ในชุมชน ขณะที่แหล่งซื้อสินค้ามาจำหน่ายของร้านขายของชำ คือ ร้านค้าขายส่งหน้าซอยเทพลีลาแยก 4 รองลงมาคือรถขายสินค้าที่เข้ามาเร่ขายในชุมชน

4.1.2.3.2 ร้านขายอาหาร โดยมากมีการกระจายตัวอยู่บริเวณหน้าถนน รามคำแหง 39 จากการศึกษพบว่า ลูกค้าที่มาซื้ออาหาร คือ กลุ่มผู้มาเช่าบ้านอยู่ในชุมชน ทั้งที่อาศัยอยู่ในหอพัก บ้านเช่า และอพาร์ทเมนท์ ส่วนร้านขายอาหาร แหล่งซื้อวัตถุดิบเพื่อนำมา ประกอบอาหารขาย ที่นิยมไปซื้อมากที่สุดคือ ตลาดสดบางกะปิ

แผนภูมิที่ 4.1 แหล่งซื้อสินค้าของร้านขายของชำ

4.1.2.3.3 กลุ่มอาชีพ : ชายชนมโตเกี่ยวเร่ ทำเลที่ตั้งด้านที่อยู่อาศัยของกลุ่มอาชีพนี้ อยู่บริเวณบ้านเช่าท้ายซอยเทพลีลาแยก 2 แหล่งวัตถุดิบของกลุ่มอาชีพนี้ อยู่นอกชุมชน คือ ตลาดสดบางกะปิ เช่นเดียวกับแหล่งลูกค้า ซึ่งอยู่นอกชุมชนเช่นกัน

4.1.2.3.4 กลุ่มอาชีพ : จักรยานยนต์รับจ้างทำเลที่ตั้งของกลุ่มอาชีพรถจักรยานยนต์รับจ้าง บริเวณต้นซอยเทพลีลาแยก 5 ซึ่งอยู่กึ่งกลางระหว่างพื้นที่ในชุมชน และเป็นบริเวณที่ครวเรือนี่เข้ามาอยู่อาศัยประเภท หอพัก บ้านเช่ามากที่สุด จากการศึกษพบว่า แหล่งลูกค้าที่ใช้บริการมากที่สุดคือ ครวเรือนชุมชน โดยเส้นทางที่ลูกค้าใช้บริการบ่อยที่สุดคือ จากในชุมชนไปบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยรามคำแหง

ภาพที่ 4.7 ที่ตั้งของกลุ่มอาชีพจักรยานยนต์รับจ้าง

4.1.2.4 ปริมาณรายได้และรายจ่ายของกลุ่มอาชีพ

4.1.2.4.1 กลุ่มอาชีพ : ร้านขายของชำ ร้านขายอาหาร และขนมโตเกียว

ปริมาณรายได้และรายจ่ายของร้านขายของชำ ร้านขายอาหาร และขนมโตเกียว

จากการสัมภาษณ์สามารถแยกออกเป็นแหล่งซื้อและแหล่งจำหน่ายได้ดังนี้

ตารางที่ 4.14 แหล่งสินค้าและแหล่งจำหน่ายร้านขายของชำ : ร้านขายของส่งชอย 4

แหล่งซื้อ	จำนวนเงิน(บาท/เดือน)	แหล่งจำหน่าย	จำนวนเงิน(บาท/เดือน)
รถขายสินค้า	47,000 – 54,000	ร้านขายของชำ ชอย 2	
เซลล์ขายสินค้า	8,000 – 10,000	ร้านขายของชำ ชอย 3	
		ร้านขายของชำ ชอย 4	
		ร้านขายของชำ ชอย 6	
		ร้านขายของชำ ชอย 8	
		ร้านขายอาหารในชุมชน	
รวม	55,000 – 64,000	รวม	60,000 – 75,000

ตารางที่ 4.15 แหล่งสินค้าและแหล่งจำหน่ายร้านขายของชำ และร้านขายอาหาร

แหล่งซื้อ	จำนวนเงิน(บาท/เดือน)	แหล่งจำหน่าย	จำนวนเงิน(บาท/เดือน)
ร้านขายของส่งชอย 4	17,000 - 26,000	ครัวเรือนที่อาศัยอยู่	
รถขายสินค้า	6,000 – 8,500	ในชุมชนตั้งแต่ชอย	
ตลาดบางกะปิ	3,300 – 5,700	เทพลีลาแยก 2 – 8	
แม่คโคร์ บางกะปิ	1,500 – 3,600		
รวม	27,800 – 43,800	รวม	30,800 – 51,000

ตารางที่ 4.16 แหล่งสินค้าและแหล่งจำหน่ายขนมโตเกียว

แหล่งซื้อ	จำนวนเงิน(บาท/เดือน)	แหล่งจำหน่าย	จำนวนเงิน(บาท/เดือน)
ตลาดบางกะปิ	120,000 – 170,000	หน้า ม.รามคำแหง	148,250 – 191,000
แม่คโคร์ บางกะปิ	146,000 – 168,000	สยามสแควร์ชอย 3,5,6	111,150 – 120,600
ร้านขายของส่งชอย 4	26,000 – 31,000	รัชดา พระราม 9	91,150 - 93,000
		พญาไท รามน้ำ	45,600 – 61,200
รวม	292,000 – 369,000	รวม	396,150 – 465,800

4.1.2.4.2 กลุ่มอาชีพ : จักรยานยนต์รับจ้าง

ปริมาณรายได้และรายจ่ายของกลุ่มอาชีพ จักรยานยนต์รับจ้าง จากการสัมภาษณ์สามารถแยกได้ดังนี้

ตารางที่ 4.17 รายได้ของกลุ่มอาชีพจักรยานยนต์รับจ้าง

ประเภทรายได้	จำนวน(บาท/เดือน)	ประเภทค่าใช้จ่าย	จำนวน(บาท/เดือน)
จักรยานยนต์รับจ้าง	11,200 – 12,090	ค่าใช้จ่ายส่วนตัว	5,305 – 5,110
		ค่าน้ำมัน	4,630 – 5,000
		ค่าดูแลรถ	634 – 1,000
รวม	11,200 – 12,090	รวม	10,570 – 11,110

โดยค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ ได้แก่ ค่าน้ำมัน ค่าดูแลรักษาโรค คิดเป็น 49.80 – 54.01 % เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายทั้งหมด เมื่อพิจารณาสัดส่วนระหว่างรายได้และค่าใช้จ่ายของกลุ่มอาชีพจักรยานยนต์รับจ้างพบว่า ปริมาณรายได้และค่าใช้นั้นมีประมาณที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์พบว่าอาชีพจักรยานยนต์รับจ้างมีระยะเวลาการทำงานแบ่งออกเป็นสองช่วง คือ ในช่วงระยะเวลา 6 โมงเช้า ถึง 12.00 น. และ 15.00 - 19.00 น.

4.1.3 กลุ่มอาชีพ : ผู้ประกอบการหอพัก

ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา มีจำนวนผู้ประกอบการหอพักทั้งสิ้น 79 ราย โดยอยู่ในพื้นที่ที่มีสัญญาเช่า 61 และ 18 รายในพื้นที่ที่ยังไม่มีสัญญาเช่า ทั้งนี้ พบว่ามีถึง 38 รายที่โดยเจ้าของสิ่งปลูกสร้างไม่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่ของชุมชน เพียงแต่ประกอบการเป็นหอพัก บ้านเช่า และอพาร์ทเมนต์ให้เช่า โดยในการศึกษาได้สัมภาษณ์ผู้ประกอบการหอพักทั้งสิ้น จำนวน 23 ราย คิดเป็น 30% ของประชากรผู้ประกอบการหอพัก บ้านเช่าทั้งหมด โดยเป็นผู้มีสัญญาเช่า จำนวน 35 ราย และผู้ไม่มีสัญญาเช่าจำนวน 9 ราย จากการสัมภาษณ์พบว่า ปีที่เริ่มประกอบการ ส่วนใหญ่เริ่มกิจการในช่วงประมาณ พ.ศ. 2528-2535 ลักษณะการประกอบการเป็นรายย่อย โดยเฉพาะบ้านเช่า ซึ่งมักเป็นลักษณะของการแบ่งห้องให้เช่าโดยเจ้าของพักอาศัยอยู่ด้วย ส่วนอพาร์ทเมนต์ที่ผู้ประกอบการมักไม่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชน เป็นเพียงการเช่าเพื่อหาประโยชน์ในการดำเนินกิจการ

ภาพที่ 4.8 รูปแบบหอพัก บ้านเช่า และอพาร์ทเมนต์

ประเภทที่อยู่อาศัยหรือสิ่งปลูกสร้างของผู้ประกอบกิจการหอพัก บ้านเช่าและอพาร์ทเมนท์ มีลักษณะแตกต่างกันไป โดยสามารถพื้นที่ที่มีสัญญาเช่าจะมีสภาพของที่อยู่อาศัยที่ได้มาตรฐานมากกว่าพื้นที่ที่ไม่มีสัญญาเช่า ซึ่งมักเป็นบ้านไม้ชั้นเดียวยกพื้นสูง มีปัญหาขยะ และน้ำท่วมขัง ทั้งนี้สามารถแบ่งประเภทสิ่งปลูกสร้างและรายละเอียดได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.18 ประเภทอาคารของผู้ประกอบการหอพัก บ้านเช่า อพาร์ทเมนท์

ประเภทอาคาร	จำนวน (หลัง)	จำนวนห้อง (ต่อหลัง)	ขนาดห้อง (เมตรxเมตร)	สิ่งอำนวยความสะดวก ในห้องพัก
ห้องแถวไม้	1	3-5	2x3 , 3x4	ไม่มี
บ้านไม้ชั้นเดียว	4	2-3	3x4 , 4x5	ไม่มี
บ้านไม้สองชั้น	4	4-5	3x4	ไม่มี
ตึกชั้นเดียว	1	4-5	3x4	ไม่มี
ครึ่งตึกครึ่งไม้สองชั้น	4	15-18	4x5	ไม่มี
ตึกสองชั้น	6	14-16	4x5	พัดลม , แอร์ , เตียง , โต๊ะ เครื่องแป้ง , ตู้เสื้อผ้า
ตึกสามชั้น	2	25-40	4x5	พัดลม , แอร์ , เตียง , โต๊ะ เครื่องแป้ง , ตู้เสื้อผ้า
ตึกสี่ชั้น	1	50 ขึ้นไป	4x5	พัดลม , แอร์ , เตียง , โต๊ะ เครื่องแป้ง , ตู้เสื้อผ้า
รวม	23			

ภาพที่ 4.9 ที่ตั้งกลุ่มอาชีพ ผู้ประกอบการหอพัก

ทำเลที่ตั้งของกลุ่มอาชีพผู้ประกอบการหอพัก มีการกระจายตัวอยู่ในทั่วไปในซอยเทศบาลแยก 2 – 8 โดยกระจุกตัวอย่างหนาแน่นบริเวณซอย 2 3 4 และ 5 โดยเฉพาะซอย 5 ซึ่งมีอพาร์ทเมนต์ขนาดใหญ่ มีจำนวนห้องมากกว่า 100 ห้องตั้งอยู่ จากการศึกษาพบว่า ผู้พักอาศัยที่มาเช่าหอพัก บ้านเช่า โดยมากเข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนเป็นระยะเวลาประมาณ 1-5 ปี โดยเข้ามาอยู่อาศัยเพื่อประกอบอาชีพ พนักงานบริษัท รับจ้าง ในบริเวณรัศมีจากที่ตั้งที่อยู่อาศัย ช่วง 3-5 กิโลเมตร กล่าวคือ ประกอบอาชีพบริเวณใกล้ที่อยู่อาศัย

กลุ่มอาชีพ : ผู้ประกอบการหอพัก

รายได้และรายจ่ายของผู้ประกอบการหอพัก สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนคือ ผู้ที่มีสัญญาเช่าและไม่มีสัญญาเช่า ดังนี้

ตารางที่ 4.19 รายได้และรายจ่าย ผู้ประกอบกิจการหอพัก

ผู้ประกอบการอาชีพ	รายได้	จำนวน(บาท/เดือน)	ค่าใช้จ่าย	จำนวน(บาท/เดือน)
ผู้มีสัญญาเช่า	ค่าเช่าห้องใน กิจการขนาดเล็ก 3-20 ห้อง	16,000-19,500	ค่าเช่าที่ดิน	1,120 - 4,200
			ค่าขยะ	120
			ค่าเคเบิล	1,000
รวม	2,240-5,320			
ผู้มีสัญญาเช่า	ค่าเช่าห้องใน กิจการขนาดกลาง 25-40 ห้อง	22,000-32,000	ค่าเช่าที่ดิน	6,400 - 9,870
			ค่าขยะ	120
			ค่าเคเบิล	1,000
รวม	7,520-10,990			
ผู้มีสัญญาเช่า	ค่าเช่าห้องใน กิจการขนาดใหญ่ 50ห้องขึ้นไป	280,000-340,000	ค่าเช่าที่ดิน	10,000-38,985
			ค่าขยะ	600
			ค่าเคเบิล	1,000
รวม	11,600-40,585			
ผู้ไม่มีสัญญาเช่า	ค่าเช่าห้อง (3-20 ห้อง)	7,200 - 18,000	ค่าขยะ	20
			ค่าเคเบิล	500 - 1,000
			รวม	520 - 1,020

4.2 ความเชื่อมโยงด้านอาชีพ

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการศึกษาความเชื่อมโยงทางอาชีพ สามารถวัดระดับความเชื่อมโยงได้จาก 3 ปัจจัย ดังต่อไปนี้

4.2.1 แหล่งซื้อวัตถุดิบ ผู้ส่งปัจจัยการผลิต และจำนวนลูกค้า

จากกลุ่มตัวอย่างที่มีกลุ่มผู้ส่งปัจจัยการผลิตและจำนวนลูกค้าตามขนาดของกิจการ พบว่า

4.2.1.1 กลุ่มกิจการ

บริษัท รอยัลเทค อินเตอเนชันแนล จำกัด มีผู้ส่งปัจจัยการผลิตหรือแหล่งซื้อวัตถุดิบ รวมถึงลูกค้าจากภายนอกชุมชน โดยโรงงานที่เป็นแหล่งผลิตสินค้าของบริษัทอยู่ในจังหวัด ปทุมธานีเป็นหลัก ส่วนแหล่งจำหน่ายสินค้าอยู่ในจังหวัดระยอง สมุทรสาคร และตามงานที่ประมูล ได้ โดยความเชื่อมโยงภายในชุมชนคือ แรงงาน การที่บริษัทมาตั้งอยู่ในพื้นที่ชุมชน เป็นการสร้าง งานให้กับผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนและบริเวณใกล้เคียง โดยพิจารณาจำนวนแรงงานที่อยู่ในกิจการ ประกอบด้วยครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนรุ่งมณีพัฒนา ถึง 35% จากแรงงานทั้งหมด ดังนั้นความ เชื่อมเชื่อมโยงบริษัท ฯ เมื่อพิจารณาด้านผู้ส่งปัจจัยการผลิต และลูกค้า พบว่ามีความเชื่อมโยง ภายนอกชุมชน มากกว่าการเชื่อมโยงภายในชุมชน โดยมีปัจจัยในการเลือกที่ตั้งกิจการ จากเหตุผล ด้านการคมนาคมที่สะดวก เข้าถึงง่าย รวมถึงปัจจัยด้านราคาเช่าที่ดิน

ร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง ไทยนิยมเทพลีลา มีผู้ส่งวัตถุดิบอยู่ภายนอกชุมชน กล่าวคือ ซื้อวัสดุและอุปกรณ์การก่อสร้าง จากแหล่งผลิตภายนอกชุมชน ซึ่งมีรัศมีตั้งแต่ 10 กิโลเมตรขึ้นไป ขณะที่ลูกค้าที่ซื้อสินค้าจากร้านคือ ผู้รับเหมาก่อสร้างในชุมชน และผู้รับเหมาในชุมชนใกล้เคียง บนถนนรามคำแหง 39 ซึ่งใช้ในการก่อสร้างโครงการบ้านมั่นคง เช่น ชุมชนน้อมเกล้า ชุมชนรุ่งมณี พัฒนา เป็นต้น ซึ่งผู้รับเหมาในชุมชนและชุมชนรอบนอกถือเป็นสัดส่วนที่เยอะที่สุดเมื่อเทียบกับ ปริมาณรายได้ของกิจการ ตามมาด้วยผู้รับเหมาที่อยู่ในบริเวณรัศมี 5 กิโลเมตรเป็นต้นไป ดังนั้น สามารถพิจารณาได้ว่า ระดับความเชื่อมโยงของร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง เมื่อพิจารณาจาก แหล่ง จำหน่ายสินค้า และลูกค้า ร้านไทยนิยมเทพลีลา มีความเชื่อมโยงในชุมชนด้านลูกค้ามากกว่า แหล่งจำหน่ายสินค้าที่กิจการไปซื้อมาจำหน่าย กล่าวได้ว่า กิจการเปรียบเหมือนศูนย์กลางการ กระจายสินค้า จากแหล่งผลิตใหญ่ มายังลูกค้ารายย่อยในชุมชนและบริเวณใกล้เคียง

โรงงานประกอบเต็นท์ ผ้าใบเศรษฐกิจ แหล่งวัตถุดิบส่วนใหญ่อยู่ภายนอกชุมชน โดยมีแหล่ง วัตถุดิบที่อยู่ในบริเวณที่ใกล้ที่สุดคือ แหล่งจำหน่ายผ้าใบ ซึ่งอยู่ในบริเวณถนนรามคำแหง 39 ในขณะที่ผู้ส่งปัจจัยการผลิตรายอื่นๆ อยู่ในระยะตั้งแต่ 7 กิโลเมตรเป็นต้นไป ด้านที่ตั้งของลูกค้า ร้อยละ 90 เป็นลูกค้าจากต่างจังหวัด เช่น ระยอง ชลบุรี และทั่วประเทศ ตามสาขาของบริษัท ไทยประกันชีวิต ซึ่งเป็นลูกค้าหลักของกิจการ จากการสัมภาษณ์พบว่า โรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบ

ดังกล่าว มีความเชื่อมโยงกับผู้ส่งปัจจัยการผลิต และลูกค้า ภายนอกชุมชนมากกว่า โดยแทบจะไม่มี ความเชื่อมโยงภายในชุมชน ยกเว้นด้านแรงงาน เพียงอย่างเดียว โดยมีปัจจัยในการเลือกทำเลที่ตั้งมาจากเหตุผลด้านการคมนาคม และค่าเช่าที่ดินซึ่งมีราคาต่ำกว่าบริเวณอื่น รวมถึงการเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยดั้งเดิม

4.2.1.2 กลุ่มอาชีพ

ร้านขายของชำ ร้านขายอาหาร ขนมโตเกียว

เมื่อพิจารณาจากผู้ส่งปัจจัยการผลิตหรือแหล่งซื้อวัตถุดิบ และจำนวนลูกค้าของกลุ่มอาชีพขายของชำ กลุ่มอาชีพขายอาหาร และกลุ่มอาชีพขายขนมโตเกียว พบว่า ร้านขายของชำ ซึ่งเป็นประเภทขายส่ง มีแหล่งซื้อวัตถุดิบจากภายนอกชุมชน ด้านร้านขายปลีกย่อยในชุมชนมีแหล่งซื้อสินค้าจากร้านขายส่งในชุมชนซึ่งอยู่บริเวณซอย 4 และมีลูกค้าหลักคือครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชน โดยพบว่า บริเวณที่มีหอพัก บ้านเช่า อพาร์ทเมนต์ ตั้งอยู่จะมีจำนวนของกลุ่มอาชีพผู้ประกอบการร้านขายของชำ เป็นจำนวนมาก เช่น ซอยเทพลีลาแยก 2 ซึ่งมีร้านขายของชำอยู่ถึง 5 ร้าน จากทั้งชุมชน ซึ่งมีถึง 12 ร้าน กล่าวได้ว่า ร้านขายส่งและขายปลีกมีความเชื่อมโยงภายนอกชุมชนจากการซื้อสินค้านอกชุมชน และมีความเชื่อมโยงภายในชุมชนจากแหล่งลูกค้าที่เป็นครัวเรือนในชุมชน เช่นเดียวกับ กลุ่มอาชีพขายอาหารซึ่งมีแหล่งวัตถุดิบภายนอกชุมชน อันได้แก่ตลาดสดบางกะปิ ห้างสรรพสินค้า เป็นต้น จึงมีความเชื่อมโยงภายนอกชุมชนมากกว่าในชุมชน ด้านแหล่งวัตถุดิบ แต่มีความเชื่อมโยงในชุมชนด้านแหล่งจำหน่ายและลูกค้า ขณะที่ผู้ประกอบการอาชีพขายขนมโตเกียวซึ่งเป็นกลุ่มอาชีพขายเร็ว ที่มีจำนวนสมาชิก หรือเพื่อนร่วมอาชีพ จำนวนมากที่สุดในชุมชนนั้น มีความเชื่อมโยงภายนอกชุมชนมากกว่าภายใน โดยกลุ่มลูกค้าในอยู่ภายนอกชุมชน

จักรยานยนต์รับจ้าง เมื่อพิจารณาจากปริมาณลูกค้าของกลุ่มอาชีพจักรยานยนต์รับจ้าง พบว่าลูกค้าส่วนใหญ่คือครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชน และชุมชนใกล้เคียง กล่าวได้ว่าอาชีพดังกล่าวเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองด้านการคมนาคมของครัวเรือนที่เข้ามาอยู่อาศัยในชุมชน นอกจากนี้ผู้ประกอบการอาชีพดังกล่าวยังอาศัยอยู่ในชุมชน และชุมชนใกล้เคียง ซึ่งถือได้ว่ามีความเชื่อมโยงทั้งด้านแหล่งงานและที่อยู่อาศัย

ผู้ประกอบการหอพัก

จำนวนลูกค้าของกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพ หอพัก บ้านเช่า และอพาร์ทเมนท์ ในชุมชน รุ่งมณีพัฒนา ได้แก่แรงงานหรือครัวเรือนที่เข้ามาประกอบอาชีพในชุมชนและบริเวณใกล้เคียง โดยจากการสัมภาษณ์ครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในหอพัก บ้านเช่า และอพาร์ทเมนท์พบว่า มีสัดส่วนระหว่าง

ครัวเรือนที่เข้ามาอยู่อาศัยและทำงานในชุมชนคือตั้งแต่แยกเทพลีลาซอย 2-8 คิดเป็น 17.24% ขณะที่ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพนอกชุมชน คิดเป็น 82.76 % จากสัดส่วนดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการประกอบอาชีพ หอพัก บ้านเช่า อพาร์ทเมนท์ เป็นการสร้างที่อยู่อาศัยเพื่อรองรับแรงงานที่ประกอบอาชีพอยู่ในบริเวณละแวกชุมชน ซึ่งพิจารณาได้จากระยะทางของแหล่งงาน พบว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชน ระยะทางของแหล่งงานในรัศมี 5-10 กิโลเมตร จากชุมชน โดยบริเวณแหล่งงานที่มีผู้ประกอบอาชีพสูงที่สุดจากการสัมภาษณ์คือ บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยรามคำแหง ตั้งแต่ซอยรามคำแหง 21 ถึง 51/2

4.2.2 ปริมาณเงิน

เมื่อพิจารณาด้านปริมาณเงินของกิจการและกลุ่มอาชีพ จะพบว่านอกจากเรื่องกลุ่มลูกค้าแหล่งวัตถุดิบแล้ว ปริมาณเงินยังเป็นปัจจัยหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงระดับความเชื่อมโยงของกิจการและอาชีพ ดังรายละเอียด ดังนี้

บริษัท รอยัลเทค อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด มีปริมาณเงินในการลงทุนของกิจการอยู่ที่ระดับ 2 ล้านถึง 4 ล้านในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการประกอบกิจการ ด้านรายได้อยู่ที่ระดับ 3 ล้านถึง 5 ล้าน ซึ่งเป็นความเชื่อมโยงภายนอกชุมชนมากกว่าในชุมชนเมื่อเทียบกับปริมาณเงินที่จ่ายให้กับพนักงานซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชน จึงกล่าวได้ว่า กิจการมีระดับความเชื่อมโยงภายนอกชุมชนหรือก่อให้เกิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของเมืองมากกว่าในชุมชน

ร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้างไทยนิยมเทพลีลา มีปริมาณเงินในการลงทุนซื้อวัตถุดิบจากภายนอกชุมชน ต่อเดือนเป็นจำนวนเงิน 1,238,000 – 1,257,200 บาท/เดือน โดยมีปริมาณเงินที่ซื้อวัสดุประเภท อิฐ หิน ปูนทราย จากตำบลท่าทราย จังหวัดนครปฐมในปริมาณที่เยอะที่สุด ขณะที่ด้านรายได้ของกิจการอยู่ที่ 1,174,000 – 1,614,000 บาทต่อเดือน ซึ่งเมื่อพิจารณาจะพบว่าปริมาณเงินที่ได้รับจากการขายวัสดุก่อสร้างในการก่อสร้างนั้น มาจากการจำหน่ายให้กับช่างหรือผู้รับเหมาที่อยู่ในละแวกชุมชน ซึ่งมีการดำเนินการก่อสร้างในชุมชน จึงถือได้ว่า มีความเชื่อมโยงในชุมชนด้านการเป็นแหล่งกระจายสินค้านั่นเอง

โรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ เมื่อพิจารณาปริมาณเงินพบว่า โรงงานมีความเชื่อมโยงภายนอกชุมชนมากกว่าในชุมชน เนื่องจากแหล่งวัตถุดิบมีการนำเข้าจากนอกชุมชนซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่ไกลจากชุมชน นอกจากนั้นปริมาณเงินด้านรายได้ก็ยังเชื่อมโยงในพื้นที่ต่างจังหวัด และมากกว่าในชุมชนเมื่อเทียบกับค่าแรง จึงกล่าวได้ว่าเมื่อพิจารณาด้านปริมาณเงิน เพื่อบ่งชี้ระดับความเชื่อมโยงนั้น กิจการมีความเชื่อมโยงภายนอกมากกว่าในชุมชน

กลุ่มอาชีพ : ชายของชำ ชายอาหาร และขนมโตเกียวเร็ว ปริมาณเงินที่หมุนเวียนอยู่ในกิจการ มีความเชื่อมโยงภายในกลุ่มอาชีพเพื่อนสมาชิกมากกว่านอกชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มชายของชำรายย่อยในชุมชน มีความเชื่อมโยงกับร้านขายของส่งในชุมชนมากกว่านอกชุมชน เมื่อพิจารณาจากปริมาณเงินที่เชื่อมโยงกัน ขณะที่ความเชื่อมโยงในปริมาณรายได้ ก็มีความเชื่อมโยงในชุมชน ด้านลูกค้าที่ซื้อสินค้าจากร้าน จึงกล่าวได้ว่า ร้านขายของชำ ร้านขายอาหาร และขนมโตเกียว มีความเชื่อมโยงในชุมชนมากกว่าภายนอก

กลุ่มอาชีพ : จักรยานยนต์รับจ้าง พิจารณาจากปริมาณเงินของผู้ประกอบอาชีพจักรยานยนต์รับจ้างพบว่า มีระดับความเชื่อมโยงในชุมชนจากการที่ผู้ใช้บริการอาศัยอยู่ในชุมชน นอกจากนี้แล้ว อาชีพดังกล่าวยังเป็นอาชีพที่ตอบสนองความต้องการของผู้อยู่อาศัยที่เข้ามาอยู่อาศัยเช่าหอพัก บ้านเช่า และอพาร์ทเมนท์ต่างๆ

กลุ่มอาชีพ : ผู้ประกอบการหอพัก เมื่อพิจารณาด้านปริมาณเงินของกลุ่มอาชีพ พบว่า ทั้งในพื้นที่ที่มีสัญญาเช่าและไม่มีนั้น มีจำนวนรายได้จากการประกอบอาชีพมากกว่า รายจ่าย โดยเฉพาะผู้ที่ยังไม่มีสัญญาเช่า ซึ่งยังไม่มีค่าใช้จ่ายด้านค่าเช่าที่ดิน ซึ่งปริมาณรายได้ที่ได้รับจากครัวเรือนที่เข้ามาเช่าที่อยู่อาศัยในชุมชนนั้น แสดงถึงความเชื่อมโยงด้านการเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยรองรับแรงงานอันเป็นตัวจักรในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ปริมาณรายได้ของกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพนี้ จึงแสดงความเชื่อมโยงในด้านการเป็นแหล่งพักอาศัยของปัจจัยการผลิต

4.2.3 ระยะเวลา

เมื่อพิจารณาเรื่องระยะเวลาของแต่ละกิจการและกลุ่มอาชีพ เพื่อบ่งชี้ถึงความเชื่อมโยงนั้น พบว่า กลุ่มกิจการทั้งสามกิจการ ได้แก่ บริษัท รอยัลเทค อินเทอร์เน็ต เนชั่นแนล จำกัด ร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้างไทยนิคมเทพลีลา และโรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ มีระยะเวลาในการซื้อวัตถุดิบและอุปกรณ์ในการประกอบกิจการจากภายนอกชุมชน โดยส่วนใหญ่มีรัศมีมากกว่า 10 กิโลเมตรขึ้นไป เช่นเดียวกับกลุ่มลูกค้าที่อยู่ภายนอกชุมชน และต่างจังหวัด จึงกล่าวได้ว่าเมื่อพิจารณาจากระยะเวลาในการเดินทางไปยังแหล่งวัตถุดิบ และลูกค้าของกลุ่มกิจการทั้งสาม มีความเชื่อมโยงนอกชุมชนมากกว่าในชุมชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเชื่อมโยงด้านแรงงานซึ่งเป็นครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ด้านกลุ่มอาชีพผู้ประกอบการหอพัก กลุ่มร้านขายของชำ ชายอาหาร ขนมโตเกียว และกลุ่มจักรยานยนต์รับจ้าง เมื่อพิจารณาด้านระยะเวลา พบว่า ผู้ประกอบการด้านหอพักมีความเชื่อมโยงกับแรงงานที่เข้ามาอาศัยอยู่ โดยระยะทางที่แรงงานเหล่านั้นเดินทางไปประกอบอาชีพอยู่ในรัศมีไม่เกิน 5-10 กิโลเมตร ขณะที่ครัวเรือนที่เข้ามาอาศัยอยู่นั้น ก็มีความเชื่อมโยงกับกลุ่มอาชีพร้านขาย

ของชำ ขายอาหาร ขนมโตเกียว และกลุ่มจักรยานยนต์รับจ้างในการอุปโภค บริโภค และการใช้ บริการ พิจารณาได้จากซอยเทพลีลาแยก 2 ซึ่งเป็นซอยที่มีหอพัก และบ้านเช่าจำนวนมากที่สุดเมื่อนับตามสิ่งปลูกสร้าง พบว่ามีร้านขายของชำมากถึง 5 ร้าน เช่นเดียวกับซอยเทพลีลาแยก 5 ซึ่งมีอพาร์ทเมนต์ขนาดใหญ่ตั้งอยู่ บริเวณหน้าปากซอยจึงมีกลุ่มจักรยานยนต์รับจ้างตั้งอยู่เพื่อบริการ ครั้วเรือนที่อาศัยอยู่ในแหล่งที่อยู่อาศัยในซอยนั้น จึงกล่าวได้ว่ากลุ่มอาชีพทั้งสาม มีความเชื่อมโยง ภายในชุมชนเมื่อพิจารณาจากระยะทาง มากกว่ากลุ่มกิจการซึ่งมีความเชื่อมโยงในชุมชนเฉพาะ ด้านแรงงาน โดยมีปัจจัยในการเลือกพื้นที่จากการคมนาคมที่สะดวกและค่าใช้จ่ายในการเช่าที่ดิน ขณะที่กลุ่มอาชีพผู้ประกอบการหอพัก กลุ่มอาชีพขายของชำ กลุ่มอาชีพขายอาหาร กลุ่มอาชีพขนมโตเกียวเร่ และกลุ่มจักรยานยนต์รับจ้าง มีปัจจัยในการเลือกที่ตั้งจากการความคุ้นเคยในแหล่งที่อยู่อาศัย คือ อยู่อาศัยมานาน เมื่อรอบนอกชุมชนมีความเจริญเข้ามาจึงมีการประกอบอาชีพเพื่อตอบสนองความเจริญดังกล่าว สามารถสรุปความเชื่อมโยงของกิจการและกลุ่มอาชีพกับแหล่ง วัตถุประสงค์ ลูกค้า และแรงงานตามทำเลที่ตั้งในชุมชนรุ่งมณีพัฒนา ได้ดังนี้

ตารางที่ 4.20 แสดงผลสรุปความเชื่อมโยงในและนอกชุมชนของกิจการและกลุ่มอาชีพ

กลุ่มตัวอย่าง	แหล่งวัตถุดิบ		ลูกค้า		แรงงาน	
	ใน	นอก	ใน	นอก	ใน	นอก
ภาคทางการ บ.รอยัลเทค	-	100%	-	100%	48.65%	51.35%
ไถยนิยมเทพลีลา	-	100%	50%	50%	42.85%	57.15%
ผ้าใบเศรษฐกิจ	-	100%	-	100%	100%	-
ภาคนอกทางการ ขายของชำ	59.36%	40.64%	98.16%	1.84%	100%	-
ขายอาหาร	27.68%	72.32%	70.24%	29.76%	100%	-
ขนมโตเกียว	100%	-	15.81%	84.19%	100%	-
จักรยานยนต์รับจ้าง	-	100%	88%	12%	72.73%	27.27%

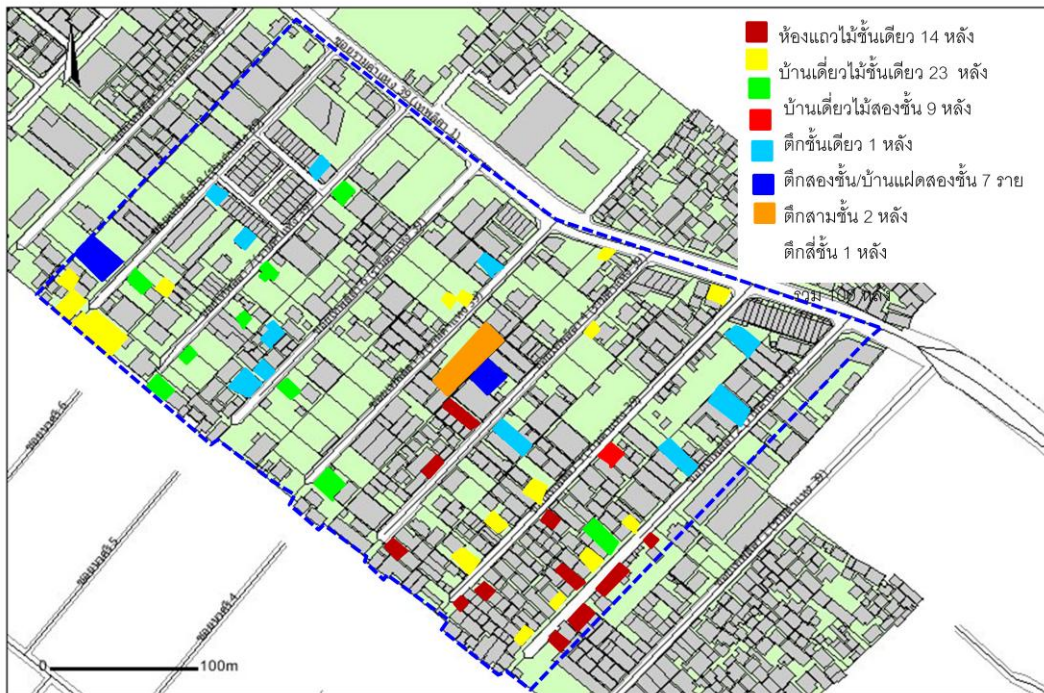
จะเห็นได้ว่า ความเชื่อมโยงของกิจการและกลุ่มอาชีพ ด้านแหล่งวัตถุดิบ ลูกค้า และแรงงาน นั้น กลุ่มภาคทางการหรือกิจการนั้นมีความเชื่อมโยงในชุมชนด้านแรงงานมากที่สุด ทั้งสามกิจการมีแรงงานซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชน ซึ่งจากการสัมภาษณ์แรงงานมีการเลือกที่ตั้งที่อยู่อาศัยจากการเข้ามาประกอบอาชีพในกิจการ ขณะที่วัตถุดิบของกิจการทั้งสามมีการนำเข้ามาจากภายนอกชุมชน เช่นเดียวกับลูกค้า จะมีเพียงร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้างไถยนิยมเทพลีลาเท่านั้นที่มีความเชื่อมโยงด้านลูกค้าภายในชุมชน จากการจำหน่ายวัสดุก่อสร้างให้กับช่างชุมชน ด้านภาคนอกทางการ คือ กลุ่มอาชีพต่างๆ พบว่า มีความเชื่อมโยงในชุมชนในสัดส่วนที่มากกว่านอกชุมชนในด้านลูกค้าและแรงงาน ขณะที่ด้านวัตถุดิบมีความเชื่อมโยงภายนอกมากกว่า หรือมีความเชื่อมโยงภายนอกทั้งหมด เช่น จักรยานยนต์รับจ้าง ทั้งนี้ เมื่อพิจารณา จะพบว่าความเชื่อมโยงภายในชุมชนของกลุ่มอาชีพเกิดจากการขายสินค้าและบริการให้กับผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชน สนองความต้องการจากการเข้ามาอยู่อาศัยของแรงงานซึ่งประกอบอาชีพอยู่ในละแวกชุมชนนั่นเอง

บทที่ 5

ความสัมพันธ์ระหว่างทำเลที่ตั้งของที่อยู่อาศัยครัวเรือน และชุมชนกับความเชื่อมโยงด้านอาชีพ

จากบทที่ 3 และ 4 พบว่าครัวเรือนในชุมชนรุ่งมณีพัฒนาประกอบอาชีพส่วนใหญ่คือ อาชีพพนักงานบริษัท รับจ้างและรองลงมาคืออาชีพค้าขาย โดยอาศัยอยู่ในหอพัก ห้องเช่า อพาร์ทเมนท์ ซึ่งอยู่บริเวณต่างๆของชุมชน โดยมีลักษณะของการอยู่อาศัยแบบเช่าเฉพาะห้อง หรือบ้าน ในพื้นที่ที่มีและไม่มีสัญญาเช่า ชุมชนรุ่งมณีพัฒนาจึงเป็นชุมชนแหล่งที่อยู่อาศัยที่สำคัญของแรงงานในละแวกนั้นซึ่งขับเคลื่อนการเจริญเติบโตของเมือง โดยสภาพการอยู่อาศัยของชุมชน จากสิ่งปลูกสร้าง จำนวน 529 หลังคาเรือน 1,920 ครัวเรือน โดยสุ่มตัวอย่าง 100 ตัวอย่างตามวิธีการของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 90% พบว่าครัวเรือนจำนวน 100 ครัวเรือน มีที่ตั้งและสภาพการอยู่อาศัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ภาพที่ 5.1 รูปแบบที่อยู่อาศัยในชุมชนรุ่งมณีพัฒนาจากการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง 100 หลังคาเรือน

ตารางที่ 5.1 ลักษณะที่อยู่อาศัยกลุ่มตัวอย่าง 100 หลังคาเรือน

รูปแบบที่อยู่อาศัย	จำนวน (หลัง)	ขนาด (มxม)	กรรมสิทธิ์	อาชีพ
ห้องแถวไม้ 	14	2x3 3x4	ไม่มีสัญญาเช่า 9 ราย เช่าห้อง/บ้าน 3 ราย มีสัญญาเช่า 2 ราย	พนักงานบริษัท/ลูกจ้าง 8 ราย ค้าขาย 2 ราย ทำบ้านเช่า 2 ราย ธุรกิจส่วนตัว 1 ราย บริการขนส่ง 1 ราย
บ้านไม้ชั้นเดียว 	23	2x3 3x4	ไม่มีสัญญาเช่า 8 ราย เช่าห้อง/บ้าน 14 ราย มีสัญญาเช่า 1 ราย	พนักงานบริษัท/ลูกจ้าง 7 ราย ค้าขาย 7 ราย ทำหอพัก 4 ราย ธุรกิจส่วนตัว 2 ราย บริการขนส่ง 3 ราย
บ้านไม้สองชั้น 	9	3x4	ไม่มีสัญญาเช่า 3 ราย เช่าห้อง/บ้าน 6 ราย	พนักงานบริษัท/ลูกจ้าง 2 ราย ค้าขาย 2 ราย ทำหอพัก 4 ราย บริการขนส่ง 1 ราย
ตึกชั้นเดียว 	1	4x4	ไม่มีสัญญาเช่า 1 ราย	พนักงานบริษัท/ลูกจ้าง 1 ราย
ตึกสองชั้นบ้านแฝด 2 ชั้น 	7	3x4 4x4	ไม่มีสัญญาเช่า 1 ราย เช่าห้อง/บ้าน 6 ราย	พนักงานบริษัท/ลูกจ้าง 2 ราย ทำหอพัก 1 ราย ธุรกิจส่วนตัว 2 ราย บริการขนส่ง 1 ราย ข้าราชการ 1 ราย
ตึกสามชั้น 	2	3x4 4x4	เช่าห้อง/บ้าน 18 ราย	พนักงานบริษัท/ลูกจ้าง 13 ราย ค้าขาย 3 ราย ทำหอพัก 1 ราย ข้าราชการ 1 ราย
	1	3x4 4x4 4x5	เช่าห้อง/บ้าน 28 ราย	พนักงานบริษัท/ลูกจ้าง 19 ราย ค้าขาย 2 ราย ทำบ้านเช่า 2 ราย ธุรกิจส่วนตัว 3 ราย ข้าราชการ 2 ราย
รวม	57		ไม่มีสัญญาเช่า 22 ราย เช่าห้อง/บ้าน 75 ราย มีสัญญาเช่า 3 ราย	100 ราย

จากสภาพเศรษฐกิจ สังคม และลักษณะที่อยู่อาศัยของชุมชน ทำให้ทราบว่า ชุมชนเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของแรงงาน ตามทำเลที่ตั้งซึ่งแวดล้อมไปด้วยหน่วยทางเศรษฐกิจ อาชีพของครัวเรือนจึงเป็นประเภทพนักงานบริษัท ลูกจ้างเข้ามาอาศัยในชุมชนเป็นจำนวนมาก โดยมีแหล่งงานอยู่ในละแวกชุมชน ซึ่งตามทฤษฎีการเลือกที่อยู่อาศัยของแรงงานผู้มีรายได้น้อย มักมีการเลือกที่อยู่อาศัยใกล้แหล่งงาน จะเห็นได้จากสัดส่วนแหล่งงานที่ครัวเรือนประกอบอาชีพ พบว่า มีครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอยู่ในชุมชนคือตั้งแต่ซอยเทพลีลาแยก 2-8 คิดเป็น 17.24% ของครัวเรือนที่สำรวจ ขณะที่ 82.76% มีแหล่งงานอยู่ในรัศมี 5-10 กิโลเมตร จากชุมชน กล่าวคือ มีแหล่งงานอยู่รอบๆ ชุมชน ชุมชนจึงมีความเชื่อมโยงกับเมืองภายนอกชุมชนด้านการเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของแรงงาน การเลือกทำเลที่ตั้งของที่อยู่อาศัยของครัวเรือนในชุมชนรุ่งมณีพัฒนาจึงเป็นไปตามทฤษฎีการเลือกที่อยู่อาศัยใกล้แหล่งงานของผู้มีรายได้น้อย

5.1 ความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพ

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของกิจการ ได้แก่ บริษัท รอยัลเทค อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด ร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้างไทยนิคมเทพลีลา และโรงงานประกอบเต็นผ้าใบเศรษฐกิจ และกลุ่มอาชีพ ได้แก่ ผู้ประกอบการหอพัก กลุ่มอาชีพขายของชำ กลุ่มอาชีพขายอาหาร กลุ่มอาชีพขายขนมโตเกียวเร่ และจักรยานยนต์รับจ้าง ทั้งด้านที่มาของรายรับ รายจ่าย ประเภทการประกอบกิจการ และอาชีพ ทำให้ทราบคุณลักษณะโครงสร้างของกิจการและกลุ่มอาชีพซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกัน โดยสามารถแยกออกเป็นความเชื่อมโยงภายในชุมชน และภายนอกชุมชนดังนี้

5.1.1 ความเชื่อมโยงภายในชุมชน

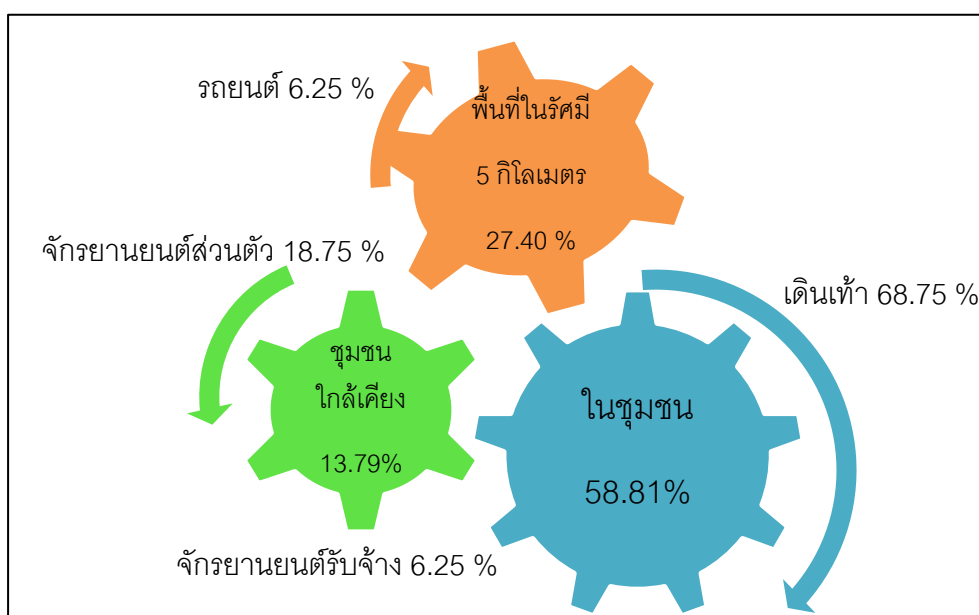
ความเชื่อมโยงในชุมชน สามารถแยกพิจารณาได้จากปัจจัยดังต่อไปนี้

สัดส่วนคนทำงานในและนอกชุมชน แสดงให้เห็นถึงแหล่งงานของครัวเรือนในชุมชน และความเชื่อมโยงของแรงงานในกิจการ พบว่า ครัวเรือนในชุมชนที่เป็นแรงงานมีความเชื่อมโยงกับแหล่งงานในละแวกชุมชนซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการเลือกที่ตั้งที่อยู่อาศัยใกล้แหล่งงานของแรงงานผู้มีรายได้น้อย อีกทั้งจากสัดส่วนดังกล่าว ทำให้ทราบถึงความสำคัญของการตั้งชุมชน ในฐานะของแหล่งที่อยู่อาศัยของแรงงานรายได้น้อยในพื้นที่เมือง ซึ่งจำเป็นต้องมีแหล่งที่อยู่อาศัยของแรงงานในระดับต่างๆ เพื่อช่วยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและความเจริญเติบโตของเมืองให้สามารถ

ดำเนินการต่อไปได้ ครัวเรือนที่อาศัยในชุมชนอันเป็นแรงงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจจึงมีความเชื่อมโยงกับชุมชนและแหล่งงานได้ด้านของทำเลที่ตั้งของที่อยู่อาศัย

นอกจากนี้ เพื่อพิจารณาแรงงานในกิจการพบว่ามีความเชื่อมโยงกับแหล่งที่อยู่อาศัยในชุมชน กล่าวคือ แรงงานของกิจการมีแหล่งที่อยู่อาศัยในชุมชน ดังนั้นชุมชนรุ่งมณีพัฒนาจึงมีฐานะเป็นทั้งแหล่งงานและแหล่งที่อยู่อาศัย ด้านความเชื่อมโยงภายในชุมชนของกลุ่มกิจการ ได้แก่ บริษัท รอยัลเทค อินเทอร์เน็ตเซ็นแนล จำกัด ร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้างไทยนิยมเทพลีลา และโรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ พบว่ามีความเชื่อมโยงในชุมชนด้านแรงงานมากที่สุด พิจารณาได้จากที่อยู่อาศัยของแรงงานของทั้งสามกิจการ แรงงานมีแหล่งที่อยู่อาศัยในชุมชนและบริเวณใกล้เคียง โดยมีปัจจัยในการเลือกที่อยู่อาศัยจากใกล้กิจการหรือแหล่งงานที่ตนเองประกอบอาชีพอยู่ จึงกล่าวได้ว่า การตั้งอยู่ของกิจการเป็นแรงดึงดูดแรงงานเข้ามาอยู่อาศัยในชุมชน นอกจากนี้ระยะเวลาการอยู่อาศัยของแรงงานในที่อยู่อาศัยปัจจุบัน จากการศึกษาพบว่า แรงงานมีระยะเวลาการอยู่อาศัยในช่วง ตั้งแต่ 1-5 ปีขึ้นไปในที่อยู่อาศัยปัจจุบันคิดเป็น 56.25% ซึ่งเป็นสัดส่วนมากที่สุด รองลงมาคือ ต่ำกว่า 5 ปี 24.54% และต่ำกว่า 1 ปี 19.21 % จะเห็นได้ว่า ระยะเวลาการอยู่อาศัยของแรงงาน ทั้งการอยู่อาศัยในลักษณะของการเช่าช่วง และสวัสดิการของกิจการมีระยะเวลาการอยู่อาศัยเป็นเวลานาน โดยมีปัจจัยในการเลือกที่อยู่อาศัยจากความต้องการลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาทำงาน โดยวิธีที่แรงงานของกิจการทั้งสามใช้ในการเดินทางมาทำงาน คือ การเดินเท้า รถจักรยานยนต์ส่วนตัวและรับจ้าง และรถยนต์ส่วนตัว

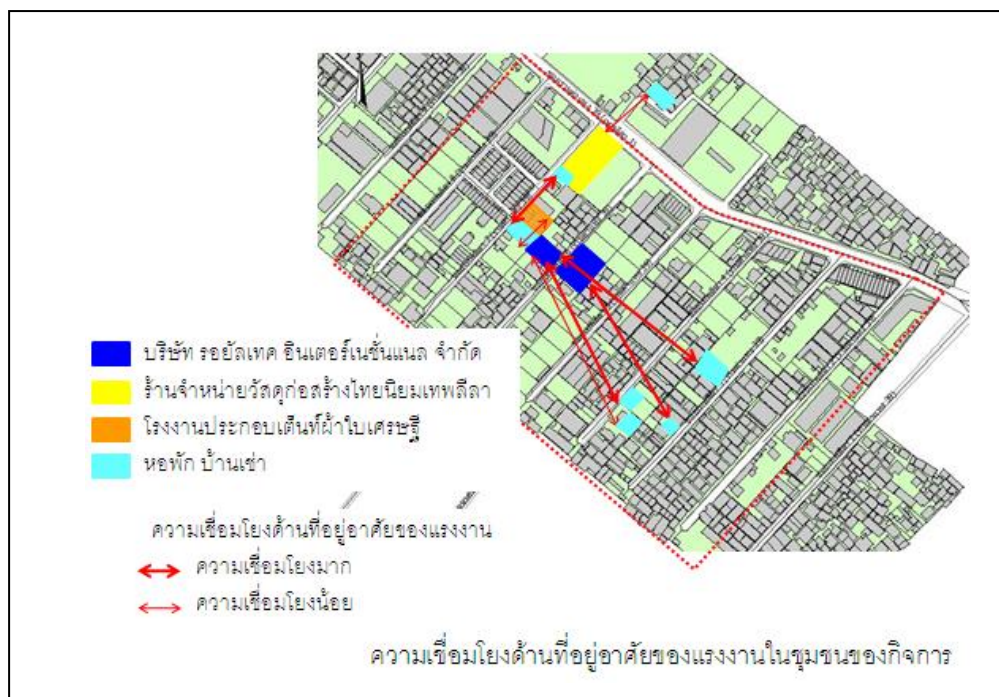
แผนภูมิที่ 5.1 ที่ตั้งที่อยู่อาศัยของแรงงานในกิจการและวิธีการเดินทางมาทำงาน

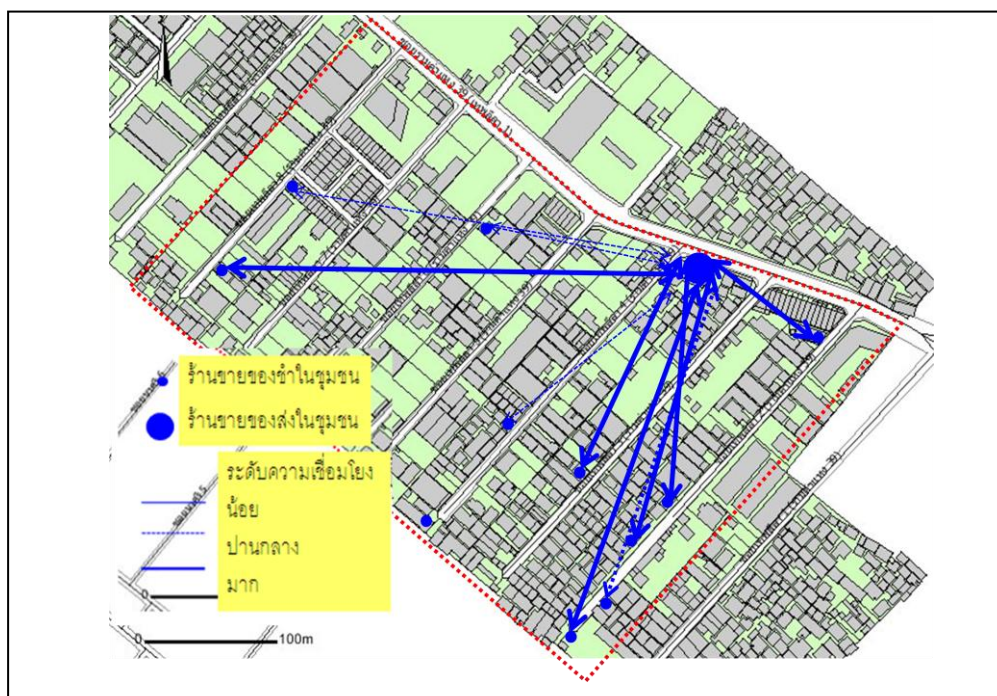
ด้านกลุ่มอาชีพ ได้แก่ ผู้ประกอบการหอพัก กลุ่มขายของชำ กลุ่มขายอาหาร กลุ่มขายขนมโตเกียวแ่ว และจักรยานยนต์รับจ้าง จากการศึกษาค้นคว้า ความเชื่อมโยงภายในชุมชนของกลุ่มอาชีพดังกล่าว ทั้งด้านปริมาณรายได้ รายจ่าย แหล่งวัตถุดิบและแหล่งลูกค้า พบว่ามีความเชื่อมโยงในชุมชนอย่างมากทุกด้าน กล่าวได้ว่าอาชีพแต่ละอาชีพ มีลักษณะของการส่งเสริมให้อีกอาชีพแข็งแรงมั่นคงขึ้น กล่าวคือ ผู้ประกอบการหอพัก บ้านเช่า อพาร์ทเมนต์ ตามความต้องการที่อยู่อาศัยของแรงงานซึ่งเข้ามาประกอบอาชีพตามแหล่งความเจริญเติบโตของเมือง ซึ่งเป็นแหล่งงานบริเวณล้อมรอบชุมชน เมื่อเกิดเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย กลุ่มขายของชำ กลุ่มขายอาหาร ก็เกิดขึ้นตามมาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้อยู่อาศัย ในการอุปโภค บริโภค และการดำเนินชีวิต รวมถึงด้านการคมนาคมขนส่ง อย่างจักรยานยนต์รับจ้าง เป็นตัวอย่างของอาชีพที่เกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของครัวเรือนผู้อยู่อาศัยในชุมชนและอุดช่องว่างทางอาชีพ กลุ่มผู้ประกอบการ บ้านเช่า หอพัก อพาร์ทเมนต์ จึงเป็นอาชีพที่มีความเชื่อมโยงไปข้างหลัง กล่าวคือ เป็นอาชีพที่เหนี่ยวนำให้เกิดอาชีพขายของชำ ขายอาหารและจักรยานยนต์รับจ้าง ดังนั้น อาชีพทุกอาชีพมีความสัมพันธ์เชื่อมโยง และเกาะเกี่ยวกัน ตามทฤษฎีความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านอาชีพซึ่งระบุว่า ความสัมพันธ์ด้านอาชีพ เป็นรูปแบบหนึ่งของความสัมพันธ์ทางสังคม โดยความเชื่อมโยงด้านอาชีพ เป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่เกิดจากอาชีพหนึ่ง ก่อให้เกิดอีกอาชีพหนึ่ง ส่งความเข้มแข็งอุดช่องว่างของอีกอาชีพหนึ่ง ดังนั้น ทุกอาชีพจึงมีความสัมพันธ์ เกาะเกี่ยวกันตามระดับของปริมาณเงิน แหล่งวัตถุดิบ ลูกค้า ที่สำคัญคือ ด้านทำเลที่ตั้งของแต่ละอาชีพ ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมาก จากการศึกษาค้นคว้า กลุ่มอาชีพผู้ประกอบการหอพัก บ้านเช่ามีอยู่ทั่วไปในชุมชนมีการกระจุกตัวอย่างหนาแน่นบริเวณซอยเทพลีลาแยก 2 เช่นเดียวกับกลุ่มอาชีพขายของชำซึ่งมีจำนวนมากที่สุดในซอยเทพลีลาแยก 2 ตามจำนวนของของหอพัก บ้านเช่า และอพาร์ทเมนต์ ที่ตั้งอยู่ ดังนั้นทำเลที่ตั้งของอาชีพและกิจกรรมจึงมีความสำคัญต่อการส่งเสริม หรืออาจเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพและประกอบกิจการ ตามลักษณะของความเชื่อมโยงระหว่างกันของอาชีพและทำเลที่ตั้ง

ทั้งนี้สามารถอธิบายความเชื่อมโยงของกิจการและกลุ่มอาชีพที่มีระหว่างกัน โดยกิจการมีความเชื่อมโยงในชุมชนด้านแรงงาน ขณะที่กลุ่มอาชีพมีความเชื่อมต่อด้านแหล่งวัตถุดิบ สินค้า และลูกค้า สามารถอธิบายความเชื่อมโยงได้ ดังนี้

ภาพที่ 5.2 ความเชื่อมโยงด้านที่อยู่อาศัยของแรงงานในกิจการ

ภาพที่ 5.3 ความเชื่อมโยงระหว่างร้านขายของส่งและร้านขายของชำในชุมชน

ภาพที่ 5.4 ความเชื่อมโยงด้านลูกค้าของจักรยานยนต์รับจ้าง

จากความเชื่อมโยงของอาชีพและที่อยู่อาศัยในชุมชน สรุปได้ว่า ชุมชนรุ่งมณีพัฒนาเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยที่รองรับแรงงานซึ่งประกอบอาชีพอยู่ในกิจการต่างๆในละแวกชุมชน โดยมีลักษณะการอยู่อาศัยเป็นการเช่าเฉพาะห้อง หรือบ้านเท่านั้น และชุมชนรุ่งมณีพัฒนา ยังมีบทบาทด้านแหล่งงานจากการมีกิจการและอาชีพในชุมชน กลุ่มกิจการมีความเชื่อมโยงในชุมชนด้านแรงงานมากที่สุด เพราะแรงงานในสถานประกอบการส่วนใหญ่ มีแหล่งที่อยู่อาศัยในชุมชน และบริเวณใกล้เคียง ส่วนกลุ่มอาชีพ คือ กลุ่มขายของชำ กลุ่มขายอาหาร และจักรยานยนต์รับจ้าง ทุกอาชีพมีความเชื่อมโยงระหว่างกันทั้งด้าน แหล่งซื้อวัตถุดิบ สินค้า ลูกค้า และทำเลที่ตั้งของอาชีพต่างๆ โดยแสดงให้เห็นความเชื่อมโยงจากระดับของปริมาณรายได้ รายจ่าย ระยะทาง ที่ตั้งและความถี่ ซึ่งอาชีพดังกล่าวเกิดขึ้นเพื่อรองรับครัวเรือนและแรงงานที่เข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนนั่นเอง

5.1.2 ความเชื่อมโยงภายนอกชุมชน

หากพิจารณาด้านความเชื่อมโยงภายนอกชุมชน จากแรงงานที่อาศัยอยู่ในชุมชน ซึ่งมีแหล่งงานในละแวกชุมชน จึงถือได้ว่า มีความเชื่อมโยงกับด้านนอกชุมชนในฐานะที่อยู่อาศัยของแรงงาน ขณะที่ด้านกิจการมีความเชื่อมโยงภายนอกชุมชนทั้งด้านแหล่งวัตถุดิบ ลูกค้า ซึ่งอยู่

ภายนอกชุมชน กล่าวได้ว่า กลุ่มกิจการมีความเชื่อมโยงภายนอกชุมชนมากกว่าในชุมชน โดยมีรัศมีห่างจากชุมชน มากกว่า 10 กิโลเมตรขึ้นไป ขณะที่ความเชื่อมโยงภายนอกชุมชนของกลุ่มอาชีพทั้งผู้ประกอบการหอพัก ร้านขายของชำ ร้านขายอาหาร และจักรยานยนต์รับจ้าง มีความเชื่อมโยงกับภายนอกชุมชนในฐานะหน่วยทางเศรษฐกิจจากการซื้อสินค้าและวัตถุดิบต่างๆ เพื่อนำมาจำหน่ายในชุมชน และลูกค้าที่ประกอบอาชีพอยู่นอกชุมชนโดยต้องใช้บริการระบบขนส่งของจักรยานยนต์รับจ้าง จึงกล่าวได้ว่า แม้จะมีความเชื่อมโยงด้านอาชีพ แหล่งสินค้า ลูกค้า ปริมาณเงิน แล้วชุมชนก็ยังคงต้องมีการพึ่งพาระบบนอกชุมชนเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนระบบในชุมชนต่อไป เช่นเดียวกับหน่วยทางเศรษฐกิจนอกชุมชน ซึ่งต้องพึ่งพาความเชื่อมโยงในชุมชน ทั้งสองระดับของความเชื่อมโยงนี้จึงเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันในการขับเคลื่อนความเจริญอันแสดงถึงความเป็นพลวัตของระบบ และความสัมพันธ์ที่เกาะเกี่ยวโยงใย สานสัมพันธ์กัน ดังนั้นหากต้องการให้เกิดความยั่งยืนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ และการพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชนจึงต้องคำนึงถึงความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพเป็นอย่างยิ่ง

5.2 ความเหมาะสมด้านทำเลที่ตั้งของที่อยู่อาศัย และชุมชน

5.2.1 ความสำคัญด้านทำเลที่ตั้งของที่อยู่อาศัยในแต่ละอาชีพ

จากความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพและทำเลที่ตั้งของที่อยู่อาศัย ในชุมชนและนอกชุมชน ทำให้เราทราบว่า ทำเลที่ตั้งของที่อยู่อาศัย กิจการ และกลุ่มอาชีพ มีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนทั้งทางด้านกายภาพและเศรษฐกิจชุมชนเป็นอย่างยิ่ง ที่อยู่อาศัยของครัวเรือนอันเป็นแรงงานมีความสำคัญ เพราะในการพัฒนาเศรษฐกิจจำเป็นต้องมีแรงงานในหลายระดับ การจัดให้มีที่อยู่อาศัยสำหรับครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยในเมืองจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็น ดังนั้นแหล่งที่อยู่อาศัยของครัวเรือน ซึ่งตั้งอยู่ในชุมชนจึงมีความสำคัญและเหมาะสม ด้านทำเลที่ตั้งของกลุ่มอาชีพ ก็มีความสำคัญเช่นกัน หากไม่พิจารณาถึงด้านทำเลที่ตั้ง ของแต่ละอาชีพ ก็ไม่สามารถพัฒนาที่อยู่อาศัยให้มีความยั่งยืนได้ ทั้งนี้ การตั้งอยู่ของอาชีพต่างๆ มีปัจจัยจากการตอบสนองความต้องการด้านสินค้าและบริการ ของครัวเรือนผู้อยู่อาศัย ดังนั้น อาชีพค้าขายจึงควรตั้งอยู่ในบริเวณที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้อยู่อาศัยได้ อันจะทำให้เกิดการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจในชุมชนต่อไปเช่นเดียวกับกลุ่มอาชีพจักรยานยนต์รับจ้างซึ่งต้องมีที่ตั้งตามแหล่งที่อยู่อาศัย นอกจากนี้ การจัดตำแหน่ง ของที่อยู่อาศัยในแต่ละอาชีพ ยังควรมีการคำนึงถึงศักยภาพของแต่ละครัวเรือน หรือแต่ละอาชีพ ตามคุณลักษณะและโครงสร้างของอาชีพ ให้การครอบครองพื้นที่โดยควรมีการครอบครองพื้นที่ตามความสามารถในการจ่าย หรือศักยภาพของแต่ละครัวเรือน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตในด้านอื่นๆ โดยเฉพาะด้านอาชีพ และเพื่อมิให้

เกิดปัญหา เช่น กรณีครัวเรือนมีอาชีพค้าขาย หากมีการกำหนดพื้นที่ให้เท่าๆกันกับครัวเรือนอื่นๆ ทั้งที่ครัวเรือนนั้น มีความสามารถในการจ่ายได้มากกว่า อาจประสบปัญหาการรูด้าพื้นที่ส่วนของชุมชนเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ ดังนั้น หากมีการพิจารณาถึงขนาดพื้นที่ และทำเลที่ตั้งของแต่ละอาชีพ จะส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตมีความยั่งยืนต่อไป จากปัจจัยทั้งหมดจึงสามารถสรุป คุณลักษณะด้านที่ตั้งของกิจการและกลุ่มอาชีพได้ดังนี้

บริษัท รอยัลเทค อินเตอร์เนชันแนล จำกัด ปัจจุบันมีที่ตั้งอยู่บริเวณกลางซอยเทพลีลาแยก 6 ซึ่งเป็นบริเวณที่มีการก่อสร้างโครงการบ้านมั่นคงในเฟสที่ 1 ซึ่งมีถนนในซอยอยู่ในสภาพดี เนื่องจากได้รับการปรับปรุงแล้ว จึงสอดคล้องกับที่ตั้งของกิจการประเภทบริษัทที่ต้องมีการคมนาคมที่สะดวก และสามารถเข้าถึงได้ง่ายจากการขนส่งสินค้า กิจการจึงควรตั้งอยู่ในบริเวณที่ไม่ลึกมากเกินไป ที่ตั้งในปัจจุบันของกิจการจึงมีความเหมาะสม แต่ในระยะยาวบริเวณนี้จะเป็นที่อยู่อาศัยในโครงการบ้านมั่นคง อาจมีปัญหาด้านการสัญจรมากยิ่งขึ้นก็เป็นได้

ร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้างไทยนิยมเทพลีลา ปัจจุบันมีที่ตั้งอยู่บริเวณต้นซอยเทพลีลาแยก 7 ซึ่งเป็นบริเวณที่มีการคมนาคมขนส่งสินค้าของกิจการที่สะดวก และง่ายต่อการพบเห็น เนื่องจากอยู่ติดกับถนนรามคำแหง 39 ที่ตั้งของกิจการมีความเหมาะสมเนื่องจากคุณลักษณะของกิจการมีการขนส่งสินค้าอยู่เกือบตลอดเวลา ซึ่งพาหนะที่ใช้คือ รถบรรทุกและรถกระบะ กิจการจึงควรมีที่ตั้งอยู่ต้นซอยเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาด้านการคมนาคมขนส่ง การใช้สาธารณูปโภคของชุมชนอย่างถนนจนทรุดโทรม และอาจก่อให้เกิดการรบกวนในการอยู่อาศัยของครัวเรือนจากการขนส่งสินค้าและการเดินทางเข้าออกของรถบรรทุกขนวัสดุดิบและสินค้า ที่ตั้งของกิจการจึงมีความเหมาะสม

โรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ มีที่ตั้งอยู่ในซอยเทพลีลาแยก 7 ถัดจากร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้างไทยนิยมเทพลีลา ซึ่งถือว่าไม่ไกลจากต้นซอยมาก มีการคมนาคมขนส่งที่สะดวกและสามารถเข้าถึงได้ง่าย จากคุณลักษณะในการประกอบกิจการมีการขนส่งวัสดุดิบและอุปกรณ์ เช่น โครงเหล็ก แผ่นพลาสติก และอุปกรณ์ต่างๆในการประกอบเต็นท์ ซึ่งต้องใช้พาหนะอย่างรถหกล้อและรถกระบะ การตั้งอยู่ไม่ไกลจากต้นซอยหรือปากซอยของกิจการจึงมีความเหมาะสม

ร้านขายของชำ มีที่ตั้งกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ชุมชน และมีความหนาแน่นกระจุกตัวอยู่ในบริเวณท้ายซอยเทพลีลาแยก 2 ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะรายที่ยังไม่มีสัญญาเช่ามากที่สุด ซึ่งในอนาคตเมื่อมีการพัฒนาที่อยู่อาศัยตามเฟสต่างๆที่ชุมชนกำหนด จึงควรมีการจัดผังตำแหน่งของร้านขายของชำเพื่อไม่ให้เกิดการกระจุกตัวเกิดการประกอบกิจการได้อย่างทั่วถึง สามารถสนองความต้องการของครัวเรือนที่อยู่อาศัยในชุมชนได้อย่างทั่วถึงต่อไป

ร้านขายอาหาร จากที่ตั้งในปัจจุบัน มีการกระจายตัวอยู่ทั่วไปในพื้นที่ชุมชน แต่มีการกระจุกตัวอยู่บริเวณหน้าถนนรามคำแหง 39 และต้นซอยตั้งแต่ซอยเทพลีลาแยก 2-8 เพื่อจำหน่ายให้กับลูกค้าซึ่งมีผู้ใช้เพียงผู้อยู่อาศัยในชุมชนเท่านั้น ซึ่งจากการกระจุกตัวของร้านขายอาหารดังกล่าว แม้จะสามารถประกอบอาชีพในบริเวณหน้าถนนได้คล่องตัว สามารถขายอาหารได้ดีกว่าท้ายซอย แต่อย่างไรก็ตามการตั้งร้านที่แออัดมากจนเกินไป ก่อให้เกิดปัญหาในการสัญจรของชุมชน จากการรुक้าพื้นที่ส่วนกลางของชุมชน โดยเฉพาะถนน อีกทั้งยังเกิดความไม่เป็นระเบียบ และอาจไม่ถูกสุขลักษณะในการปรุงอาหาร การจัดผังและการพัฒนาที่อยู่อาศัยในอนาคตของชุมชน จึงควรมีการจัดระเบียบและพื้นที่ให้เป็นสัดส่วน และกระจายตัวของอาชีพขายของชำ ตามความสมัครใจของผู้ประกอบอาชีพ ซึ่งพิจารณาตามการวางผังชุมชนที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และความเหมาะสม เพื่อให้เกิดการส่งเสริมอาชีพขายอาหารในชุมชน ให้สามารถประกอบอาชีพต่อไปได้อย่างถูกสุขลักษณะ สนองความต้องการของผู้อยู่อาศัย และเกิดภูมิทัศน์ที่ดีของชุมชน

จักรยานยนต์รับจ้าง ที่ตั้งปัจจุบันอยู่บริเวณปากซอยเทพลีลาแยก 5 ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีหอพัก บ้านเช่าและอพาร์ทเมนต์ขนาดใหญ่เยอะที่สุด ทำเลที่ตั้งของอาชีพจักรยานยนต์รับจ้างจึงมีความเหมาะสม เพราะสามารถสนองความต้องการของครัวเรือนที่อยู่อาศัยในชุมชน ด้านการเดินทางได้เป็นอย่างดี

กลุ่มอาชีพขายขนมโตเกียว มีที่ตั้งอยู่บริเวณอยู่ท้ายซอยเทพลีลาแยก 2 ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ไม่มีสัญญาเช่า ที่อยู่อาศัยที่ใช้ในการจัดเตรียมวัตถุดิบของขนมโตเกียวจึงยังไม่ถูกสุขลักษณะเท่าที่ควร อีกทั้งยังก่อให้เกิดปัญหาในการใช้พื้นที่ส่วนกลางอย่างถนนของชุมชน จากการจอดรถจักรยานยนต์ต่อพ่วงอันเป็นพาหนะที่ใช้ในการประกอบอาชีพของกลุ่มผู้ประกอบอาชีพขายขนมโตเกียว บนไหล่ทาง ถนนในชุมชนบริเวณนี้จึงคับแคบ ไม่สะดวกในการสัญจร การจัดผังชุมชนและรูปแบบที่อยู่อาศัย จึงควรได้รับการพัฒนาให้ถูกสุขลักษณะ และส่งเสริมด้านการประกอบอาชีพมากกว่านี้

กลุ่มผู้ประกอบการหอพัก บ้านเช่า อพาร์ทเมนต์ มีที่ตั้งกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ชุมชน มีการกระจุกตัวหนาแน่นของบ้านเช่าในพื้นที่ที่ยังไม่มีสัญญาเช่า ซึ่งมีสิ่งปลูกสร้างที่ไม่ถูกสุขลักษณะและไม่ได้มาตรฐาน บางแห่งตั้งอยู่บริเวณท้ายซอย ไม่สะดวกในการเดินทางของผู้อยู่อาศัยในเวลาค่ำคืน ทำเลที่ตั้งของบ้านเช่า หอพักและอพาร์ทเมนต์บางแห่งจึงยังไม่มี ความเหมาะสมด้านทำเลที่ตั้งมากเท่าที่ควร

5.2.2 ปัจจัยในการเลือกที่ตั้งของครัวเรือน กิจการ และกลุ่มอาชีพ

ปัจจัยในการเลือกที่ตั้งของครัวเรือน กิจการ และกลุ่มอาชีพ จากการศึกษาพบว่า ครัวเรือนมีปัจจัยในการเลือกที่อยู่อาศัยจาก ระยะทาง และการเดินทางเข้าถึงแหล่งงาน ส่วนกิจการมีปัจจัยในการเลือกที่ตั้งมาจาก ค่าใช้จ่ายในการเช่าที่ดิน และการคมนาคมที่สะดวกต่อการขนส่งวัตถุดิบ และสินค้า ขณะที่กลุ่มอาชีพ มีปัจจัยในการเลือกที่ตั้งมาจากการเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยเดิม มีความคุ้นเคย จึงมีการปรับตัวด้านอาชีพ ตามแหล่งที่อยู่อาศัยของตน จึงกล่าวได้ว่า ปัจจัยสำคัญในการเลือกที่ตั้งของครัวเรือน กิจการ และกลุ่มอาชีพมาจากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีความเชื่อมโยงด้านพื้นที่ทั้งในและนอกชุมชนนั่นเอง

5.3 ความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพกับแหล่งที่อยู่อาศัย

ชุมชนรุ่งมณีพัฒนามีบทบาทในฐานะแหล่งงานและแหล่งที่อยู่อาศัย ชุมชนจึงมีความเหมาะสมด้านทำเลที่ตั้งอันเป็นแหล่งอยู่อาศัยของแรงงาน ทั้งนี้จากที่กล่าวมาแล้วว่าสัดส่วนของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพในและนอกชุมชน ยังเป็นปัจจัยที่สำคัญ ซึ่งชี้ให้เห็นว่า แรงงานมีความเชื่อมโยงกับภายนอกชุมชนและบริเวณใกล้เคียง ผู้มีรายได้น้อยจึงจำเป็นต้องอาศัยอยู่ในเมือง เพื่อช่วยในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจสำคัญ คือจะต้องมีระบบคมนาคมขนส่งที่ดีมารองรับแรงงานดังกล่าวด้วย เพื่อให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นไปด้วยความมั่นคง จากการศึกษาด้านความเชื่อมโยงทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของผู้มีรายได้น้อยซึ่งเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การส่งเสริมให้มีที่อยู่อาศัยของแรงงานผู้มีรายได้น้อยในเมือง หรือการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยจึงเป็นการส่งเสริมการประกอบอาชีพของแรงงาน และการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ เพราะที่อยู่อาศัย คือรากฐานของการพัฒนา

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการศึกษา

ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา มีบทบาทในฐานะแหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งงาน โดยในฐานะแหล่งที่อยู่อาศัยมีความเชื่อมโยงกับแหล่งอาชีพของผู้อยู่อาศัย ทั้งแหล่งงานในชุมชนคิดเป็น 17.24% และแหล่งงานโดยรอบชุมชนคิดเป็น 82.76% กิจกรรมที่เป็นแหล่งอาชีพในชุมชนมี 2 ประเภท คือ ภาคทางการ ได้แก่ บริษัท รอยัลเทค อินเทอร์เน็ตเซ็นแนล จำกัด ร้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้างไทยนิยม เทพลีลา โรงงานประกอบเต็นท์ผ้าใบเศรษฐกิจ และบ้านเช่า หอพัก อพาร์ทเมนท์ที่มีสัญญาเช่า และภาคนอกทางการ ได้แก่ อาชีพขายของชำ อาชีพขายอาหาร อาชีพขายแรงงานโตเกียว จักรยานยนต์รับจ้าง และบ้านเช่า หอพัก ในพื้นที่ที่ไม่มีสัญญาเช่า

โดยภาคทางการมีความเชื่อมโยงด้านแรงงานกับการอยู่อาศัยในชุมชนมากที่สุด กล่าวได้ว่าเป็นกิจกรรมเป็นแรงดึงดูดสำคัญให้แรงงานเข้ามาอยู่อาศัยในชุมชน ชุมชนรุ่งมณีพัฒนาจึงมีฐานะเป็นแหล่งงาน ส่วนภาคนอกทางการ กิจกรรมที่มีความเชื่อมโยงด้านอาชีพมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการหอพัก และบ้านเช่า โดยมีความเชื่อมโยงจากการก่อให้เกิดอาชีพขายของชำ ขายอาหารและจักรยานยนต์รับจ้างตามมา อาชีพที่หลากหลายในชุมชนจึงมีความเชื่อมโยงระหว่างกัน ทั้งด้านแรงงาน แหล่งวัตถุดิบและสินค้า ท่าเลที่ตั้งของแหล่งอาชีพและที่อยู่อาศัยมีความแตกต่างกันตามคุณลักษณะของแต่ละอาชีพ และทำเลที่ตั้งเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพและความเชื่อมโยงทางอาชีพด้วย ชุมชนที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยจึงจำเป็นต้องตั้งใกล้พื้นที่ประกอบอาชีพในเมือง และต้องมีระบบคมนาคมที่เอื้ออำนวยต่อการเชื่อมโยงแหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งอาชีพ

การกำหนดที่ตั้งของชุมชน การวางผังชุมชน และการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนผู้มีรายได้น้อย จึงต้องพิจารณาและให้ความสำคัญกับความเชื่อมโยงทางอาชีพ เพื่อเอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมอาชีพของครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชน อันจะส่งผลให้เกิดความยั่งยืนของชุมชนต่อไป

6.2 ข้อเสนอแนะ

6.2.1 ด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัย

การพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนบนพื้นที่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ควรมีการศึกษาโครงสร้างทางสังคมของชุมชน โดยเฉพาะด้านอาชีพเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจรูปแบบความสัมพันธ์ของแต่ละอาชีพ คุณลักษณะของแต่ละอาชีพ และบริบททางสังคมของชุมชนนั้นๆ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมที่ชุมชนตั้งอยู่ เมื่อทราบและเข้าใจโครงสร้างด้านอาชีพ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจและอาชีพ ก็จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้อยู่อาศัยอย่างแท้จริง

6.2.1.1 ด้านทำเลที่ตั้งของชุมชน การพัฒนาที่อยู่อาศัยในขั้นตอนของการออกแบบวางผังชุมชนมีความสำคัญ หากมีการศึกษาด้านโครงสร้างอาชีพก็จะทำให้ทราบถึงความจำเป็นด้านทำเลที่ตั้งของแต่ละอาชีพ และสามารถวางผัง เลือกที่ตั้งของตำแหน่งที่อยู่อาศัยของแต่ละอาชีพให้สามารถส่งเสริมการประกอบอาชีพนั้นๆต่อไปได้เพราะทำเลที่ตั้งของกลุ่มอาชีพและกิจการ เป็นปัจจัยเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ ประการหนึ่งจากผังการใช้ประโยชน์ในชุมชน พบว่า พื้นที่ส่วนใหญ่ของชุมชนใช้ไปเพื่อการอยู่อาศัย โดยเฉพาะหอพัก ห้องเช่า และอพาร์ทเมนท์ ซึ่งถือเป็นกลุ่มอาชีพที่มีการประกอบการเยอะที่สุดในชุมชน ตามการใช้ประโยชน์ที่ดิน จึงทำให้ทราบว่าที่ตั้งของชุมชนมีความเหมาะสม ในฐานะแหล่งที่อยู่อาศัยของแรงงานผู้มีรายได้น้อย ซึ่งมีความจำเป็นต้องมีที่อยู่อาศัยรองรับในเมือง การพัฒนาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ชุมชนจึงเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาเมือง ระบบเศรษฐกิจและประเทศ

6.2.1.2 ด้านทำเลที่ตั้งของตัวบ้าน การวางผังชุมชนและพัฒนาที่อยู่อาศัย ควรพิจารณาคุณลักษณะของผู้อยู่อาศัยตามการประกอบอาชีพด้วย เพื่อให้สอดคล้อง และเอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพ อันจะส่งผลดีต่อความเข้มแข็งของอาชีพนั้นๆ และไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการอยู่อาศัย ปัญหาการรुकล้ำพื้นที่ส่วนกลาง จากผังชุมชนที่ไม่ได้คำนึงถึงคุณลักษณะด้านการประกอบอาชีพ สิ่งสำคัญคือ เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีแก่ผู้อยู่อาศัยนั่นเอง

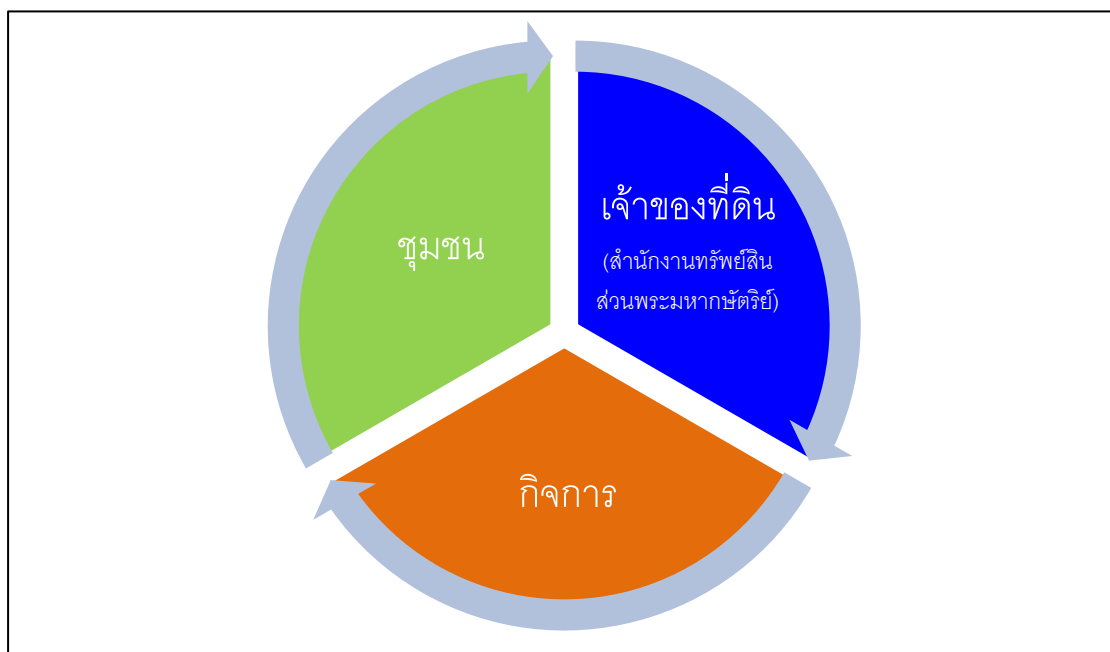
6.2.1.3 ด้านการออกแบบที่อยู่อาศัย การพัฒนาที่อยู่อาศัยในชุมชน ควรแยกพิจารณาออกเป็นสองส่วนคือ ในพื้นที่มีสัญญาเช่า ควรมีมาตรการเคร่งครัดในด้านมาตรฐานของสิ่งปลูกสร้างเพื่อให้ผู้อยู่อาศัยในอาคารเหล่านั้น มีคุณภาพชีวิตที่ดี ถูกสุขลักษณะ ในขณะที่พื้นที่ที่

ยังไม่มีสัญญาเช่า ซึ่งได้ดำเนินโครงการบ้านมั่นคง เพื่อนำผู้อยู่อาศัยเข้าระบบเป็นผู้เช่าที่ถูกต้อง ตามกฎหมายนั้น ควรมีการจัดสรรพื้นที่และออกแบบบ้านร่วมกับผู้อยู่อาศัย ตามความสามารถที่ ผู้อยู่อาศัยรายนั้นสามารถจ่ายได้ พิจารณาตามศักยภาพเพราะผู้อยู่อาศัย หรือครัวเรือนในชุมชน ซึ่งแต่ละครัวเรือนย่อมมีศักยภาพไม่เท่ากัน จึงควรมีการออกแบบบ้านตามศักยภาพของแต่ละ ครัวเรือน ทั้งนี้ ควรถ่วงถ่วงและให้โอกาสกับผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนอย่างแท้จริง เพื่อให้การพัฒนา ที่อยู่อาศัย สาธารณูปโภคของชุมชนเกิดประโยชน์ต่อผู้อยู่อาศัยอย่างแท้จริง

6.2.2 บทบาทของกิจการในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน

จากการศึกษาพบว่ากิจการที่ตั้งอยู่ในชุมชนเป็นแรงดึงดูดแรงงานเข้ามาอยู่อาศัยใน ชุมชน ดังนั้นกิจการจึงมีความสำคัญในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาที่อยู่อาศัยของชุมชน โดยคำนึงถึงความเชื่อมโยงทางพื้นที่ของของแรงงานและกิจการ จึงควรตั้งผู้ประกอบการ ให้มีบทบาทในการส่งเสริมการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจของชุมชน อันเป็นการส่งเสริมการขับเคลื่อน ระหว่างที่อยู่อาศัยและสถานประกอบการ ทั้งผู้ประกอบการภาคทางการและนอกทางการ การพัฒนาชุมชน น่าจะมีความเข้มแข็งมากขึ้น

แผนภูมิที่ 6.1 หน่วยงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชน

6.2.3 กองทุนของชุมชน

นอกจากการส่งเสริมด้านอาชีพแล้ว สิ่งสำคัญในชุมชนตามที่ได้ทำการศึกษาพบว่า ในการประกอบอาชีพของผู้มีรายได้น้อยในชุมชนนั้นต้นทุนทางการเงิน เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ ในปัจจุบันชุมชนมีกลุ่มการเงินและกองทุนในชุมชน จำนวน 5 กลุ่ม จึงควรมีการส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้กลุ่มทางการเงินดังกล่าวมีความเข้มแข็งและสามารถดำเนินต่อไปได้ในระยะยาว อันจะเกิดประโยชน์ในการพัฒนาด้านอาชีพต่อไป นอกจากนี้ยังควรมีการจัดสรรกลุ่มการเงินดังกล่าวเพื่อให้สมาชิกในชุมชนสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ ลดปัญหาการเป็นหนี้สินนอกระบบ และปัญหาด้านเศรษฐกิจของชุมชนในระยะยาว

6.2.4 การส่งเสริมอาชีพในชุมชน

จากจำนวนครัวเรือนของชุมชน ซึ่งมีจำนวนถึง 1,920 ครัวเรือน ซึ่งมีสัดส่วนแรงงานในครัวเรือน และคนว่างงานจึงควรมีการศึกษาถึงคุณสมบัติ ศักยภาพ และความสามารถของคนว่างงานกลุ่มดังกล่าว เพื่อสามารถเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในชุมชนเหล่านั้นว่ามีทักษะด้านใดเพื่อส่งเสริมด้านอาชีพต่อไป โดยอาจมีนโยบายในการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ในการสร้างแหล่งงานในชุมชน ในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน อันจะก่อให้เกิดความยั่งยืนของชุมชนในการพึ่งตนเอง และมีการจัดแบ่งพื้นที่ตามศักยภาพทางกายภาพของชุมชนทั้งทางด้านอาชีพ กิจการและการบริการเพื่อให้เกิดการกระจายของความเชื่อมโยงทางอาชีพโดยเฉพาะด้านทำเลที่ตั้งของที่อยู่อาศัย โดยรูปแบบของวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสมกับชุมชนรุ่งมณีพัฒนานั้น อาจเป็นวิสาหกิจชุมชนที่สนับสนุนด้านการอยู่อาศัย ก่อให้เกิดการอยู่อาศัยที่ถูกสุขลักษณะ และเกิดแหล่งที่อยู่อาศัยที่รองรับแรงงานในเมือง เช่น อาจมีการรวมตัวกันของผู้ประกอบการบ้านเช่า หอพัก และอพาร์ทเมนท์ เพื่อร่วมกันบริหารโดยชาวชุมชน ทั้งในด้านราคา คุณภาพ และการบริการ อันจะก่อให้เกิดที่อยู่อาศัยที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เกิดความเป็นระเบียบ สิ่งสำคัญคือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของ มีการบริหารร่วมกัน เกิดความเป็นชุมชนจัดการตนเอง ตามหลักของวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้การส่งเสริมอาชีพการจัดให้มีที่อยู่อาศัยในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนดังกล่าว ยังควรเป็นไปตามข้อกำหนดร่วมกันของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ผู้เป็นเจ้าของที่ดิน เพื่อมิให้เกิดปัญหาด้านการใช้สาธารณูปโภค

และสาธารณูปการต่างของชุมชนจากผู้เช่าช่วงที่เข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนจากการเช่าห้อง เช่าบ้าน และอพาร์ทเมนท์ มากจนเกินไป และไม่เบียดเบียนผู้อยู่อาศัยในชุมชนซึ่งมีสัญญาเช่า หรือเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง การพัฒนาจึงควรมีแนวทางร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการหอพัก บ้านเช่าและเจ้าของที่ดิน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดให้มีที่อยู่อาศัยในเมือง เจ้าของที่ดินสามารถลดค่าใช้จ่ายในการดูแลชุมชน จากการที่ชุมชนมีความเข้มแข็ง เป็นชุมชนจัดการตนเอง จากการดำเนินการด้านวิสาหกิจชุมชนนั่นเอง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. ภาควิชาเคหการ. แนวทางการจัดการที่อยู่อาศัยแก่ผู้ประสบปัญหาที่อยู่อาศัยตามโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

จุไรรัตน์ แสนใจรัตน์. ชุมชนพอเพียง. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไฉไล, 2553. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). ผลการดำเนินงานพัฒนาที่อยู่อาศัยของคนจน โดย ขบวนการองค์กรชุมชน โครงการบ้านมั่นคง พ.ศ. 2546-2551. [สไลด์]. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), 2552

ปริญญา วชิระเวศ. ความต้องการที่อยู่อาศัยของบุคลากรผู้มีรายได้น้อยของสภาอากาศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

ประจักษ์ ศกุนตลักษณ์. เศรษฐศาสตร์เมือง. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

พิชิตศักดิ์ มีมาก. กระบวนการในการพัฒนาโครงการที่อยู่อาศัยในพื้นที่ชุมชนที่ถูกเพลิงไหม้: กรณีศึกษาชุมชนหลังตลาดเก่าวัดพระยาไกร เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

ธเนศ ชุมทรัพย์. ความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย ค่าใช้จ่ายในการเดินทางเข้าสู่แหล่งงานและที่ตั้งที่อยู่อาศัย : กรณีศึกษา ผู้ที่ทำงานในอาคารสำนักงานย่านถนนสาทร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

สังคีต พิริยะรังสรรค์. รายงานการวิจัยเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ข้อเสนอเชิงนโยบาย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2546.

เสรี พงศ์พิศ. วิถีชุมชนพอเพียง. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2542.

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, กระบวนการสู่พันธกิจ [ออนไลน์], 10 กุมภาพันธ์ 2556.

แหล่งที่มา www.crownproperty.or.th/about_us_04.php

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, บทสัมภาษณ์ นายสมบุญชัยเดชสุริยะ กางไรดแมป

บริหารที่ดินกลางเมือง [ออนไลน์], 10 กุมภาพันธ์ 2556.

แหล่งที่มา <http://www.crownproperty.or.th/interview.php>

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, ประวัติสำนักงานฯ [ออนไลน์], 10 กุมภาพันธ์ 2556.

แหล่งที่มา http://www.crownproperty.or.th/about_us_01.php

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, โครงการศึกษาแผนพัฒนาและออกแบบปรับปรุงผัง

ชุมชน ซอยรามคำแหง 39 ที่อยู่บนที่ดินของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, 2554.

ภาษาอังกฤษ

E. F. Schumacher, SMALL IS BEAUTIFUL : A Study of Economics as if People Mattered (London: Sphere Books, 1983c), p.23-97.

International Labour Organization. "Informal Sector: Employment Sector." <<http://www.ilo.org/public/english/employment/skills/inforaml/gpe/modular.htm>> .June2005.

Ron Shaffer, Community Economics (United States of America: Iowa State University Press, 1989c), p 12-46.

ภาคผนวก

ภาคผนวก

จากการศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคมและลักษณะที่อยู่อาศัย ของครัวเรือนในชุมชน รุ่งมณีพัฒนาทำให้ทราบว่า ชุมชนรุ่งมณีพัฒนาเป็นชุมชนเมืองที่แวดล้อมไปด้วยหน่วยทาง เศรษฐกิจที่สำคัญไม่ว่าจะเป็น สถานศึกษา กิจการ ร้านค้า สถานที่ราชการ มูลนิธิ สมาคม และ แหล่งงานที่สำคัญแหล่งหนึ่งในเขตวังทองหลาง บทนี้จึงเป็นการนำเสนอ สภาพทั่วไปของชุมชน ทั้ง ทางด้านสภาพเศรษฐกิจ สังคม แหล่งงาน และแหล่งที่อยู่อาศัยของชุมชน จากการสัมภาษณ์แบบ มีโครงสร้างครัวเรือนที่อยู่อาศัยในชุมชน จำนวน 100 ครัวเรือน ดังมีรายละเอียด ดังนี้

สภาพสังคมของชุมชน

อายุของผู้ให้สัมภาษณ์ จากจำนวน 100 ครัวเรือน ผู้ให้สัมภาษณ์มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 26-30 ปี เป็นจำนวนเยอะที่สุด ซึ่งเป็นช่วงอายุของวัยแรงงาน ดังแสดงรายละเอียดอายุแต่ละช่วงวัย ดังนี้

ช่วงอายุ	จำนวน (ราย)
ต่ำกว่า 20 ปี	3
21 - 25 ปี	10
26 - 30 ปี	15
31 - 35 ปี	14
36 - 40 ปี	10
41 - 45 ปี	13
46 - 50 ปี	12
51 - 55 ปี	6
56 - 60 ปี	8
60 ปีขึ้นไป	9
รวม	100

ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (ราย)
ประถมศึกษา	38
มัธยมศึกษา	27
ปวช./ปวส.	11
อุดมศึกษา	22
ไม่ได้เรียนหนังสือ	2
รวม	100

ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชนหรือที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน

ระยะเวลาการอยู่อาศัย	จำนวน (ราย)
ต่ำกว่า 1 ปี	5
1 – 5 ปี	33
6 – 10 ปี	25
11 – 15 ปี	5
16 – 20 ปี	15
21 – 25 ปี	5
26 ปีขึ้นไป	12
รวม	100

ขนาดของครัวเรือน จากจำนวนสมาชิกในครัวเรือน และจำนวนผู้มีงานทำพิจารณาจาก จากจำนวนครัวเรือน 100 ครัวเรือน มีสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 535 ราย โดยประกอบด้วยมีผู้มีงานทำในครัวเรือน จำนวน 203 ราย และผู้ที่ไม่ได้ทำงาน จำนวน 332 ราย ดังนี้

ขนาด ครัวเรือน	จำนวนสมาชิกใน ครัวเรือน(ครัวเรือน)	จำนวนผู้มีงานทำในครัวเรือน (ครัวเรือน)
1-2 คน	34	76
3-4 คน	48	17
5-6 คน	12	4
7 คนขึ้นไป	6	1
ไม่มีผู้ประกอบอาชีพ		2
รวม	100	100

ลักษณะที่อยู่อาศัยและแหล่งงาน

ประเภทและขนาดที่อยู่อาศัย

ประเภทที่อยู่อาศัย	จำนวน (ราย)
ห้องแถวไม้ชั้นเดียว	14
บ้านเดี่ยวไม้ชั้นเดียว	23
บ้านเดี่ยวไม้สองชั้น	9
ห้องแถวปูน	1
บ้านแฝดสองชั้น	7
ห้องเช่า/อพาร์ทเมนต์	46
รวม	100

ขนาดที่อยู่อาศัย

ขนาดที่อยู่อาศัย	จำนวน (ราย)
3x3 เมตร	29
3x4 เมตร	14
3x5 เมตร	19
4x5 เมตร	3
4x6 เมตร	7
ไม่ระบุ	28
รวม	100

กรรมสิทธิ์ในการอยู่อาศัย

ประเภทกรรมสิทธิ์	จำนวน (ราย)
นุกเบิก	22
เช่าเฉพาะห้อง / บ้าน	75
บ้านของตนเอง เช่าที่ดิน	3
รวม	100

ขนาด ครัวเรือน	จำนวนสมาชิกใน ครัวเรือน(ครัวเรือน)	จำนวนผู้มีงานทำในครัวเรือน (ครัวเรือน)
1-2 คน	34	76
3-4 คน	48	17
5-6 คน	12	4
7 คนขึ้นไป	6	1
ไม่มีผู้ประกอบอาชีพ		2
รวม	100	100

วิธีการเดินทางไปประกอบอาชีพ	%
รถยนต์ส่วนตัว	18.71
รถแท็กซี่	19.88
รถโดยสาร	1.75
รถจักรยานยนต์ส่วนตัว	25.15
รถจักรยานยนต์รับจ้าง	4.09
รถจักรยานยนต์พ่วง	15.79
รถจักรยาน	2.34
นั่งเรือ	11.12
เดินเท้า	1.17
รวม	100

ที่ตั้งที่อยู่อาศัย

ที่ตั้งที่อยู่อาศัย	จำนวน (ราย)
เทพลีลาแยก 2	14
เทพลีลาแยก 3	20
เทพลีลาแยก 4	8
เทพลีลาแยก 5	32
เทพลีลาแยก 6	10
เทพลีลาแยก 7	7
เทพลีลาแยก 8	9
รวม	100

สัดส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพอยู่ในชุมชนและนอกชุมชน จากจำนวนผู้มีงานทำในแต่ละครัวเรือน มีจำนวน 203 ราย

ที่ตั้งสถานที่ทำงาน	จำนวน (ราย)	คิดเป็น %
ในชุมชน	35	17.24
นอกชุมชน	168	82.76
รวม	203	100

ที่ตั้งแหล่งงาน

ที่ตั้ง	ระยะทางจากชุมชนถึงแหล่งงาน (กม.)
เทพลีลาแยก 2-11	
ปากซอยรามคำแหง 39	0.65
ปากซอยรามคำแหง 51/2	2.1
ปากซอยรามคำแหง 43/1	2.9
ปากซอยรามคำแหง 79	5.4
ปากซอยรามคำแหง 21	2.2
พระโขนง	11.4
ลำสาลี	5.9
โรงแรมไดนาสตี รามคำแหง 35	1.2
สุขาภิบาล 3	15.5
โรงแรม แจส ไฮเทล ซอยเหม่งจ๋าย	2.4
คลองตัน	13.1
บางพลี	30.8
ลำโพง	19.2
ทาวนอินทาวน์	2.7
มีนบุรี	16.9
วัชรพล	12.7
เดอะมอลล์ บางกะปิ	7.9
โรงเรียนพระยาประเสริฐรัฐ	3.3
บางเขน	19.1
บางรัก	18
พัฒนาการ 38	5
ลาดพร้าว 101	7.9
ลาดพร้าว 12	15.7
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	7.8
บิกซี ลาดพร้าว	15.3
ซอยศูนย์วิจัย ถนนเพชรบุรี	5.2

ที่ตั้ง(ต่อ)	ระยะทางจากชุมชนถึงแหล่งงาน (กม.)
ชอปปี้รัฐวิกรณ์	11.9
ถนนแจ้งวัฒนะ	21
ประตูน้ำ	10
รัชดา	7.1
แยกศรีวรา	1
ชิดลม	12.6
พระราม 9	25.2
หมู่บ้านนักกีฬา	11
อโศก	7.5
สุขุมวิท	13
นวนคร	67
ห้วยขวาง	4.4
โรงแรมริเจนท์	44
บางป่อ	45
ลาดกระบัง	23.8
สามยอด	17.9
สีลม	17.7
เอไอเอส สำนักงานใหญ่	12.9
ศรีนครินทร์	10.4
โรงพยาบาลรามาริบัติ	12.2
โรงแรมอินเตอร์คอนติเนนทัล	13.1
เดอะมอลล์ รามคำแหง	4
คลินิกศูนย์แพทย์พัฒนา	1.9
โรงแรมแกรนด์ สุขุมวิท	15.3
โรงแรมเจดับบลิว แมริออท	11.3
โรงแรมแอมบาสเดอร์	9.3

วิธีการเดินทางไปประกอบอาชีพ

วิธีการเดินทางไปประกอบอาชีพ	%
รถยนต์ส่วนตัว	18.71
รถแท็กซี่	19.88
รถโดยสาร	1.75
รถจักรยานยนต์ส่วนตัว	25.15
รถจักรยานยนต์รับจ้าง	4.09
รถจักรยานยนต์พ่วง	15.79
รถจักรยาน	2.34
นั่งเรือ	11.12
เดินเท้า	1.17
รวม	100

เหตุผลในการเลือกที่ตั้งที่อยู่อาศัย

เหตุผล	ร้อยละ
แหล่งที่อยู่อาศัยเดิม	23
ใกล้ที่ทำงาน / ชายของ	24
เดินทางสะดวก	12
ใกล้บ้านญาติ / คนรู้จัก	16
ใกล้โรงเรียนบุตร	6
แหล่งความเจริญ	5
มีสถานที่ในการจอดรถ	4
ราคาเหมาะสม	2
ความสงบ	7
ไม่เลือกผู้เช่า เช่น รับครัวเรือนที่มีเด็กเล็ก	1
รวม	100

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

อาชีพ

อาชีพ	ร้อยละ %
พนักงานบริษัท/ลูกจ้าง	52
ค้าขาย	16
ประกอบการหอพัก ห้องเช่า	14
ธุรกิจส่วนตัว	8
บริการขนส่ง	6
ข้าราชการ	4
รวม	100

อาชีพ	ร้อยละ
พนักงานบริษัท	21.46
พนักงานโรงงาน	2.3
พนักงานโรงแรม	4.92
พนักงานห้าง	4.7
แม่บ้านบริษัท	3.94
รปภ.	0.98
ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ	1.97
ข้าราชการบำนาญ	0.98
ทนายความ	0.49
ธุรกิจส่วนตัว	6.89
รับจ้างทั่วไป	11.33
ค้าขาย	8.86
ค้าขายเคลื่อนที่	7.38
จักรยานยนต์รับจ้าง	4.92
แท็กซี่ / รถตู้	2.95

อาชีพ (ต่อ)	ร้อยละ
เสริมสวย	1.97
ทำหอพัก	13.47
รับซื้อของเก่า	0.49
รวม	100

ระดับรายได้

ระดับรายได้	จำนวน (ราย)
ต่ำกว่า 10,000	8
10,001 – 20,000	30
20,001 – 30,000	25
30,001 – 40,000	11
40,001 – 50,000	9
50,001 – 60,000	4
60,001 – 70,000	3
70,001 – 80,000	1
80,001 – 90,000	2
90,001 – 100,000	2
100,001 ขึ้นไป	5
รวม	100

ประเภทและปริมาณรายจ่าย ประกอบด้วย ค่าเช่าบ้าน/ห้อง ค่าน้ำ-ไฟ ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ

ค่าเช่าบ้าน/ห้อง

ค่าเช่าบ้าน/ห้อง	จำนวน (ราย)
ต่ำกว่า 1,000	4
1,001 – 1,500	18
1,501 – 2,000	28
2,001 – 2,500	24
2,501 – 3,000	17
3,001 – 4,000	3
4,501 – 5,000	4
5,001 ขึ้นไป	2
รวม	100

ค่าน้ำ-ไฟ

ค่าน้ำ-ไฟ	จำนวน (ราย)
ต่ำกว่า 500	24
501 – 1,000	29
1,001 – 1,500	18
1,501 – 2,000	11
2,001 – 2,500	8
2,501 – 3,000	6
3,001 ขึ้นไป	4
รวม	100

ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน	จำนวน (ราย)
ต่ำกว่า 10,000	24
10,001 – 20,000	19
20,001 – 30,000	20
30,001 – 40,000	14
40,001 – 50,000	10
50,001 – 60,000	7
60,001 ขึ้นไป	6
รวม	100

ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ

ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ	จำนวน (ราย)
ต่ำกว่า 10,000	53
10,001 – 20,000	21
20,001 – 30,000	4
30,001 – 40,000	3
40,001 – 50,000	6
50,001 – 60,000	5
60,001 – 70,000	1
70,001 – 80,000	2
80,001 – 90,000	1
90,001 – 100,000	3
100,001 ขึ้นไป	1
รวม	100

แบบสอบถาม

	วิทยานิพนธ์เรื่อง ความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพกับแหล่งที่อยู่อาศัยในชุมชน ผู้มีรายได้น้อย กรณีศึกษา ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร ดำเนินการศึกษาโดย นางสาวอัญชลี เงินโพธิ์ รหัสนิสิต 547 35701 25 นิสิตระดับปริญญาโท ชั้นปีที่ 2 ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
---	---

สถานที่สัมภาษณ์ _____ วันที่ _____ เวลา _____ น.

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง ความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพกับแหล่งที่อยู่อาศัยในชุมชนผู้มีรายได้น้อย กรณีศึกษา ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยแบบสอบถามประกอบด้วยคำถามข้อมูล 5 ส่วนอันประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป , ข้อมูลแหล่งวัตถุดิบและกลุ่มลูกค้า ข้อมูลด้านแรงงาน , ข้อมูลด้านการเลือกทำเลที่ตั้งและพัฒนาการของกิจการ และ ข้อเสนอแนะ ซึ่งข้อมูลของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาต่อไป

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อร้าน.....
2. ชื่อผู้ตอบแบบสอบถาม.....ตำแหน่ง.....
โทรศัพท์.....
3. ที่ตั้งสถานประกอบการ.....
โทรศัพท์..... โทรสาร.....
4. ปีที่เริ่มกิจการ.....
5. สาขาของกิจการ ไม่มี มี จำนวน.....สาขา ที่ตั้ง.....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลแหล่งวัตถุดิบ และกลุ่มลูกค้า

6. จำนวนเงินที่ซื้อวัตถุดิบจำหน่าย.....บาท/เดือน
7. แหล่งซื้อวัตถุดิบมาจำหน่าย

แหล่งซื้อวัตถุดิบ	ที่ตั้ง	ไปกี่ครั้งต่อเดือน	จำนวนเงินที่ซื้อต่อเดือน
1			
2			
3			
4			
5			

8. รายได้จากการจำหน่ายสินค้า.....บาท/เดือน
9. กลุ่มลูกค้าที่ซื้อสินค้า

ลูกค้า	ที่ตั้ง	มากี่ครั้งต่อเดือน	จำนวนเงินที่ขายได้ต่อเดือน
1			
2			
3			
4			
5			

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านแรงงาน

10. จำนวนแรงงานในกิจการ.....คน ดังนี้

ตำแหน่ง	จำนวน (คน)	ระดับการศึกษา	เงินเดือน (บาท)	ที่อยู่

11. สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย ไม่มี มี จำนวน.....บาท/เดือน12. สวัสดิการการเดินทาง ไม่มี มี จำนวน.....บาท/เดือน**ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านการเลือกทำเลที่ตั้งและพัฒนาการของกิจการ**

13. ปัจจัยในการที่ตั้งกิจการ ณ ทำเลปัจจุบัน

 ใกล้แหล่งวัตถุดิบ ใกล้แหล่งจำหน่าย การคมนาคมสะดวก ค่าใช้จ่ายด้านที่ดิน อื่นๆ ระบุ.....14. ในอนาคตมีแผนจะย้ายที่ตั้งกิจการหรือไม่ ไม่ย้าย ย้าย โดยจะเลือกบริเวณ ระบุ.....

15. พัฒนาการของกิจการ

รายละเอียด	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	ปัจจุบัน
ขนาดที่ดิน				
จำนวนแรงงาน				
จำนวนเงินลงทุน				

16. ท่านคิดว่า ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา ควรมีการพัฒนา ปรับปรุงด้านกายภาพในเรื่องอะไรบ้าง และชุมชนควรได้รับการส่งเสริมอาชีพให้กับผู้อยู่อาศัยอะไรบ้าง

.....

.....

.....

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณท่านที่ท่านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี
ในการตอบแบบสอบถามนี้

	<p>วิทยานิพนธ์เรื่อง ความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพกับแหล่งที่อยู่อาศัยในชุมชน ผู้มีรายได้น้อย กรณีศึกษา ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร ดำเนินการศึกษาโดย นางสาวอัญชลี เงินโพธิ์ รหัสนิสิต 547 35701 25 นิสิตระดับปริญญาโท ชั้นปีที่ 2 ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>
---	--

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ..... อายุ..... ปี ตำแหน่ง..... เบอร์โทร.....
2. ชื่อสถานประกอบการที่ท่านทำอยู่..... ทำงานในสถานประกอบการนี้มา..... ปี
3. ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่..... หมู่ที่..... หมู่บ้าน..... ซอย..... ถนน.....
 แขวง / ตำบล..... เขต / อำเภอ..... จังหวัด.....
4. ระดับการศึกษา[] ประถม [] มัธยม [] ปวช./ปวส. [] อุดมศึกษา [] อื่นๆ ระบุ.....
5. สถานภาพสมรส [] โสด [] สมรส [] ม้าย [] หย่าร้าง
6. ภูมิลำเนาเดิม.....
7. รายได้ครอบครัวต่อเดือน..... บาท / เดือน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลที่อยู่อาศัย

8. ท่านอยู่อาศัยในที่อยู่อาศัยปัจจุบันเป็นระยะเวลา..... ปี..... เดือน
9. เหตุผลในการเลือกที่อยู่อาศัยที่ท่านอยู่อาศัยในปัจจุบัน
 ใกล้ที่ทำงาน ราคา การคมนาคมสะดวก ใกล้บ้านญาติ / คนรู้จัก
 อื่นๆ ระบุ.....
10. ประเภทที่อยู่อาศัยของท่านในปัจจุบัน
 บ้านเดี่ยว บ้านแฝด ห้องเช่า/อพาร์ทเมนต์/แฟลต
 ตึกแถว ห้องแถว อื่นๆ ระบุ.....
11. ขนาดพื้นที่หรือขนาดห้อง ที่ท่านอยู่อาศัยปัจจุบัน.....
12. ท่านมีแผนที่จะย้ายที่อยู่อาศัยหรือไม่ ไม่ย้าย ย้าย โดยจะเลือกบริเวณ ระบุ.....
13. ท่านมีค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย เช่น ค่าเช่า ค่าผ่อนบ้านต่อเดือน จำนวนเท่าไร
 ต่ำกว่า 500 บาท/เดือน 501 – 1,000 บาท/เดือน 1,001 – 1,500 บาท/เดือน
 1,501 – 2,000 บาท/เดือน 2,001 – 3,000 บาท/เดือน 3,001 – 4,000 บาท/เดือน
 4,001 – 5,000 บาท/เดือน อื่นๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 3 การเดินทางไปประกอบอาชีพ

14. ระยะทางระหว่างที่อยู่อาศัยกับบ้าน..... กิโลเมตร ใช้ระยะเวลา..... นาที
15. ท่านเดินทางไปทำงานโดย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 เดินเท้า รถจักรยานยนต์ส่วนตัว รถยนต์ส่วนตัว รถโดยสารประจำทาง
 แท็กซี่ รถจักรยานยนต์รับจ้าง อื่นๆ ระบุ.....
16. ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงานต่อเที่ยว..... บาท / เที่ยว

ส่วนที่ 4 : ข้อเสนอแนะอื่นๆ

17. ท่านมีปัญหาด้านที่อยู่อาศัย หรือ ข้อเสนอแนะอื่นๆโปรดระบุ.....

ขอขอบคุณท่านที่ท่านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถามนี้

สถานที่สัมภาษณ์ _____ วันที่ _____ เวลา _____ น.

1. ชื่อ เบอร์โทร
2. ที่อยู่ปัจจุบัน
3. ระดับการศึกษา ประถม มัธยม ปวช./ปวส. อุดมศึกษา อื่นๆ ระบุ.....
4. ภูมิลำเนาเดิม..... ระยะเวลาที่เข้ามาอยู่อาศัยในชุมชน..... ปี
5. ลักษณะการประกอบอาชีพ.....
6. รายได้ครอบครัวต่อเดือน.....บาทต่อเดือน

แหล่งที่มาของรายได้	บาท/เดือน
การประกอบอาชีพ	
อื่นๆระบุ	

7. รายจ่ายครอบครัวต่อเดือน.....บาทต่อเดือน

รายจ่าย	บาท/เดือน
การประกอบอาชีพ	
อื่นๆระบุ	

8. ระยะทางระหว่างบ้านกับสถานที่ประกอบอาชีพ.....กิโลเมตร
9. พาหนะที่ใช้ในการประกอบอาชีพ
 รถยนต์ส่วนตัว รถโดยสารประจำทาง รถตุ๊กตุ๊ก แท็กซี่
 รถจักรยานยนต์รับจ้าง เดินเท้า รถไฟฟ้า อื่นๆ ระบุ.....
10. ท่านมีเพื่อนร่วมอาชีพ หรือ ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับอาชีพของท่าน จำนวน.....คน ดังนี้

อาชีพ	จำนวน (คน)	ที่ตั้งที่ทำงาน	รายละเอียดความสัมพันธ์

11. ท่านซื้อของในการประกอบอาชีพที่ไหนบ้าง (เรียงตามลำดับจากที่ที่ไปบ่อยที่สุด)

สถานที่ซื้อของ	ที่ตั้ง	ไปกี่ครั้งต่อเดือน	จำนวนเงินที่ซื้อต่อเดือน
1			
2			

12. ท่านจำหน่ายสินค้า ที่ไหนบ้าง (เรียงตามลำดับจากที่ที่ไปบ่อยที่สุด)

สถานที่จำหน่ายสินค้า	ที่ตั้ง	ไปกี่ครั้งต่อเดือน	จำนวนเงินที่ขายต่อเดือน
1			
2			

13. ประเภทที่อยู่อาศัยของท่านในปัจจุบัน
 บ้านเดี่ยว บ้านแฝด ห้องเช่า/อพาร์ทเมนต์/แฟลต ตึกแถว ห้องแถว อื่นๆ ระบุ.....
14. เหตุผลในการเลือกที่อยู่อาศัยที่ท่านอยู่อาศัยในปัจจุบัน
 ใกล้ที่ทำงาน ราคา การคมนาคมสะดวก ใกล้บ้านญาติ / คนรู้จัก อื่นๆ ระบุ.....
15. ข้อเสนอแนะด้าน ที่ตั้ง ขนาด และ รูปแบบที่อยู่อาศัยของท่านในปัจจุบัน ส่งเสริม เชื้ออำนาจต่อการประกอบอาชีพของท่านหรือไม่ อย่างไร.....

ขอขอบคุณท่านที่ท่านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถามนี้

	<p>วิทยานิพนธ์เรื่อง ความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพกับแหล่งที่อยู่อาศัยในชุมชน ผู้มีรายได้น้อย กรณีศึกษา ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร ดำเนินการศึกษาโดย นางสาวอัญชลี เงินโพธิ์ รหัสนิสิต 547 35701 25 นิสิตระดับปริญญาโท ชั้นปีที่ 2 ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>
---	---

สถานที่สัมภาษณ์ _____ วันที่ _____ เวลา _____ น.

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อหอพัก/อพาร์ทเมนต์
2. ชื่อผู้ตอบแบบสอบถาม สถานะ
- โทรศัพท์
3. สถานที่ตั้ง
- โทรศัพท์
- โทรสาร
4. ปีที่เริ่มกิจการ
5. สาขาของกิจการ ไม่มี มี จำนวน สาขา ที่ตั้ง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลห้องพัก และรายได้

6. ประเภทของห้องพัก
 - เรือนแถวไม้ จำนวนชั้น ชั้น จำนวนห้อง ห้อง ค่าเช่าต่อห้อง บาท/เดือน
 - ตึกแถว จำนวนชั้น ชั้น จำนวนห้อง ห้อง ค่าเช่าต่อห้อง บาท/เดือน
 - ห้องแถว จำนวน ห้อง ค่าเช่าต่อห้อง บาท/เดือน
 - บ้านเช่า จำนวน หลัง ค่าเช่าต่อหลัง บาท/เดือน
 - อื่นๆ ระบุ
7. สิ่งอำนวยความสะดวก
 - ที่จอดรถ แม่บ้าน รถป.
 - เครื่องใช้ไฟฟ้า ระบุ
 - เฟอร์นิเจอร์ ระบุ
 - อื่นๆ ระบุ
8. มีผู้เช่าห้องจำนวน ห้อง ดังนี้

ผู้เช่า	อาชีพ	สถานที่ทำงาน
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		

9. รายได้ของกิจการต่อเดือน.....บาท

แหล่งที่มาของรายได้	จำนวน (บาท/เดือน)
จากการประกอบกิจการ	
อื่นๆ ระบุ	

10. ค่าใช้จ่ายกิจการต่อเดือน.....บาท

ประเภทค่าใช้จ่าย	จำนวน (บาท/เดือน)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านแรงงาน

11. จำนวนแรงงานในกิจการ.....คน ดังนี้

ตำแหน่ง	จำนวน (คน)	ระดับการศึกษา	เงินเดือน (บาท)	ที่อยู่

12. สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย ไม่มี มี จำนวน.....บาท/เดือน

13. สวัสดิการการเดินทาง ไม่มี มี จำนวน.....บาท/เดือน

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านการเลือกทำเลที่ตั้งและพัฒนาการของกิจการ

14. ปัจจัยในการที่ตั้งกิจการ ณ ทำเลปัจจุบัน

ใกล้แหล่งงาน ศูนย์กลางเมือง การคมนาคมสะดวก ค่าใช้จ่ายด้านที่ดิน

อื่นๆ ระบุ.....

15. พัฒนาการของกิจการ

รายละเอียด	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	ปัจจุบัน
ขนาดที่ดิน				
จำนวนแรงงาน				
จำนวนเงินลงทุน				

16. หากสำนักงานทรัพย์สินฯ มีการแผนการดำเนินงานในการพัฒนาปรับผังชุมชน ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไร ในการเลือกที่ตั้งของกิจการ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณท่านที่ท่านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถามนี้

รถรับจ้าง

วิทยานิพนธ์เรื่อง ความเชื่อมโยงระหว่างอาชีพกับแหล่งที่อยู่อาศัยในชุมชน ผู้มีรายได้น้อย
กรณีศึกษา ชุมชนรุ่งมณีพัฒนา เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร
ดำเนินการศึกษาโดย นางสาวอัญชลี เงินโพธิ์ รหัสนิสิต 5473570125 นิสิตระดับปริญญาโท ชั้นปีที่ 2
ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถานที่สัมภาษณ์ _____ วันที่ _____ เวลา _____ น.

- ชื่อ..... เบอร์โทร
- ที่อยู่ปัจจุบัน
- ระดับการศึกษา ประถม มัธยม ปวช./ปวส. อุดมศึกษา อื่นๆ ระบุ.....
- ภูมิลำเนาเดิม..... ระยะเวลาที่เข้ามาอยู่อาศัยในชุมชน..... ปี
- ลักษณะการประกอบอาชีพ
- รายได้ของท่านต่อเดือน..... บาทต่อเดือน

แหล่งที่มาของรายได้	บาท/เดือน
การประกอบอาชีพ	
อื่นๆ ระบุ	

- ค่าใช้จ่ายด้านการประกอบอาชีพต่อเดือน..... บาทต่อเดือน

รายจ่าย	บาท/เดือน

- ระยะทางระหว่างบ้านกับสถานที่ประกอบอาชีพ..... กิโลเมตร
- พาหนะที่ใช้ในการประกอบอาชีพ
 รถโดยสารประจำทาง รถตุ๊กตุ๊ก แท็กซี่ รถจักรยานยนต์ อื่นๆ ระบุ.....
- ท่านมีเพื่อร่วมอาชีพ หรือ ผู้ที่ทำงานเกี่ยวเนื่องกันกับอาชีพของท่าน จำนวน..... คน ดังนี้

อาชีพ	จำนวน (คน)	ที่ตั้งที่ทำงาน	รายละเอียดความสัมพันธ์

- สถานที่ในการประกอบอาชีพของท่าน

สถานที่ประกอบอาชีพ	ที่ตั้ง	ไปกี่ครั้งต่อเดือน	จำนวนเงินที่ได้ต่อเดือน
1			
2			

- ประเภทที่อยู่อาศัยของท่านในปัจจุบัน
 บ้านเดี่ยว บ้านแฝด ห้องเช่า/อพาร์ทเมนต์/แฟลต ตึกแถว ห้องแถว อื่นๆ ระบุ.....
- เหตุผลในการเลือกที่อยู่อาศัยที่ท่านอยู่อาศัยในปัจจุบัน
 ใกล้ที่ทำงาน ราคา การคมนาคมสะดวก
 ใกล้บ้านญาติ / คนรู้จัก อื่นๆ ระบุ.....
- ข้อเสนอแนะด้าน ที่ตั้ง ขนาด และ รูปแบบที่อยู่อาศัยของท่านในปัจจุบัน ส่งเสริม เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพของท่านหรือไม่ อย่างไร.....

ขอขอบคุณท่านที่ท่านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถามนี้

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ – สกุล นางสาวอัญชลี เงินโพธิ์

วัน เดือน ปีเกิด เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2529

ประวัติการศึกษา

ระดับประถมศึกษา โรงเรียนสมานมิตรวิทยา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา

ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนมหิศราธิปดี อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ระดับอุดมศึกษา คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติการทำงาน

2553 – ปัจจุบัน เจ้าหน้าที่บริหารชุมชน กองโครงการชุมชน 1 ฝ่ายบริหารงานชุมชน
สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์